

585
1971

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს უწყებები
№ 7 (366), 1971 წლის ივლისი
(დანართი)

ВЕДОМОСТИ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР
№ 7 (366), ИЮЛЬ 1971 ГОДА
(ПРИЛОЖЕНИЕ)

585

**საქართველოს სსრ
მიწის კოდექსი
ЗЕМЕЛЬНЫЙ КОДЕКС
ГРУЗИНСКОЙ ССР**

38

თბილისი
ТБИЛИСИ
1971

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს უწყებები
№ 7 (366), 1971 წლის ივლისი
(დანართი)

ВЕДОМОСТИ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР
№ 7 (366), ИЮЛЬ 1971 ГОДА
(ПРИЛОЖЕНИЕ)

საქართველოს სსრ
მიწის კოდექსი
ЗЕМЕЛЬНЫЙ КОДЕКС
ГРУЗИНСКОЙ ССР

11671

თბილისი
ТБИЛИСИ
1971

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის მიწის კოლექსი

დიდმა ოქტომბრის სოციალისტურმა რევოლუციამ მოსპო მეფის რუსეთის ნახევრად ბატონყმური საადგილმამულო წყობილება, რომელსაც სიდატაკე მოჰქონდა გლეხობისათვის და აფერხებდა ქვეყნის საწარმოო ძალთა განვითარებას. სრულიად რუსეთის საბჭოების მეორე ყრილობის 1917 წლის 26 ოქტომბრის (8 ნოემბრის) დეკრეტით „მიწის შესახებ“ და საქართველოს რევოლუციური კომიტეტის 1921 წლის 6 აპრილის დეკრეტით „მიწის შესახებ“ სამუდამოდ გაუქმდა მიწის კერძო საკუთრება, მთელი მიწა გახდა საყოველთაო-სახალხო სიმდიდრე და უსასყიდლოდ გადაეცა მშრომელებს სარგებლობისათვის.

ნაციონალიზაციის შედეგად წარმოქმნილი სახელმწიფო საკუთრება მიწაზე, სსრ კავშირში, რომლის შემადგენლობაში შედის საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა სხვა მოკავშირე რესპუბლიკებთან ნებაყოფლობითი გაერთიანებისა და თანასწორუფლებიანობის საფუძველზე, საადგილმამულო ურთიერთობათა საფუძველია. მიწა, რომელიც კერძო საკუთრების პირობებში ადამიანის მიერ ადამიანის ექსპლუატაციის იარაღი იყო, სსრ კავშირში გამოყენებულია ქვეყნის საწარმოო ძალების განვითარებისათვის მთელი ხალხის სასარგებლოდ.

მიწის სახელმწიფო საკუთრებამ უდიდესი როლი შეასრულა სსრ კავშირში სოციალიზმის გამარჯვების უზრუნველყოფაში. მან შექმნა შესაძლებლობა ყველაზე მიზანშეწონილად განლაგებულიყო სახალხო მეურნეობის დარგები და მიწათსარგებლობის სოციალისტურ ფორმებზე გადასვლის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პირობა გახდა.

როცა სოციალისტური მშენებლობის მსვლელობაში შეიქმნა დაქუცმაცებულ ინდივიდუალურ მეურნეობათა მასობრივი კოლექტივიზაციის პირობები, გლეხობა კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით, მუშათა კლასის ყოველმხრივი დახმარებით და მხარდაჭე-

რით დაადგა სოციალიზმის გზას. ლენინური კოოპერაციული გეგმის ცხოვრებაში განხორციელებისა და საკოლმეურნეო წყობილების გამარჯვების შედეგად გლახთა საკითხმა პოვა თავისი ნამდვილი გადაჭრა.

მიწის სახელმწიფო საკუთრება ჩვენს ქვეყანაში ხელს უწყობს კომუნისმის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნას, კომუნისტურ საზოგადოებრივ ურთიერთობაზე თანდათანობით გადასვლას და ქალაქსა და სოფელს შორის განსხვავების ლიკვიდაციას.

მიწა — საბჭოთა საზოგადოების უმნიშვნელოვანესი სიმდიდრე — არის წარმოების მთავარი საშუალება სოფლის მეურნეობაში და სახალხო მეურნეობის ყველა დარგის განლაგებისა და განვითარების სივრცობრივი ბაზისი. მიწის მეცნიერულად დასაბუთებული, რაციონალური გამოყენება, მისი დაცვა და ნიადაგის ნაყოფიერების ყოველი ღონისძიებით გაზრდა საყოველთაო-სახალხო ამოცანაა.

პ ა რ ი I

ზოგადი დებულებანი

თ ა ვ ი I

ძირითადი დებულებანი

მუხლი 1. საქართველოს სსრ მიწის კოდექსის ამოცანები

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის მიწის კოდექსის ამოცანებია საადგილმამულო ერთიერთობის მოწესრიგება მიწის რაციონალური გამოყენების უზრუნველსაყოფად და მისი ეფექტიანობის გასადიდებლად პირობების შექმნის მიზნით, სოციალისტურ ორგანიზაციათა და მოქალაქეთა უფლებების დაცვა, საადგილმამულო ურთიერთობის დარგში კანონიერების განმტკიცება.

მუხლი 2. სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ მიწის კანონმდებლობა

საქართველოს სს რესპუბლიკაში საადგილმამულო ურთიერთობას აწესრიგებს სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლები და მათ შესაბამისად გამოცემული სსრ კავშირის მიწის კანონმდებლობის სხვა აქტები, საქართველოს

სსრ მიწის კოდექსი და საქართველოს სსრ მიწის კანონმდებლობის სხვა აქტები.

მუხლი 3. სამთო, სატყეო და საწყლო ურთიერთობის მოწესრიგება

სამთო, სატყეო და საწყლო ურთიერთობებს აწესრიგებს სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ სპეციალური კანონმდებლობა.

მუხლი 4. მიწის სახელმწიფო საკუთრება

სსრ კავშირის კონსტიტუციისა და საქართველოს სსრ კონსტიტუციის შესაბამისად მიწა სახელმწიფო საკუთრებაა, ესე იგი საყოველთაო-სახალხო სიმდიდრეა.

მიწა წარმოადგენს განსაკუთრებულ სახელმწიფო საკუთრებას და იგი გაიცემა მხოლოდ სარგებლობისათვის. აკრძალულია ყოველგვარი ქმედობა, რომლითაც პირდაპირი თუ ფარული ფორმით ირღვევა მიწის სახელმწიფო საკუთრების უფლება.

მუხლი 5. ერთიანი სახელმწიფო მიწის ფონდი

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის მთელი მიწა წარმოადგენს ერთიან სახელმწიფო მიწის ფონდს, რომელსაც მიწის ძირითადი მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად მიეკუთვნება:

- 1) სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები, რომლებიც სარგებლობისათვის მიცემული აქვთ კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებსა და სხვა მიწათმოსარგებლეებს სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის;
- 2) დასახლებული პუნქტების (ქალაქების, ქალაქის ტიპის დაბებისა და სასოფლო დასახლებული პუნქტების) მიწები;
- 3) მრეწველობის, ტრანსპორტის, კურორტების, ნაკრძალებისა და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები;
- 4) სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწები;
- 5) სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწები;
- 6) სახელმწიფო მარაგის მიწები.

მუხლი 6. კატეგორიებისათვის მიწის მიკუთვნებისა და მისი ერთი კატეგორიიდან მეორეში გადატანის წესი

ამ კოდექსის მე-5 მუხლში აღნიშნული კატეგორიებისათვის მიწის მიკუთვნება ხდება მიწის ძირითადი მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად.

ერთი კატეგორიიდან მეორეში მიწების გადატანა ხდება ამ მიწების ძირითადი მიზნობრივი დანიშნულების შეცვლის შემთხვევაში.

აღნიშნული კატეგორიებისათვის მიწის მიკუთვნებას და მისი ერთი კატეგორიიდან მეორეში გადატანას აწარმოებენ ის ორგანოები, რომლებიც იღებენ გადაწყვეტილებას ამ მიწების გაცემის შესახებ, ხოლო იმ შემთხვევაში, როცა ეს დაკავშირებული არ არის მიწების სარგებლობისათვის მიცემასთან, — ის ორგანოები, რომლებიც ამტკიცებენ მიწათმოწყობის პროექტებს, თუ სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით გათვალისწინებული არ არის სხვა წესი.

მუხლი 7. სსრ კავშირის კომპეტენცია საადგილმამულო ურთიერთობის მოწესრიგების დარგში

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად საადგილმამულო ურთიერთობის მოწესრიგების დარგში სსრ კავშირის გამგებლობას მიეკუთვნება:

- 1) ერთიანი სახელმწიფო მიწის ფონდის განკარგვა იმ ფარგლებში, რომლებიც აუცილებელია სსრ კავშირის უფლებამოსილებათა განხორციელებისათვის სსრ კავშირის კონსტიტუციის შესაბამისად;
- 2) მიწათსარგებლობისა და მიწათმოწყობის ძირითად დებულებათა დადგენა;
- 3) ქვეყნის მიწის რესურსების რაციონალური გამოყენების პერსპექტიული გეგმების დადგენა, სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისა და სახალხო მეურნეობის სხვა დარგების მოთხოვნილებათა უზრუნველსაყოფად;
- 4) მიწის მელიორაციის საერთო-საკავშირო ღონისძიებათა და ნიადაგის ნაყოფიერების გადიდების სხვა ღონისძიებათა გეგმების დადგენა, აგრეთვე ეროზიისაგან, დამლაშებისა და ნიადაგის მდგომარეობის გამაუარესებელი სხვა პროცესებისაგან ნიადაგის დაცვის ძირითად დებულებათა დადგენა;
- 5) მიწების გამოყენების სახელმწიფო კონტროლის დაწესება;
- 6) სსრ კავშირისათვის მიწების სახელმწიფო აღრიცხვის, მიწათსარგებლობის სახელმწიფო რეგისტრაციის ერთიანი სისტემისა და მიწის კადასტრის წარმოების წესის დადგენა;
- 7) სსრ კავშირის მიწის ყოველწლიური ბალანსის შედგენის წესის დადგენა;

მუხლი 8. საქართველოს სს რესპუბლიკის კომპეტენცია საადგილმამულო ურთიერთობათა მოწესრიგების დარგში

საადგილმამულო ურთიერთობათა მოწესრიგების დარგში საქართველოს სსრ გამგებლობას მიეკუთვნება ერთიანი სახელმწიფო მიწის ფონდის განკარგვა რესპუბლიკის ფარგლებში და მისი გამოყენების პერსპექტიული გეგმების დადგენა, მიწით სარგებლობის წესის დადგენა და მიწათმოწყობის ორგანიზაცია მიწების მელიორაციის, ეროზიასთან ბრძოლისა და ნიადაგის ნაყოფიერების გადიდების გეგმების დადგენა, აგრეთვე საადგილმამულო ურთიერთობის სხვა საკითხების მოწესრიგება, თუ ისინი არ შედიან სსრ კავშირის კომპეტენციაში.

მუხლი 9. აფხაზეთის ასსრ, აჭარის ასსრ და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის კომპეტენცია საადგილმამულო ურთიერთობათა მოწესრიგების დარგში

საადგილმამულო ურთიერთობათა მოწესრიგების დარგში აფხაზეთის ასსრ, აჭარის ასსრ და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გამგებლობას მიეკუთვნება ერთიანი სახელმწიფო მიწის ფონდის განკარგვა ავტონომიური რესპუბლიკის, ავტონომიური ოლქის ფარგლებში, მიწების გამოყენების წესზე სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება და ხელმძღვანელობა სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 10. მიწათმოსარგებლენი

საქართველოს სს რესპუბლიკაში მიწა სარგებლობისათვის მიეცემა:

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სასოფლო-სამეურნეო სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს;

სამრეწველო, სატრანსპორტო, სხვა სასოფლო-სამეურნეო სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს;

სსრ კავშირის მოქალაქეებს;

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად სსრ კავშირის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში მიწა სარგებლობისათვის

შეიძლება მიეცეს სხვა ორგანიზაციებსა და პირებსაც.

მუხლი 11. მიწით უსასყიდლო სარგებლობა

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებსა და სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებს, დაწესებულებებსა და სსრ კავშირის მოქალაქეებს მიწა ეძლევათ უსასყიდლო სარგებლობისათვის.

მუხლი 12. მიწათსარგებლობის ვადები

მიწა გაიცემა უვადო ან დროებითი სარგებლობისათვის.

მიწათსარგებლობა ითვლება უვადოდ (მუდმივად), თუ მიწათსარგებლობის ვადა წინასწარ არ არის დადგენილი.

მიწა, რომელიც უკავია კოლმეურნეობებს, მიცემული აქვს მათ უვადო სარგებლობისათვის, ესე იგი სამუდამოდ.

დროებითი მიწათსარგებლობა შეიძლება იყოს მოკლევადიანი — სამ წლამდე ან გრძელვადიანი — სამიდან ათ წლამდე. საწარმოო საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება ამ ვადის გაგრძელება იმ პერიოდისათვის, რომელიც არ აღემატება შესაბამისად მოკლევადიანი ან გრძელვადიანი დროებითი მიწათსარგებლობის ვადას. მიწის ნაკვეთებით დროებითი სარგებლობის ვადას აგრძელებენ ის ორგანოები, რომლებმაც გასცეს ეს მიწები.

სამომთაბარო მესაქონლეობის საჭიროებისათვის კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს მიწის ნაკვეთები შეიძლება მიეცეს ვადით 25 წლამდე.

თ ა ვ ი II

სარგებლობისათვის მიწის გაცემა

მუხლი 13. სარგებლობისათვის მიწის გაცემის წესი

სარგებლობისათვის მიწის ნაკვეთის გაცემა ხორციელდება მიზომების წესით.

სარგებლობისათვის მიწის ნაკვეთის მიზომვა ხდება საქართველოს სს რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭოს, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილების, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების ან მშრო-

მელთა დებუტატების შესაბამისი ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე იმ წესით, რომელსაც ადგენს სსრ კავშირის კანონმდებლობა, ეს კოდექსი და საქართველოს სსრ სხვა კანონმდებლობა.

სარგებლობისათვის მიწის გაცემის შესახებ დადგენილებას ან გადაწყვეტილებაში უნდა აღინიშნოს მიწის მიზომების მიზანი და მიწით სარგებლობის ძირითადი პირობები.

მიწის ნაკვეთის სარგებლობისათვის გაცემის შესახებ შუამდგომლობების აღძვრისა და განხილვის წესს ადგენს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

მუხლი 14. ორგანოები, რომელთაც აქვთ სარგებლობისათვის მიწის ნაკვეთის გაცემის უფლება

სარგებლობისათვის მიწის ნაკვეთის გაცემის უფლება აქვთ:

1) საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებების მუდმივ ან დროებით სარგებლობაში — ყველა მიწიდან ნაკვეთის ოდენობის მიუხედავად;

2) მშრომელთა დებუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტს

კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების და სხვა მეურნეობების დროებით სარგებლობაში — კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებისა და ორგანიზაციების მიწებიდან, ამ კოდექსის 58-ე და 67-ე მუხლების შესაბამისად;

კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სხვა საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებებისა და მოქალაქეების დროებით სარგებლობაში — მრეწველობის, ტრანსპორტის, სატყეო-სამეურნეო და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების მიწებიდან, ამ კოდექსის 84-ე—85-ე, 118-ე, 123-ე მუხლების შესაბამისად;

საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების მოკლევადიან დროებით სარგებლობაში — სახელმწიფო მარაგის მიწებიდან;

მოქალაქეებისათვის მუდმივ ან დროებით სარგებლობაში — სახელმწიფო მარაგის მიწებიდან, დადგენილი ნორმების შესაბამისად;

3) მშრომელთა დებუტატების საქალაქო, სადაბო საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტებს

საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებებისა და მოქალაქეების მუდმივ ან დროებით სარგებლობაში — ქალაქების, დაბების მიწებიდან;

4) შრომელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტს

საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებებისა და მოქალაქეების მუდმივ ან დროებით სარგებლობაში — შრომელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭოს უშუალო გამგებლობაში მყოფი მიწებიდან.

სარწყავი და ამოშრობილი მიწების, სახნავის, მრავალწლიანი ხეხილით, ჩაის პლანტაციებით და ვენახებით დაკავებული მიწის არასასოფლოსამეურნეო საჭიროებისათვის გაცემა წყალდამცავი, დამცველი და პირველი ჯგუფის ტყეებით დაკავებული მიწების ისეთი მიზნისათვის გამოსაყენებლად გაცემა, რაც სატყეო მეურნეობის წარმოებასთან არ არის დაკავშირებული, აგრეთვე საკურორტო ადგილებში და დასასვენებელ ზონებში სანატორიულ-საკურორტო და ტურისტულ-გამაჯანსაღებელი დაწესებულებების მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყოფა, სარაიონთაშორისო მნიშვნელობის სამომთაბარო მესაქონლეობის საჭიროებისათვის საძოვარი სავარგულების გაცემა, მათი ოდენობის მიუხედავად, შეიძლება მხოლოდ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით.

მუხლი 15. სარგებლობაში მყოფი მიწის ნაკვეთის მიცემა სხვა მიწათმოსარგებლისათვის

სარგებლობაში მყოფი მიწის ნაკვეთის მიცემა სხვა მიწათმოსარგებლისათვის ხდება მხოლოდ ამ ნაკვეთის გამოყოფის შემდეგ იმ წესით, რომელიც გათვალისწინებულია ამ კოდექსის მე-40 და 42-ე მუხლებით.

მუხლი 16. სოფლის მეურნეობის საჭიროებისათვის ვარგისი მიწების გამოყოფა

მიწები, რომლებიც დადგენილი წესით ვარგისადაა მიჩნეული სოფლის მეურნეობის საჭიროებისათვის, უნდა გამოეყოს უწინარეს ყოვლისა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს.

სოფლის მეურნეობის საჭიროებისათვის მიწების ვარგისიანობას განსაზღვრავენ ის ორგანოები, რომლებიც იღებენ გადაწყვეტილებას მათი გამოყოფის შესახებ.

**მუხლი 17. არასასოფლოსამეურნეო საჭიროებისათვის მიწების
გაცემა**

სამრეწველო საწარმოების, საცხოვრებელი ობიექტების, რკინიგზებისა და საავტომობილო გზების, ელექტროგადამცემი ხაზებისა და მაგისტრალური მილსადენების მშენებლობისათვის, აგრეთვე სხვა არასასოფლოსამეურნეო საჭიროებისათვის გამოყოფენ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ან სოფლის მეურნეობისათვის უვარგის მიწებს ან დაბალხარისხოვან სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს.

აღნიშნული მიზნისათვის სახელმწიფო სატყეო ფონდიდან მიწის ნაკვეთს გამოყოფენ უპირატესად ტყით დაუფარავი ან ბუჩქნარით თუ მცირე ღირებულების ნარგავებით დაფარული ფართობებიდან.

მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთის გამოყოფა იმ ფართობზე, სადაც სასარგებლო წიაღისეულია, ხდება სახელმწიფო სამთო ზედამხედველობის ორგანოებთან შეთანხმებით.

ელექტროგადამცემი, კავშირგაბმულობის ხაზები და სხვა კომუნიკაციები გაჰყავთ უმთავრესად გზების, არსებული ტრასების და ა. შ. გასწვრივ.

სოფლის მეურნეობაში გამოყენებულ მიწებს, რომლებიც გამოყოფილია არასასოფლოსამეურნეო საჭიროებისათვის, მიუზომავენ ფაქტიური საჭიროების მიხედვით და, როგორც წესი, მოსავლის აღების შემდეგ.

**მუხლი 18. მიწათსარგებლობის უფლების გაფორმებამდე მიწის
ნაკვეთით სარგებლობის დაუშვებლობა**

აკრძალულია გამოყოფილი მიწის ნაკვეთით სარგებლობა, მანამ, სანამ სათანადო მიწათმომწყობი ორგანოები ამ ნაკვეთის საზღვრებს ადგილზე დაადგენენ და გასცემენ მიწათსარგებლობის უფლების დამადასტურებელ დოკუმენტს.

მუხლი 19. უვადო მიწათსარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტი

კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობებისა და სხვა მიწათმოსარგებლეთა უვადო მიწათსარგებლობის უფლება დასტურდება სახელმწიფო აქტით მიწათსარგებლობის უფლების შესახებ, რომელსაც გასცემს მშრომელთა დებუტატების რაიონული, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად ამ აქტების ფორმას ადგენს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო.

მუხლი 20. დროებითი მიწათსარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტი

დროებითი მიწათსარგებლობის უფლება დასტურდება აქტით მიწით დროებითი სარგებლობის უფლების შესახებ.

აქტის გაცემის წესს, აგრეთვე მის ფორმას ადგენს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

მუხლი 21. მეორეული მიწათსარგებლობა

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს კანონით დადგენილ შემთხვევებში შეუძლიათ მათთვის გამოყოფილი მიწებიდან გასცენ მიწის ნაკვეთები მეორეული სარგებლობისათვის.

სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად მეორეული მიწათსარგებლობის წესები და პირობები განისაზღვრება სსრ კავშირის კანონმდებლობით, ამ კოდექსის 58-ე, 67-ე, 70-ე, 83-ე, 93-ე, 118-ე, 121-ე, 123-ე მუხლებით და საქართველოს სსრ სხვა კანონმდებლობით.

მეორეული მიწათსარგებლობის უფლება, თუ სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით გათვალისწინებული არ არის სხვა წესი, დასტურდება ამონაწერით იმ ორგანოს გადაწყვეტილებიდან, რომელმაც გასცა მიწის ნაკვეთი.

თ ა ვ ი III

მიწათმოსარგებლელთა უფლებები და მოვალეობები

მუხლი 22. მიწის ნაკვეთების მიზნობრივი გამოყენება

მიწათმოსარგებლებს უფლება აქვთ და ისინი ვალდებული არიან მიწის ნაკვეთი გამოიყენონ იმ მიზნისათვის, რისთვისაც ის არის გაცემული.

მიწათმოსარგებლენი ვალდებული არიან რაციონალურად გამოიყენონ მათთვის მიცემული მიწის ნაკვეთები, თავიანთ ნაკვეთზე არ მოიმოქმედონ ისეთი რამ, რაც შელახავს მეზობელ მიწათმოსარგებელთა ინტერესებს.

მუხლი 23. მიწის გამოყენების აკრძალვა არაშრომითი შემოსავლების მისაღებად

აკრძალულია მიწის ნაკვეთების გამოყენება არაშრომითი შემოსავლის მისაღებად.

მუხლი 24. მიწათმოსარგებლეთა უფლებები

სარგებლობისათვის გამოყოფილი მიწის თითოეული ნაკვეთის მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად მიწათმოსარგებლებს უფლება აქვთ დადგენილი წესით:

ააგონ საცხოვრებელი, საწარმოო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო და სხვა შენობები და ნაგებობანი;

დათესონ სასოფლო-სამეურნეო კულტურები, გააშენონ ტყე, ხეხილი, დეკორატიული და სხვა ნარგავები;

ისარგებლონ სათიბებით, საძოვრებითა და სხვა სავარგულებით; აწარმოონ სარწყავი, ამოსაშრობი და სხვა სამელიორაციო სამუშაოები, მოაწყონ სატბორეები და სხვა წყალსატევეები;

გამოიყენონ მეურნეობის საჭიროებისათვის მიწის ნაკვეთებზე არსებული საერთოდ გავრცელებული სასარგებლო წიაღისეული, ტორფი და წყლის ობიექტები, აგრეთვე ისარგებლონ მიწის სხვა სასარგებლო თვისებებით.

მიწათმოსარგებლეთა უფლებები შეიძლება კანონით შეიზღუდოს სახელმწიფო ინტერესებისა და, აგრეთვე, სხვა მიწათმოსარგებლეთა ინტერესებისათვის.

მუხლი 25. მიწათმოსარგებლეთა უფლებების დაცვა

მიწათმოსარგებლეთა უფლებები დაცულია კანონით.

მიწათმოსარგებლეთა დარღვეული უფლებები აღდგენილ უნდა იქნეს სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით.

მიწათმოსარგებლისათვის მიყენებული ზარალი უნდა ანაზღაურდეს.

მუხლი 26. მიწების გავარგისება მათი შემდგომი გამოყენებისათვის

საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებანი, რომლებიც სასარგებლო წიაღისეულს ამუშავებენ ღია ან მიწისქვეშა წესით, ეწევიან სამშენებლო, გეოლოგიურ — საძიებო ან სხვა სამუშაოებს

მათთვის ღრობით სარგებლობისათვის მიცემულ სასოფლო-სამეურნეო მიწებზე ან ტყის სავარგულეებზე, მოვალენი არიან თავიანთ ხარჯზე გაავარგონ მიწის ნაკვეთები ისე, რომ გამოსადეგი იყოს სატყეო თუ სათევზე მეურნეობისათვის, ხოლო აღნიშნულ სამუშაოთა სხვა მიწებზე წარმოების ღროს — დანიშნულებისამებრ გამოყენებისათვის. მიწის ნაკვეთების გაავარგისიანება ხდება სამუშაოთა წარმოების ღროს, ხოლო თუ ეს შეუძლებელია, არაუგვიანეს ერთი წლისა სამუშაოთა დამთავრების შემდეგ.

შემდგომ გამოყენებისათვის მიწების გაავარგისების პირობებს განსაზღვრავს ის ორგანო, რომელიც გასცემს მიწის ნაკვეთს.

მუხლი 27. ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის შენახვა

საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებანი, რომლებიც ახორციელებენ სამრეწველო ან სხვა მშენებლობას, ღია წესით ამუშავებენ სასარგებლო წიაღისეულის საბადოებს, აგრეთვე აწარმოებენ ნიადაგის საფარის დარღვევასთან დაკავშირებულ სხვა სამუშაოებს, მოვალენი არიან მოაცილონ ნაკვეთს და შეინახონ ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა იმ მიზნით, რომ იგი გამოყენებული იქნეს მიწების რეკულტივაციისა და მცირე პროდუქტიული სავარგულების ნაყოფიერების ამაღლებისათვის.

ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოცილების, შენახვისა და გამოყენების პირობებს განსაზღვრავს ის ორგანო, რომელიც გასცემს მიწის ნაკვეთს.

მუხლი 28. სამიჯნე ნიშნებისა და სასაზღვრო ხაზების დაცვა

მიწათმოსარგებლენი მოვალენი არიან დაიცვან და მოწესრიგებული ჰქონდეთ სამიჯნე ნიშნები და სასაზღვრო ხაზები.

თ ა ვ ი V

მიწების დაცვა და ნიადაგის ნაყოფიერების გაუმჯობესება

მუხლი 29. მიწების დაცვისა და ნიადაგის ნაყოფიერების გაუმჯობესების ღონისძიებანი

მიწათმოსარგებლენი ვალდებული არიან განახორციელონ ეფექტური ღონისძიებანი მიწების დაცვისა და ნიადაგის ნაყოფიერების ასამაღლებლად, განახორციელონ ორგანიზაციულ-სამეურნეო, აგროტექნიკურ, სატყეო-სამელიორაციო და ჰიდროტექნიკურ ღონის-

ძიებათა კომპლექსი ნიადაგის ქარისმიერი და წყლისმიერი ეროზიის თავიდან ასაცილებლად, არ დაუშვან მიწების გაჭუჭყიანება, დამლაშება, დაჭობება, სარეველების გავრცელება და აგრეთვე სხვა პროცესები, რომლებიც აუარესებენ ნიადაგების მდგომარეობას.

მიწების მელიორაციისა და დაცვის, მინდორსაცავი ტყის გაშენების, ნიადაგის ეროზიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები და სხვა ზომები, რომელთა მიზანია მიწების ძირეული გაუმჯობესება. გათვალისწინებულია სახალხო მეურნეობის განვითარების სახელმწიფო გეგმით და მათ ახორციელებენ შესაბამისი სამინისტროები, უწყებები და მიწათმოსარგებლენი.

მუხლი 30. სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების სპეციალური დაცვა

სპეციალურ დაცვას ექვემდებარება სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები, განსაკუთრებით კი სარწყავი და ამოშრობილი მიწები, კოლმეურნეობები, საბჭოთა მეურნეობები, სხვა საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები, რომლებიც სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებით სარგებლობენ, მოვალენი არიან დაიცვან, აღადგინონ და აამაღლონ ნიადაგის ნაყოფიერება.

ძლიერი ეროზიით დაზიანებული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენამდე შეიძლება დროებით იქნეს ამორიცხული ინტენსიური სარგებლობიდან მხოლოდ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით.

მუხლი 31. ნიადაგის დაცვა წყლისმიერი და ქარისმიერი ეროზიისაგან და დაჭობებისაგან

აგროტექნიკური და ტყის საექსპლუატაციო სამუშაოების, საგზაო, ჰიდროტექნიკური და სხვა სახის მშენებლობის განხორციელებისას აკრძალულია ისეთი ხერხებისა და მეთოდების გამოყენება, რომლებიც ხელს უწყობენ ნიადაგის წყლისმიერი და ქარისმიერი ეროზიის, დაჭობების და ნიადაგის ნაყოფიერების შემამცირებელი სხვა პროცესების განვითარებას.

მუხლი 32. მიწათმოსარგებლეთა მოვალეობა დაიცვან საკვები სავარგულები

მიწათმოსარგებლენი, რომელთა სარგებლობაში იმყოფება საკვები სავარგულები, მოვალენი არიან მიიღონ ზომები მათ გასაუმჯო-

ბესებლად. ამ მიზნით, პირუტყვის ძოვება და სათიბების გამოყენება უნდა ხდებოდეს ბალახის ზრდის ვადისა და ნიადაგის მდგომარეობის გათვალისწინებით, ყველა საკვები სავარგულის თანაბარი გამოყენების გზით.

მუხლი 33. ნიადაგის დაცვა სარეველების, სასოფლო-სამეურნეო მცენარეთა მავნებლებისა და დაავადებებისაგან

ყველა მიწათმოსარგებლე მოვალეა ებრძოდეს სარევეებს, სასოფლო-სამეურნეო მცენარეების მავნებლებსა და დაავადებებს მინდვრებში, ბაღებში, ბოსტნებში, მდელოებსა და საძოვრებზე, პარკებში და სკვერებში, საავტომობილო გზებისა და რკინიგზების, გაზსადენისა და ნავთობსადენის განსხვავების ზოლებში, მაღალძაბვიანი ქვესადგურებისა და ხაზების ტერიტორიებზე, საკარმიდამო ნაკვეთებზე.

მუხლი 34. მიწის დაცვა გაჭუჭყიანებისაგან

სამრეწველო და სამშენებლო საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები მოვალენი არიან არ დაუშვან სასოფლო-სამეურნეო და სხვა მიწის გაჭუჭყიანება საწარმოო და სხვა ნარჩენებით. აგრეთვე ჩამდინარე წყლებით.

მუხლი 35. მიწათმოსარგებლეთა წახალისება

მიწის დაცვის, ნიადაგის ნაყოფიერების გადიდებისა და გამოუყენებელი მიწის სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვაში მოქცევის ღონისძიებათა განსახორციელებლად, სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად, სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით შეიძლება დაწესდეს მიწათმოსარგებლეთა მატერიალური წახალისების ზომები.

თ ა ვ ი V

მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტა

მუხლი 36. საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტის საფუძვლები

საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა მიწათსარგებლობის უფლება მათთვის გამოყოფილ მიწაზე შეწყდება შესაბამის-

სად, მთლიანად ან ნაწილობრივ იმ შემთხვევებში, თუ:

- 1) განვლო მიწის ნაკვეთით სარგებლობის საჭიროებამ;
- 2) გავიდა გამოყოფილი მიწის ნაკვეთით სარგებლობის ვადა;
- 3) მოხდა საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ლიკვიდაცია;
- 4) წარმოიშვა მიწის ნაკვეთის ჩამორთმევის აუცილებლობა სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის;
- 5) გამოყოფილი მიწის ნაკვეთი აუთვისებელია ზედიზედ ორი წლის განმავლობაში;
- 6) მოხდა საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის რეორგანიზაცია ან მათი საწარმოო პროფილის შეცვლა; რაც იწვევს მიწის ნაკვეთის ოდენობის შემცირებას;
- 7) სანიტარულ-ჰიგიენური მიზეზებით აუცილებელია საწარმოს გადატანა საცხოვრებელი რაიონის ფარგლებს გარეთ;
- 8) მიწის ნაკვეთს გადასცემენ სხვა მიწათმოსარგებლეს სათანადო სახელმწიფო ორგანოს ნებართვის გარეშე.

მიწათსარგებლობის უფლება შეწყდება აგრეთვე იმ შემთხვევაში, თუ მიწის ნაკვეთი გამოყენებულია არა იმ მიზნით, რისთვისაც ის იყო გაცემული, ან თუ მიწა გამოყენებულია უყიარათოდ.

მუხლი 37. საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტის წესი

საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა მიწათსარგებლობის უფლება შეწყდება, გარდა ამ კოდექსის 36-ე მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა, იმ ორგანოს გადაწყვეტილებით, რომელმაც გასცა მიწის ნაკვეთი. გადაწყვეტილებაში უნდა აღინიშნოს მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტის ვადა, განისაზღვროს მიწის ნაკვეთის შემდგომში გამოყენება, ხოლო აუცილებლობის შემთხვევაში — მასზე განლაგებული შენობების, ნაგებობების, ნათესებისა და ნარგავების გამოყენების პირობები.

11671

მუხლი 38. მოქალაქეთა მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტის საფუძვლები

მოქალაქეთა უფლება ისარგებლონ მათთვის გამოყოფილ მიწის ნაკვეთით შეწყდება შესაბამისად, მთლიანად ან ნაწილობრივ იმ შემთხვევებში, თუ:

- 1) ისინი ნებაყოფლობით განაცხადებენ უარს მიწის ნაკვეთით სარგებლობაზე;

2) გავიდა გამოყოფილი მიწის ნაკვეთით სარგებლობის ვადა;
3) კომლის ან ოჯახის ყველა წევრი გადასახლდა სხვა მუდმივ საცხოვრებელ ადგილას;

4) შეწყდა შრომითი ურთიერთობა, რომლის გამო გამოყოფილი იყო სასამსახურო მიწის ნაკვეთი, თუ სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული;

5) გარდაიცვალა კომლის ან ოჯახის ყველა წევრი;

6) წარმოიშვა მიწის ნაკვეთის გამოყოფის აუცილებლობა სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის.

მიწის ნაკვეთით სარგებლობის უფლება შეიძლება შეწყდეს მოქალაქის მიერ ამ კოდექსის 151-ე, 154-ე მუხლებით გათვალისწინებული ქმედობის ჩადენის შემთხვევაში, აგრეთვე მიწის ნაკვეთის ზედიზედ ორი წლის განმავლობაში გამოუყენებლობის გამო ან მისი არა იმ მიზნით გამოყენებისათვის, რისთვისაც იგი იქნა გამოყოფილი.

მოქალაქეთა მიწათსარგებლობის უფლება შეიძლება შეწყვეტილ იქნეს აგრეთვე იმ შემთხვევაშიც, თუ მიწა გამოყენებულია არა-შრომითი შემოსავლის მისაღებად.

მუხლი 39. მოქალაქეთა მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტის წესი

მოქალაქეთა მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტა, გარდა ამ კოდექსის 38-ე მუხლის მე-6 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა, ხდება მიწის ნაკვეთის გამოყოფილი ორგანოს გადაწყვეტილებით. გადაწყვეტილებაში უნდა აღინიშნოს მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტის ვადა, განისაზღვროს მიწის ნაკვეთის შემდგომი გამოყენების, ხოლო აუცილებლობის შემთხვევაში — მასზე განლაგებული შენობების, ნაგებობების, ნათესებისა და ნარგავების გამოყენების პირობები.

თ ა ვ ი VI

სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის მიწის გამოყოფა

მუხლი 40. სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყოფის წესი

სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის მიწის ნაკვეთის ან მისი ნაწილის გამოყოფა ხდება საქართველოს სსრ

მინისტრთა საბჭოს, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭოს, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებების, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების ან შესაბამისი მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე, სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

მუხლი 41. ორგანოები, რომლებსაც აქვთ მიწის ნაკვეთების გამოყოფის უფლება

სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყოფის უფლება აქვთ:

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს — ყველა მიწებიდან; მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო, სადაბო სასაბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტებს — ქალაქის, დაბების მიწებიდან ამ კოდექსის 94-ე მუხლის შესაბამისად.

მუხლი 42. სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყოფის პირობები

ნაკვეთების ჩამორთმევა კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების სარგებლობაში არსებული მიწიდან, აგრეთვე კულტურული ან სამეცნიერო მნიშვნელობის მქონე მიწებიდან, დასაშვებია მხოლოდ განსაკუთრებული აუცილებლობის შემთხვევაში.

სარწყავი და ამოშრობილი მიწების, სახნავის, მრავალწლიანი ხეხილით, ვენახებით და ჩაის პლანტაციებით დაკავებული მიწის ნაკვეთების გამოყოფა არასასოფლო-სამეურნეო საჭიროებისათვის, აგრეთვე წყალდამცავი, დამცავი და სხვა პირველი ჯგუფის ტყეებით დაკავებული მიწის ჩამორთმევა ისეთი მიზნისათვის, რაც დაკავშირებული არ არის ტყის მეურნეობის წარმოებასთან, ხდება განსაკუთრებულ შემთხვევაში და მხოლოდ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით.

საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებანი, რომლებიც დაინტერესებული არიან არასასოფლო-სამეურნეო საჭიროებისათვის მიწის ნაკვეთის გამოყოფით, ვალდებული არიან საპროექტო სამუშაოთა დაწყებამდე წინასწარ შეუთანხმონ მიწათმოსარგებლებსა და მიწის გამოყენებაზე სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელს.

ბელ ორგანოებს ობიექტის განლაგების ადგილი და გამოსაყოფად გამიზნული ფართობის დაახლოებითი ზომა.

კოლმეურნეობის სარგებლობაში არსებული მიწიდან ნაკვეთის გამოყოფა შეიძლება მხოლოდ კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრების თანხმობით, ხოლო იმ მიწებიდან ნაკვეთების გამოყოფა, რომლებიც სარგებლობისათვის გადაცემული აქვთ საბჭოთა მეურნეობებს, საკავშირო ან რესპუბლიკური დაქვემდებარების სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებს, დაწესებულებებს — მიწათმოსარგებლებთან და სსრ კავშირის, საქართველოს სსრ ან სხვა მოკავშირე რესპუბლიკის შესაბამის სამინისტროებთან ან უწყებებთან შეთანხმებით.

თ ა ზ ი VII

საგამოკვლევო სამუშაოებისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყენება

მუხლი 48. საგამოკვლევო სამუშაოებისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყენების წესი

საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს, რომლებიც ახორციელებენ გეოლოგიური აგეგმვის, ძებნის, გეოდეზიურ და სხვა საგამოკვლევო სამუშაოებს, შეუძლიათ ეს სამუშაოები აწარმოონ ყველა მიწაზე, მიწათმოსარგებლეთაგან მიწის ნაკვეთების გამოუყოფლად, იმ წესით, რომელიც დადგენილია სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

აღნიშნულ სამუშაოთა დაწყების ვადა და ადგილი უნდა შეუთანხმდეს მიწათმოსარგებლებს, ხოლო თუ შეთანხმება არ იქნა მიღწეული, მათ განსაზღვრავენ შესაბამისი მშრომელთა დებუტატების რაიონული ან საქალაქო საბჭოების აღმასრულებელი კომიტეტები.

მიწის ნაკვეთებზე საგამოკვლევო სამუშაოების ჩატარების ნებართვას იძლევა შესაბამისად საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭო, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭო, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დებუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი, ვადით არა უმეტეს ერთი წლისა.

მუხლი 44. იმ საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა უფლებები, რომლებიც ახორციელებენ საგამოკვლევო სამუშაოებს

საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს, რომლებიც ასრულებენ საგამოკვლევო სამუშაოებს, უფლება აქვთ დადგენილი წესით ჩაატარონ გეგმით გათვალისწინებული სამუშაოები, ააგონ დროებითი ტიპის შენობები და ნაგებობანი საწარმოო, საბინაო და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო საჭიროებისათვის, გამოიყენონ სამეურნეო საჭიროებისათვის საერთოდ გავრცელებული სასარგებლო წიაღისეული და წყალთა ობიექტები.

მუხლი 45. იმ საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა მოვალეობები, რომლებიც ახორციელებენ საგამოკვლევო სამუშაოებს

საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები, რომლებიც ასრულებენ ამ კოდექსის 43-ე მუხლში გათვალისწინებულ სამუშაოებს, მოვალენი არიან დაკავებული მიწის ნაკვეთები თავისი ხარჯით გაავარგისიანონ დანიშნულებისამებრ გამოსაყენებლად. მიწის ნაკვეთების გავარგისიანება ხდება სამუშაოთა წარმოების დროს, ხოლო, თუ ეს შეუძლებელია ერთ თვეში მაინც სამუშაოთა დამთავრების შემდეგ ნიადაგის გაყინვის პერიოდის ჩაუთვლელად.

აღნიშნული სამუშაოების წარმოების დროს საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები მოვალენი არიან მიიღონ ზომები მიწების, ნათესების, ნარგავების, ტყეების, წყლებისა და სხვა ბუნებრივი ობიექტების, აგრეთვე წყალსადენის, გაზსადენების, კანალიზაციის, სამელიორაციო სისტემებისა და სხვა ნაგებობების დაცვის უზრუნველსაყოფად.

თ ა ზ ი VIII

მიწათმოსარგებლეთათვის ზარბლისა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დანაბარების ანაზღაურება

მუხლი 46. მიწათმოსარგებლეთაგან მიწის ნაკვეთების გამოყოფის ან მათი დროებით დაკავების შედეგად მიყენებული ზარალის ანაზღაურება

მიწათმოსარგებლევს უნდა აუნაზღაურდეთ ის ზარალი, რომელიც გამოწვეულია სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებო-

სათვის მიწის ნაკვეთების გამოყოფის ან ღრობით დაკავების შედეგად.

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების თანახმად საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები, რომლებსაც მიზომილი აქვთ მიწის ნაკვეთები, მიწათმოსარგებლებისათვის მიყენებულ ზარალს ანაზღაურებენ შესაბამისი დებულებით, რომელსაც ამტკიცებს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო.

მუხლი 47. არასასოფლოსამეურნეო საჭიროებისათვის მიწების გამოყოფასთან დაკავშირებული სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დანაკარგების ანაზღაურება

საწარმოები, ორგანიზაციები, დაწესებულებები, რომლებსაც მშენებლობისა და სხვა არასასოფლოსამეურნეო საჭიროებისათვის მიზომილი აქვთ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები, ანაზღაურებენ ამ ნაკვეთების გამოყოფასთან დაკავშირებულ სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დანაკარგებს (გარდა მიწათმოსარგებლეთა იმ ზარალისა, რაც გათვალისწინებულია ამ კოდექსის 46-ე მუხლით).

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების თანახმად სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ასანაზღაურებელი დანაკარგის განსაზღვრის წესსა და ოდენობას, აგრეთვე შესაბამისი სახსრების გამოყენების წესს, ადგენს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო.

თ ა ვ ი IX

მიწის გამოყენების სახელმწიფო კონტროლი

მუხლი 48. მიწის გამოყენების სახელმწიფო კონტროლის ამოცანები

მიწის გამოყენების სახელმწიფო კონტროლის ამოცანაა უზრუნველყოს სამინისტროების, უწყებების, სახელმწიფო, კოოპერაციული, საზოგადოებრივი საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების, აგრეთვე მოქალაქეების მიერ მიწის კანონმდებლობის შესრულება, მიწათმოსარგებლობის წესის, მიწის კადასტრისა და მიწათმოწყობის წარმოების სისწორე მიწის რაციონალურად გამოყენებისა და დაცვის მიზნით.

**მუხლი 49. მიწის გამოყენების სახელმწიფო კონტროლის გან-
მარტვილებელი ორგანოები**

მთელი მიწების გამოყენების სახელმწიფო კონტროლს ანორციე-
ლებენ მშრომელთა დეპუტატების საბჭოები, მათი აღმასრულებელი
და განმკარგულებელი ორგანოები, აგრეთვე საამისოდ სპეციალუ-
რად უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოები, სსრ კავშირის კანო-
ნმდებლობით დადგენილი წესით.

კ ა რ ი ი I I

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები

თ ა ვ ი X

ძირითადი დებულებანი

მუხლი 50. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწად ითვლება ყველა
მიწა, რომელიც გამოყოფილია სოფლის მეურნეობის საჭიროებისა-
თვის ან განკუთვნილია ამ მიზნისათვის.

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებს იყენებენ სოცია-
ლისტური სასოფლო-სამეურნეო საწარმოები, ორგანიზაციები და
დაწესებულებანი სოფლის მეურნეობის განვითარების გეგმების
შესაბამისად, სოფლის მეურნეობის პროდუქტებზე სახალხო მეურ-
ნეობის ზრდადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მიზნით.

**მუხლი 51. მაღალპროდუქტიული მიწებისა და სავარგულთა
ფართობების ცვლა**

მიწათმოსარგებლები ზომებს უნდა იღებდნენ მაღალპროდუქ-
ტიული მიწის ფართობების გასადიდებლად გამოუყენებელი და
მცირეპროდუქტიული მიწების სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში
მოქცევის გზით.

სარწყავი, ამოშრობილი და სახნავი მიწების, მრავალწლიანი
ხეხილის ბაღებისა და ვენახების, ჩაის პლანტაციების, აგრეთვე
სხვა მაღალპროდუქტიულ სავარგულთა ფართობების შემცირება,
მათ შორის მათი გადატანა ნაკლებად პროდუქტიული სავარგულების
ჩგუფში დაუშვებელია გარდა განსაკუთრებული აუცილებლობისა

და ხდება მხოლოდ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით.

მუხლი 52. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების გაცემა სარგებლობისათვის

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები უვადო სარგებლობისათვის ეძლევათ:

1) კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა სასოფლო-სამეურნეო სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებსა და ორგანიზაციებს — სოფლის მეურნეობის საწარმოებლად;

2) სამეცნიერო-კვლევითს, სასწავლო და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებებს — საველე კვლევითი სამუშაოების ჩასატარებლად, სოფლის მეურნეობაში მეცნიერების მიღწევებისა და მოწინავე გამოცდილების პრაქტიკული გამოყენებისა და გავრცელებისათვის, აგრეთვე საწარმოო მიზნებისათვის;

3) არასასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს — დამხმარე სოფლის მეურნეობის წარმოებისათვის;

4) მოქალაქეებს — პირადი მეურნეობის წარმოებისათვის დაქირავებული შრომის გამოუყენებლად;

5) საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს კოლექტიური მებაღეობისა და მებოსტნეობისათვის შეიძლება მიეცეს მიწის ნაკვეთები ამ კოდექსის 84-ე-88-ე მუხლებით დადგენილი წესითა და პირობებით.

ამ მუხლში აღნიშნული უვადო სარგებლობისათვის მიცემული მიწების გარდა მიწათმოსარგებლეებს მიწა შეიძლება მიეცეს დროებითი სარგებლობისათვის.

მუხლი 53. მიწათსარგებლობის საზღვრებისა და ოდენობის შეცვლის პირობები

კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების და ორგანიზაციების, აგრეთვე სამეცნიერო-კვლევითი, სასწავლო-საცდელი და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებების მიწათსარგებლობის საზღვრებისა და ოდენობის შეცვლა მეურნეობათა შეერთებისა და გაყოფის, მიწათმოსარგებლეთა შორის მიწის გადანაწილების დროს შეიძლება მოხდეს დადგენილი წესით დამტკიცებული მიწათმოწყობის მეცნიერულად დასაბუთებული პროექტების საფუძველზე.

მუხლი 54. მიწათსარგებლობის საზღვრებისა და ოდენობის შეცვლა მეურნეობათა შეერთების ან გაყოფის დროს

კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების და ორგანიზაციების, აგრეთვე სამეცნიერო-კვლევითი, სასწავლო-საცდელი და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებების დადგენილი წესით შეერთების დროს მათი მიწის ნაკვეთები მშრომელთა დეპუტატების რაიონული (საქალაქო) საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით გაერთიანდება ერთიან მიწის მასივად, რომელიც მიწათსარგებლობის უფლების სახელმწიფო აქტით მიემაგრება ახლად შექმნილ მეურნეობას.

ჩამოთვლილი მეურნეობების დადგენილი წესით გაყოფის შემთხვევაში მათს სარგებლობაში მყოფი მიწის ნაკვეთები მშრომელთა დეპუტატების რაიონული, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით დანაწილდება ახლად შექმნილ მეურნეობებს შორის, და მიემაგრება მათ მიწათსარგებლობის უფლების სახელმწიფო აქტით.

მუხლი 55. მიწების გადანაწილება მიწათმოსარგებლეთა შორის

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა მიწათმოსარგებლეთა შორის სახელმწიფო მარაგის და სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწების გადანაწილებას ახდენს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

მუხლი 56. მიწათმოსარგებლეთა მოვალეობანი სასოფლო-სამეურნეო მიწების გამოყენებისას

კოლმეურნეობები, საბჭოთა მეურნეობები და სხვა საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები, რომლებიც სარგებლობენ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებით, მოვალენი არიან მეცნიერების მიღწევების და მოწინავე გამოცდილების საფუძველზე, ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით:

1) შეიტანონ ორგანიზაციულ-სამეურნეო მოწყობის გეგმებსა და საწარმოო-საფინანსო გეგმებში ნიადაგის ნაყოფიერების გადიდებისა და მიწის რაციონალურად გამოყენების კონკრეტული ღონისძიებანი;

2) დანერგონ ზონალური პირობებისა და მეურნეობის სპეციალიზაციის შესაბამისად, მიწათმოქმედების ყველაზე ეფექტიანი სისტემები, უზრუნველყონ მეურნეობის დარგების ეკონომიურად

ხელსაყრელი შეხამება, შემოიღონ და აითვისონ თესლბრუნვა, სოფლო-სამეურნეო წარმოებაში მოაქციონ გამოუყენებელი მიწები;

3) განავითარონ მიწების მორწყვა, ამოშრობა და გაწყლიანება, გააუმჯობესონ მდელოები და საძოვრები, გააკვირიანონ და გაათაბა-შირიანონ ნიადაგი;

4) მიიღონ ზომები ნიადაგის ქარისმიერი და წყლისმიერი ერო-ზიის, მეწყრების, მიწების დაჭაობებისა და დამლაშების წინააღმდეგ, გააშენონ მინდორსაცავი ნარგავები, ტყეები და შეამაგრონ ქვიშრობები, ხეხეები და ფლატეები, მდინარეთა და წყალსატევების ნაპირები, არ დაუშვან ნიადაგის გაჭუჭყიანება;

5) გაწმინდონ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები ქვეებისაგან, ბუჩქ-ჯავნარისაგან, იბრძოლონ სარეველების, სასოფლო-სამეურნეო მცენარეთა მავნებლებისა და დაავადებათა წინააღმდეგ.

მუხლი 57. შიდასამეურნეო მშენებლობის ობიექტების განლაგება

კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების შიდასამეურნეო მშენებლობის ობიექტები განლაგებულ უნდა იქნეს რაიონული დაგეგმარების დამტკიცებული სქემის, შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის, მორწყვისა და ამოშრობის პროექტების და დასახლებული პუნქტების განაშენიანების გენერალური გეგმების შესაბამისად. ამ დოკუმენტების უქონლობისას შიდასამეურნეო მშენებლობის ობიექტების განლაგების ადგილს განსაზღვრავს მშრომელთა დებუტატების რაიონული (საქალაქო) საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

სარწყავი, ამოშრობილი და სახნავი მიწების, აგრეთვე მრავალწლიანი ხეხილის ბაღის, ჩაის პლანტაციებისა და ვენახის ფართობების გამოყენება იმ ობიექტების მშენებლობისათვის, რომლებიც უშუალოდ არ არიან დაკავშირებული სოფლის მეურნეობის წარმოებასთან, შეიძლება განსაკუთრებული აუცილებლობის შემთხვევაში და მხოლოდ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით.

მუხლი 58. მიწათმოსარგებლეთა მიერ სხვა მიწათმოსარგებლეთათვის სასოფლო-სამეურნეო მიწების დროებით გამოსაყენებლად გადაცემის წესი და პირობები

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს, რომლებიც დროებით არ სარგებლობენ მათთვის გამოყო-

ფილი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ნაწილით, შეუძლიათ ეს სავარგულები დროებით სარგებლობისათვის გადასცენ მშრომელთა დეპუტატების რაიონული (საქალაქო, თუ მას ექვემდებარება სადაზო ან სასოფლო საბჭო) საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა მეურნეობებს, რომლებსაც ეს სავარგულები სჭირდებათ. რაიონული (საქალაქო) აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილება მიუთითებს მიწის ნაკვეთის ოდენობას, აგრეთვე მიწის ნაკვეთით სარგებლობის ვადასა და პირობებს.

მეურნეობა, რომელიც აღნიშნული წესის დაცვით გარკვეული ვადით მიიღებს მიწის ნაკვეთს, მიწათმოსარგებლეს უნაზღაურებს ამოუგებელ ხარჯებს მიწათსარგებლობის დროის შესაბამისად.

ერთი მეურნეობიდან სხვა მეურნეობისათვის მიწის სავარგულების ნაწილის მუდმივ სარგებლობაში გადაცემა დასაშვებია ამ კოდექსის მე-13—მე-19 მუხლებით გათვალისწინებული წესით.

თ ა ვ ი X I

კოლმეურნეობათა მიწათსარგებლობა

მუხლი 59. კოლმეურნეობაზე მიმაგრებული მიწების შემადგენლობა

მიწები, რომლებიც კოლმეურნეობებს მიცემული აქვთ უვადო (სამუდამო) სარგებლობისათვის სახელმწიფო აქტით, შედგება საზოგადოებრივი სარგებლობისა და საკარმიდამო მიწებისაგან. საკარმიდამო მიწები საზოგადოებრივი სარგებლობის მიწებისაგან გაიმიჯნება ადგილზე.

მუხლი 60. კოლმეურნეობის მიწების შიდასამეურნეო გამოყენება

კოლმეურნეობისათვის მიმაგრებული მიწების შიდასამეურნეო გამოყენება ხორციელდება კოლმეურნეობის წესდების, სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების, სსრ კავშირის სხვა კანონმდებლობის, ამ კოდექსის და საქართველოს სსრ სხვა კანონმდებლობის შესაბამისად.

კოლმეურნეობის საზოგადოებრივი სარგებლობის მიწები გამოიყენება სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისათვის, საზოგადოებრივი

დოვლათის გადიდების, კოლმეურნეთა მატერიალური კეთილდღეობის ამაღლების, საბინაო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო მშენებლობისა და სხვა საქმიანობისათვის.

კოლმეურნეობის საკარმიდამო მიწებს იყენებენ კოლმეურნეობის წევრების, სოფლის მეურნეობის სპეციალისტების, მუშების, მოსამსახურეებისა და ამ კოდექსის 75-ე და 76-ე მუხლებში აღნიშნული სხვა მოქალაქეებისათვის საკარმიდამო მიწის ნაკვეთების მისაცემად.

თუ საკარმიდამო მიწები არ არის საკმარისი, საკოლმეურნეო კომლექსისათვის კოლმეურნეობის წესდებით გათვალისწინებული ნორმების შესაბამისად გამოსაყოფი საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის მისაცემად დასაშვებია საკარმიდამო მიწის ფართობის გადიდება საზოგადოებრივი სარგებლობის მიწების ხარჯზე კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრების გადაწყვეტილებით, რომელსაც ამტკიცებს შესაბამისად საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭო, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭო და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მმართველთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

მუხლი 61. მეთევზეობის კოლმეურნეობის მიწათსარგებლობა

მეთევზეობის კოლმეურნეობისათვის უვადო სარგებლობაში მიცემულ მიწას იყენებენ კოლმეურნეობის საზოგადოებრივი მეურნეობის წარმოების, კოლმეურნეობის საწარმოო, საცხოვრებელი და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო ნაგებობების განლაგების, საკოლმეურნეო კომლექსისათვის საკარმიდამო ნაკვეთის მისაზომად, აგრეთვე კოლმეურნეობის წევრთა პირადი საკუთრების პირუტყვის საკვებითა და საძოვრებით უზრუნველსაყოფად.

მეთევზეობის კოლმეურნეობის მიწების შიდასამეურნეო გამოყენება ხორციელდება მისი წესდების საფუძველზე სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძველებისა და სსრ კავშირის სხვა კანონმდებლობის, აგრეთვე ამ კოდექსის და საქართველოს სსრ სხვა კანონმდებლობის შესაბამისად.

საბაოთა მეურნეობებისა და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიწათსარგებლოება

მუხლი 62. საბჭოთა მეურნეობებისა და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიწების შემადგენლობა

მიწები, რომლებიც მიცემული აქვს სარგებლობისათვის საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს, შედგება ძირითადი (საწარმოო) დანიშნულების და საკარმიდამო მიწებისაგან.

მუხლი 63. მიწის ნაკვეთების მიმაგრება საწარმოო ქვეგანაყოფებზე

მიწის ნაკვეთები საბჭოთა მეურნეობებსა და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებში, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებში, მიემაგრება მეურნეობის საწარმოო ქვეგანაყოფებს, რომლებიც მათ იყენებენ სოფლის მეურნეობის საწარმოებლად შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის დამტკიცებული პროექტის მიხედვით.

მუხლი 64. საკარმიდამო მიწის გამოყოფა

იმ მიწებიდან, რომლებიც მიცემული აქვთ სარგებლობისათვის საბჭოთა მეურნეობებსა თუ სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოს, ორგანიზაციასა და დაწესებულებას სოფლის მეურნეობის საჭიროებისათვის, შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის დამტკიცებული პროექტების შესაბამისად გამოიყოფა და ადგილზე დაიმიჯნება საკარმიდამო მიწები, განკუთვნილი მუშებისა და მოსამსახურეებისათვის საკარმიდამო ნაკვეთების მისაწოდებად.

მუხლი 65. საკარმიდამო მიწის ფართობის გადიდების წესი

თუ მუშათა და მოსამსახურეთა საკარმიდამო ნაკვეთებით უზრუნველსაყოფად არ არის საკმარისი საკარმიდამო მიწა, მეურნეობათა ხელმძღვანელების შუამდგომლობით შეიძლება ამ მიწის ფართობის გადიდება, შესაბამისად, საქართველოს სსრ მინისტ-

ტრთა საბჭოს, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭოს, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭოს და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დაპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის ნებაართვით.

თ ა ვ ი XIII

სამეცნიერო-კვლევითი, სასწავლო და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებების მიწათსარგებლობა

მუხლი 66. სამეცნიერო-კვლევითი, სასწავლო და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებების მიწათსარგებლობა

სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები, სასელექციო და საცდელი სადგურები, ექსპერიმენტული მეურნეობები სასწავლო დაწესებულებები და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებები მათთვის მიცემულ მიწებს იყენებენ დადგენილი წესით დამტკიცებული სამეცნიერო-კვლევითი, საცდელი და სასწავლო სამუშაოების გეგმებისა და პროგრამების, აგრეთვე საწარმოო საქმიანობის გეგმების შესაბამისად.

მუხლი 67. კოლმეურნეობათაშორისი, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული საწარმოებისა და ორგანიზაციების მიწათსარგებლობა

კოლმეურნეობათაშორისი, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციულ საწარმოებსა და ორგანიზაციებს მიწის ნაკვეთები სარგებლობისათვის ეძლევა სოფლის მეურნეობის პროდუქტთა საწარმოებლად და გადასამუშავებლად, საყოველთაო გავრცელებული სასარგებლო წიაღისეულის მოსაპოვებლად თუ სხვა საჭიროებისათვის ამ საწარმოსა და ორგანიზაციის სამეურნეო გეგმების შესაბამისად.

მუხლი 68. კოლმეურნეობათაშორისი, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციული საწარმოებისა და ორგანიზაციებისათვის მიწის სარგებლობაში მიცემის წესი

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების კოლმეურნეობათაშორისი ორგანიზაციებს და საწარმოებს (კოლმეურნეობათაშორის მეფრინველეობის ფერმებს, გამოსაკვებ პუნქტებს და ა. შ.) მიწის

ნაკვეთები მიეცემათ იმ კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრების გადაწყვეტილებით, რომლის მიწაზეც არსდება საწარმო ან ორგანიზაცია. ამ გადაწყვეტილებას ამტკიცებს მშრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

არასასოფლოსამეურნეო დანიშნულების კოლმეურნეობათაშორის საწარმოებს და ორგანიზაციებს (კოლმეურნეობათაშორის სამშენებლო ორგანიზაციებს, სამშენებლო მასალების საწარმოებს და ა. შ.) მიწის ნაკვეთები გაერთიანების მონაწილე კოლმეურნეობათა მიწებიდან მიეცემათ სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის, მიწების გამოყოფის საერთო წესის მიხედვით.

კოლმეურნეობათაშორის, სახელმწიფო-საკოლმეურნეო და სხვა სახელმწიფო-კოოპერაციულ საწარმოებს და ორგანიზაციებს მიწის ნაკვეთები აგრეთვე შეიძლება მიეცეს სახელმწიფო მარაგის, სახელმწიფო ტყის ფონდის და სხვა მიწებიდან საერთო საფუძველზე.

თ ა ვ ი XIV

არასასოფლოსამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიწათსარგებლობა

მუხლი 69. არასასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიწათსარგებლობა

არასასოფლოსამეურნეო საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები, მათს სარგებლობაში მიცემულ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებს იყენებენ დამხმარე მეურნეობისათვის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოების მიზნით, აღნიშნული საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების მუშებისა და მოსამსახურეების, სასადილოების, სკოლების, საბავშვო დაწესებულებების, საავადმყოფოების, მოხუცთა და ინვალიდთა სახლების, სანატორიუმების, დასასვენებელი სახლების და ა. შ. მომარაგებისათვის.

თ ა ვ ი XV

საკოლმეურნეო კომლის მიწათსარგებლობა

მუხლი 70. საკოლმეურნეო კომლის უფლება საკარმიდამო მიწის ნაკვეთზე

თითოეულ საკოლმეურნეო კომლს უფლება აქვს საკარმიდამო მიწის ნაკვეთზე, რომელსაც მას მისცემენ კოლმეურნეობის წესდებით გათვალისწინებული წესისა და ნორმების შესაბამისად.

საკარმიდამო მიწის ნაკვეთი ეძლევა საცხოვრებელი სახლს სამეურნეო ნაგებობების ასაშენებლად და დამხმარე სოფლის მეურნეობის საჭიროებისათვის, ნაკვეთის ზომაში ითვლება ნაგებობებით დაკავებული ფართობიც.

საკარმიდამო ნაკვეთი არ შეიძლება სარგებლობისათვის გადაეცეს სხვა პირს და დამუშავებელ იქნეს დაქირავებული შრომის გამოყენებით.

მუხლი 71. საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის მიცემის წესი

საკოლმეურნეო კომლისათვის საკარმიდამო ნაკვეთის მიცემა ხდება კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების გადაწყვეტილებით და მისი ოდენობა განისაზღვრება კომლის წევრთა რაოდენობისა და კოლმეურნეობის საზოგადოებრივ მეურნეობაში მათი შრომითი მონაწილეობის გათვალისწინებით.

სასოფლო დასახლებული პუნქტის კომპაქტური განაშენიანების განხორციელებისას კოლმეურნეობა გამოუყოფს კოლმეურნეებს საკარმიდამო ნაკვეთს მათი საცხოვრებელი სახლების (ბინების) მახლობლად ნაკლები ოდენობით, ხოლო მიწის ნაკვეთის დანარჩენ ნაწილს კი გამოუყოფს დასახლებული პუნქტის საცხოვრებელი ზონის ფარგლებს გარეთ. ამასთან ერთად საკოლმეურნეო კომლისათვის სარგებლობაში გამოყოფილი მიწის ფართობის საერთო ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს კოლმეურნეობის წესდებით გათვალისწინებულ საკარმიდამო ნაკვეთის ოდენობას.

მუხლი 72. საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის მიცემა საკოლმეურნეო კომლის გაყრისას (გაყოფისას)

საკოლმეურნეო კომლის გაყრისას (გაყოფისას), რაც რეგისტრირებულია მშრომელთა დებუტატების სასოფლო, სადაბო საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტში ახლად შექმნილ საკოლმეურნეო კომლს მიწის ნაკვეთს აძლევს კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრება იმ წესით და იმ ნორმების ფარგლებში, რაც გათვალისწინებულია კოლმეურნეობის წესდებით.

მუხლი 73. საკოლმეურნეო კომლისათვის საკარმიდამო მიწის ნაკვეთით სარგებლობის უფლების შენარჩუნება

მიზომილი საკარმიდამო მიწის ნაკვეთით სარგებლობის უფლება უნარჩუნდება საკოლმეურნეო კომლს, რომლის ერთადერთი შრომისუნარიანი წევრი გაწვეულია სსრ კავშირის შეიარაღებულ ძალებში.

ბის რიგებში ნამდვილ ვადიან სამხედრო სამსახურში ან იმყოფებთ არჩევით თანამდებობაზე, სწავლობს, დროებით გადავიდა სხვა სამუშაოზე კოლმეურნეობის თანხმობით ან ორგანიზებული შეგროვების წესით, აგრეთვე იმ შემთხვევაში, თუ საკოლმეურნეო კომლის შემადგენლობაში დარჩნენ მხოლოდ არასრულწლოვანები.

საკარმიდამო ნაკვეთით სარგებლობის უფლება უნარჩუნდება აგრეთვე იმ საკოლმეურნეო კომლს, რომლის ყველა წევრმა დაკარგა შრომის უნარი მოქცეულობის ან ინვალიდობის გამო.

იმ კოლმეურნეობის მარტოხელა მოხუც და შრომისუუნარო წევრს, რომელიც საბჭოთა მეურნეობად და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოდ გარდაიქმნა, სიცოცხლის განმავლობაში უნარჩუნდება ის საკარმიდამო მიწის ნაკვეთი, რომლითაც სარგებლობდა კოლმეურნეობაში.

ყველა სხვა შემთხვევაში საკარმიდამო ნაკვეთის შენარჩუნების საკითხს წყვეტს კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრება.

მუხლი 74. საკოლმეურნეო კომლთა უფლება საძოვრებით სარგებლობისა

კოლმეურნეობის წესდების შესაბამისად საკოლმეურნეო კომლთა პირუტყვისათვის გამოყოფენ საძოვრებს.

კოლმეურნეთა პირადი საკუთრების პირუტყვის საკვებით უზრუნველსაყოფად საკოლმეურნეო კომლს თივის დამზადებისათვის გამოუყოფენ ნაკვეთს სახელმწიფო მარაგის, სახელმწიფო ტყის ფონდის, დასახლებული პუნქტების მიწებიდან და კოლმეურნეობის საზოგადოებრივ მეურნეობაში გამოუყენებელი მიწიდან.

კოლმეურნეობის საზოგადოებრივ მეურნეობაში გამოუყენებელი მიწიდან ნაკვეთს სათიბად გამოუყოფენ კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრების გადაწყვეტილებით, სახელმწიფო მარაგის და სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწებიდან — მშრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით, ხოლო დასახლებული პუნქტების მიწებიდან — მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო, სადაბო და სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით.

სოფლად მცხოვრები მუშების, მოსამსახურებისა და სხვა მოქალაქეთა მიწათსარგებლობა

მუხლი 75. სოფლად მცხოვრებ და მომუშავე მუშების, მოსამსახურებისა და სპეციალისტებისათვის საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის მიცემა

საბჭოთა მეურნეობები და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები მუდმივ მუშებსა და მოსამსახურეებს, აგრეთვე მასწავლებლებს, ექიმებსა და სხვა სპეციალისტებს, რომლებიც მუშაობენ და ცხოვრობენ სოფლად, საკარმიდამო მიწის ნაკვეთს ან საბოსტნეს აძლევენ ამ მიზნისათვის განკუთვნილი მიწიდან. საკარმიდამო მიწის ნაკვეთისა და საბოსტნის ვაცემა ხდება საბჭოთა მეურნეობის, საწარმოს, ორგანიზაციის და დაწესებულების ადმინისტრაციის გადაწყვეტილების საფუძველზე.

კოლმეურნეობა კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრების გადაწყვეტილებით საკარმიდამო მიწის ნაკვეთებს აძლევს მასწავლებლებს, ექიმებს და სხვა სპეციალისტებს. რომლებიც მუშაობენ და ცხოვრობენ სოფლად.

მუხლი 76. სოფლად მცხოვრები მუშების, მოსამსახურების, ინვალიდებისა და პენსიონერებისათვის საკარმიდამო მიწის ნაკვეთების მიცემა

თუ კოლმეურნეობებში, საბჭოთა მეურნეობებში, სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებში, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებში არის თავისუფალი საკარმიდამო მიწები, საკარმიდამო მიწის ნაკვეთი შეიძლება მიეცეს სოფლად მცხოვრებ მუშას, მოსამსახურეს, პენსიონერსა და ინვალიდს შესაბამისად კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრების ან საბჭოთა მეურნეობის, საწარმოს, ორგანიზაციისა და დაწესებულების ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით, რომელსაც ამტკიცებს მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

მუხლი 77. საბჭოთა მეურნეობების მუშებისა და მოსამსახურებისათვის და სხვა მოქალაქეებისათვის სარგებლობაში მისაცემი საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის ნორმები

საკარმიდამო მიწის ნაკვეთს, საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობებით დაკავებული ფართობის ჩათვლით, გამოუყოფენ შემდეგ ნორმის ფარგლებში:

1) საბჭოთა მეურნეობებისა და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების მუდმივ მუშებს, სპეციალისტებს და მოსამსახურეებს, რომლებიც სოფლად მუშაობენ და ცხოვრობენ — 0,25 ჰექტარამდე; ყოფილ კოლმეურნეებს, რომლებიც მუდმივად სამუშაოდ გადავიდნენ საბჭოთა მეურნეობებში ან სხვა სახელმწიფო საწარმოებში, კოლმეურნეობების სახელმწიფო საწარმოებად გარდაქმნასთან დაკავშირებით, შეუნარჩუნდებათ საკარმიდამო ნაკვეთები იმ ნორმით, რომლითაც ისინი სარგებლობდნენ კოლმეურნეობებში.

2) სახელმწიფო და საზოგადოებრივი საწარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციების მუშებს, მოსამსახურეებს, აგრეთვე მასწავლებლებს, ექიმებსა და სხვა სპეციალისტებს, რომლებიც მუდმივად ცხოვრობენ და მუშაობენ სოფლად, — საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ დამტკიცებული ნუსხის შესაბამისად — 0,25 ჰექტარამდე;

3) სოფლად მომუშავე და მცხოვრებ მუდმივ მუშებსა და მოსამსახურეებს, რომლებზედაც არ ვრცელდება ამ მუხლის 1 და მე-2 პუნქტების მოქმედება, აგრეთვე სოფელ ადგილებში მცხოვრებ პენსიორებსა და ინვალიდებს — 0,15 ჰექტარამდე.

სოფლად მცხოვრებ მუშებს, მოსამსახურეებს და სხვა მოქალაქეებს დაწესებული ნორმის ზევით სარგებლობაში შეიძლება დაუტოვონ მცწათსარგებლობის მოწესრიგების შედეგად წარმოქმნილი მიწის პატარა ნაკვეთები საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილი წესით, თუ მათი გამოყენება კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების ან სხვა საწარმოებისა და ორგანიზაციების საწარმოო საჭიროებისათვის ან სხვა მოქალაქეებისათვის გადაცემა შეუძლებელია.

მუხლი 78. სოფლად მცხოვრები მუშებისა და მოსამსახურეებისათვის, აგრეთვე სხვა მოქალაქეებისათვის საკარმიდამო მიწის ნაკვეთზე უფლების შენარჩუნება

საკარმიდამო მიწის ნაკვეთს იმავე ოდენობით ინარჩუნებენ ამ კოდექსის 75-ე მუხლში აღნიშნული მუშები და მოსამსახურეები მოხუცებულობისა და ინვალიდობის გამო პენსიაზე გასვლისას, აგრეთვე იმ მუშებისა და მოსამსახურეების ოჯახები, რომლებიც გაწვეული არიან სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალების რიგებში ნამდვილ ვადიან სამხედრო სამსახურში ან სწავლობენ — სამხედრო

სამსახურში ან სასწავლებელში ყოფნის მთელი პერიოდის განმავლობაში.

მუხლი 79. მიწის ნაკვეთის გაცემა საბოსტნედ სარგებლობისათვის

სოფლად მომუშავე და მცხოვრებ მუდმივ მუშებსა და მოსამსახურეებს, აგრეთვე მასწავლებლებს, ექიმებსა და სხვა სპეციალისტებს, რომლებსაც არ აქვთ საკარმიდამო ნაკვეთები, კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების ან რწმუნებულთა კრების ან საბჭოთა მეურნეობის, საწარმოს, ორგანიზაციის და დაწესებულების ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით შეიძლება მიეცეს საბოსტნე ნაკვეთი 0,15 ჰექტარამდე ოჯახზე.

მუხლი 80. საძოვრებისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყოფა

ამ კოდექსის 75-ე და 76-ე მუხლებში ჩამოთვლილ მოქალაქეთა კატეგორიას, რომელსაც ჰყავს საკუთარი პირუტყვი, საძოვრებისათვის გამოუყოფენ მიწის ნაკვეთებს სახელმწიფო მარაგის, სახელმწიფო ტყის ფონდის, ქალაქების, ქალაქის ტიპის დაბების მიწებიდან, აგრეთვე არასსოფლოსამეურნეო დანიშნულების მიწებიდან. პირუტყვის საძოვებლად მიწის ნაკვეთის გამოყოფა ხდება მშრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით, ხოლო დასახლებული პუნქტების ფარგლებში — მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო, სადაბო ან სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით.

ასეთი მიწების უქონლობის შემთხვევაში ნაკვეთი პირუტყვის საძოვებლად შეიძლება გამოიყოს კოლმეურნეობის, საბჭოთა მეურნეობის, სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოს, ორგანიზაციის და დაწესებულების მიწებიდან, ამასთან, პირუტყვის მესაკუთრემ მიწათმოსარგებლეს უნდა აუნაზღაუროს ამ ნაკვეთის მოვლისა და გაუმჯობესების ხარჯები. სოფლად მომუშავე და მცხოვრებ მუდმივ მუშებს, მოსამსახურეებს და სპეციალისტებს პირუტყვის საძოვებლად გამოუყოფენ ნაკვეთს კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების, ან რწმუნებულთა კრების, ან საბჭოთა მეურნეობის, საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით, ხოლო სოფელში მცხოვრებ მუშებს, მოსამსახურეებს, პენსიონერებს და ინვალიდებს — მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო, სადაბო ან სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის მიერ დამტკიცებული კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების, ან რწმუნებულთა კრების, ან საბჭოთა მეურნეობის, საწარმოს, ორგანიზაციისა თუ დაწესებულების გადაწყვეტილებით. ამ ნაკვეთის შენახვისა და გაუმჯობესების ხარჯების ოდენობას განსაზღვრავს მიწათ-

მოსარგებლედ და ამტკიცებს მშრომელთა დებუტატების საქალაქო, სადაბო ან სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

მუხლი 81. მიწის ნაკვეთის გაცემა სათიბად

ამ კოდექსის 75-ე და 76-ე მუხლებში ჩამოთვლილი კატეგორიის მოქალაქეებს სათიბად მიწის ნაკვეთი ეძლევათ სახელმწიფო მარაგის, სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწებიდან, რკინიგზისა და გზატკეცილებისათვის გამოყოფილი და სხვა არასასოფლოსამეურნეო დანიშნულების მიწებიდან მშრომელთა დებუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე, ხოლო დასახლებული პუნქტების ფარგლებში — მშრომელთა დებუტატების საქალაქო, სადაბო ან სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებების საფუძველზე, თუ თიბვა დასაშვებია ამ მიწების მიზნობრივი დანიშნულებით გამოყენებასთან ერთად.

ასეთი მიწის უქონლობისას ნაკვეთები სათიბისათვის შეიძლება გამოყოფილ იქნეს კოლმეურნეობის, საბჭოთა მეურნეობის, სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოს, ორგანიზაციის და დაწესებულების საზოგადოებრივ მეურნეობაში გამოუყენებელი მიწებიდან კოლმეურნეობის წევრთა საერთო კრების, ან რწმუნებულთა კრების, ან საბჭოთა მეურნეობის, საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით.

მუხლი 82. საკარმიდამო მიწის ნაკვეთით სარგებლობა სოფლად საცხოვრებელ ნაგებობაზე საკუთრების უფლების გადახვლისას

სოფლად მდებარე საცხოვრებელ ნაგებობებზე საკუთრების უფლების გადასვლა არ იწვევს სარგებლობის უფლების გადასვლას საკარმიდამო მიწის ნაკვეთზე წინანდელი ოდენობით.

საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის მიცემა იმ პირისათვის, რომელზედაც გადავიდა საკუთრების უფლება საცხოვრებელ ნაგებობაზე, ხდება საერთო საფუძველზე ამ კოდექსის მოთხოვნათა შესაბამისად.

მუხლი 83. ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობის მიწათსარგებლობა

ცალკეულ რაიონებში არსებული ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობა იყენებს მისთვის მიცემულ საყანე და საკარმიდამო მიწის ნაკვეთს სოფლის მეურნეობის საჭიროებისათვის, დაქირავებული შრომის გამოყენების გარეშე.

საყანე მიწის ნაკვეთი ერთპიროვნულ გლეხურ მეურნეობას ეძლევა შრომელთა დებუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით სახელმწიფო მარაგის მიწებიდან, ხოლო საკარმიდამო მიწას დასახლებული პუნქტის მიწებიდან ამ კოდექსის მე-14 მუხლის შესაბამისად.

ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობის მიერ საყანე და საკარმიდამო მიწის ნაკვეთით სარგებლობის წესსა და ნაკვეთის ოდენობას ადგენს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

თ ა ვ ი XVII

კოლექტიური მეზაღეობა და მეზოსტნეობა

მუხლი 84. მიწის ნაკვეთების გამოყოფა კოლექტიური მეზაღეობისათვის

კოლექტიური მეზაღეობისათვის საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს მიწის ნაკვეთებს გამოუყოფენ ქალაქების მწვანე ზონის ან სხვა დასახლებული პუნქტების საზღვრების გარეთ, დასახლებული პუნქტების ტერიტორიათა პერსპექტიული გაფართოების გათვალისწინებით სახელმწიფო მარაგის მიწებიდან და სახელმწიფო სატყეო ფონდის იმ მიწებიდან, რომლებიც განკუთვნილი არ არის ტყის გაშენებისათვის.

კოლექტიური მეზაღეობისათვის გამოსადეგი სახელმწიფო მარაგის და სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწების უქონლობისას, როგორც გამონაკლისი, შეიძლება გამოყოფილ იქნეს არასასოფლო-სამეურნეო სავარგულები იმ მიწებიდან, რომლებიც დაკავებულია საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების დამხმარე სოფლის მეურნეობით და აგრეთვე საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების იმ მიწებიდან, რომელთა ათვისება გათვალისწინებული არ არის მეურნეობის განვითარების პერსპექტიული გეგმით.

მუხლი 85. მიწის ნაკვეთების გამოყოფა კოლექტიური მეზოსტნეობისათვის

კოლექტიური მეზოსტნეობისათვის საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს მიწის ნაკვეთები შეიძლება გამოეყოს დასახლებული პუნქტების მიწებიდან, სახელმწიფო მარაგის და სახელ-

მწიფო სატყეო ფონდიდან, რომლებიც უახლოეს წლებში განკუთვნილი არ არიან განაშენიანებისათვის ან სხვა მიზნისათვის.

კოლექტიური მებოსტნეობისათვის შეიძლება გამოყოფილი იქნეს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მქონე დროებით გამოუყენებელი მიწები და აგრეთვე სამრეწველო, სატრანსპორტო და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა მიწები.

მუხლი 86. კოლექტიური მებაღეობისა და მებოსტნეობისათვის მიწის ნაკვეთის გამოყოფის წესი

კოლექტიური მებაღეობისა და მებოსტნეობისათვის საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს მიწის ნაკვეთს გამოუყოფენ უვადო სარგებლობაში, ამ კოდექსის მე-13—მე-19 მუხლებით დადგენილი წესით.

მუხლი 87. კოლექტიური მებაღეობისა და მებოსტნეობისათვის გამოყოფილი მიწის ნაკვეთის გამოყენება

კოლექტიური მებაღეობისათვის გამოყოფილ მიწის ნაკვეთს იყენებენ მებაღეობის ამხანაგობის წესდების შესაბამისად.

კოლექტიური მებოსტნეობისათვის გამოყოფილ მიწის ნაკვეთს იყენებენ ბოსტნეულის, კარტოფილისა და ბალღეული კულტურების მოსაყვანად. ამ ნაკვეთზე შენობების აგება და ხილკენკროვანი ნარგავების გაშენება აკრძალულია.

მუხლი 88. კოლექტიური მებაღეობისა და მებოსტნეობისათვის მიწის ნაკვეთების ფართობის ოდენობა

კოლექტიური მებაღეობისა და მებოსტნეობისათვის გამოსაყოფი მიწის ნაკვეთის ფართობის ოდენობას ადგენს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

კ ა რ ი III

დასახლებული პუნქტების (ქალაქის, ქალაქის ტიპის დაბის, სსსრფლო დასახლებული პუნქტის) მიწები

თ ა ვ ი XVIII

ქალაქის მიწები

მუხლი 89. ქალაქის მიწები

ქალაქის მიწებს მიეკუთვნება ქალაქის ფარგლებში არსებული მიწები.

მიწა ქალაქის ფარგლებში მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს გამგებლობაშია.

მუხლი 90. ქალაქის მიწების შემადგენლობა

ქალაქის მიწების შემადგენლობაში შედის:

- 1) საქალაქო განაშენიანების მიწები;
- 2) საერთო სარგებლობის მიწები;
- 3) სასოფლო-სამეურნეო გამოყენების მიწები და სხვა სავარგულელები;
- 4) ქალაქის ტყეებით დაკავებული მიწები;
- 5) რკინიგზის, წყლის, საჰაერო, მილსადენი ტრანსპორტის, სამთო მრეწველობის და სხვა მიწები.

მუხლი 91. ქალაქის ფარგლები

ქალაქის ფარგლებია—ქალაქის მიწების გარე საზღვარი, რომელიც ქალაქის მიწებს გამოყოფს ერთიანი სახელმწიფო მიწის ფონდის დანარჩენი მიწებისაგან და განსაზღვრულია ქალაქის განვითარების გენერალური გეგმისა და ტექნიკურ-ეკონომიური საფუძვლების შესაბამისად.

რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქის ფარგლებს ადგენს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი, ხოლო რაიონული დაქვემდებარების ქალაქის ფარგლებს ადგენენ, შესაბამისად, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი, აფხაზეთის ასსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი და აჭარის ასსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

მიწის ნაკვეთების მოქცევა ქალაქის ფარგლებში არ იწვევს ამ ნაკვეთებით უწინდელ მოსარგებლეთა სარგებლობის უფლების შეწყვეტას. მათი გამოყოფა წარმოებს ამ კოდექსის მე-40—42-ე, 94-ე მუხლებით დადგენილი წესით.

მუხლი 92. ქალაქის მიწების გამოყენება

ქალაქის მიწებს იყენებენ ქალაქის გენერალური გეგმის, დაგეგმარების და განაშენიანების პროექტების და ქალაქის ტერიტორიის საადგილმამულო-სამეურნეო მოწყობის გეგმების შესაბამისად.

ქალაქის გენერალური გეგმა განსაზღვრავს მიწის გამოყენების ძირითად მიმართულებას სამრეწველო, საბინაო და სხვა მშენებლო-

ბისათვის, კეთილმოწყობისათვის, მოსახლეობის დასასვენებელი ადგილების განლაგებისათვის.

ქალაქის განაშენიანების ცალკეულ ნაწილებში მიწის გამოყენება განისაზღვრება ქალაქის გენერალური გეგმის საფუძველზე შემუშავებული დაგეგმარებისა და განაშენიანების პროექტებით.

ქალაქის ტერიტორიის საადგილმამულო-სამეურნეო მოწყობის გეგმებით განისაზღვრება ქალაქის იმ მიწების გამოყენების ძირითადი მიმართულება, რომელთა განაშენიანება არ არის გათვალისწინებული ან დროებით არ არიან განაშენიანებული.

ამ კოდექსის 90-ე მუხლის მე-3, მე-5 პუნქტებში აღნიშნული მიწების გამოყენების წესი განისაზღვრება სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

მუხლი 93. ქალაქში მიწის ნაკვეთის გაცემა

ქალაქში მიწის ნაკვეთის უვადო ან დროებითი სარგებლობისათვის გაცემა ხდება მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე.

მუხლი 94. ქალაქში მიწის ნაკვეთის გამოყოფა

ქალაქში მიწის ნაკვეთის გამოყოფა წარმოებს მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე, გარდა იმ გამონაკლისი შემთხვევებისა, რომლებიც გათვალისწინებულია მოქმედი კანონმდებლობით.

მუხლი 95. მიწათმოსარგებლის მოვალეობა ქალაქში მიწის ნაკვეთის კეთილმოწყობისა

საწარმოები, ორგანიზაციები, დაწესებულებები და მოქალაქენი, რომელთაც სარგებლობაში აქვთ მიწის ნაკვეთები ქალაქად, მოვალენი არიან გასწიონ აუცილებელი მუშაობა მიწის ნაკვეთების კეთილმოწყობისა და გამწვანებისათვის, მწვანე ნარგავების დაცვისა და მოვლა-პატრონობისათვის, მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის მიერ დადგენილი წესების შესაბამისად.

მუხლი 96. ქალაქში მიწის ნაკვეთით სარგებლობის უფლების გადასვლა ნაგებობაზე საკუთრების უფლების გადასვლისას

ქალაქის მიწაზე არსებული ნაგებობის საკუთრების უფლების გადასვლისას გადადის აგრეთვე მიწის ნაკვეთით ან მისი ნაწილით სარგებლობის უფლებაც.

რამდენიმე მესაკუთრეზე ნაგებობის საკუთრების უფლებას გადასვლისას და აგრეთვე ნაგებობის ნაწილზე საკუთრების უფლების გადასვლისას მიწის ნაკვეთი გადადის ნაგებობის მესაკუთრეთა საერთო სარგებლობაში.

ამ მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებში მიწათსარგებლობის უფლება იმ პირობისა, რომელზედაც გადავიდა ნაგებობის საკუთრების უფლება, რეგისტრაციაში ტარდება კომუნალური მეურნეობის ორგანოებში.

მუხლი 97. მიწის ნაკვეთით სარგებლობის უფლების გადასვლა შენობების და ნაგებობების გადაცემისას

ერთ-ერთი საწარმოს, ორგანიზაციის და დაწესებულებების შენობათა და ნაგებობათა მეორისათვის გადაცემისას ამ ობიექტებთან ერთად გადადის იმ მიწის ნაკვეთით სარგებლობის უფლებაც, რომელიც აუცილებელია გადაცემული შენობებისა და ნაგებობების მომსახურებისათვის.

ერთიანი შემკვეთის მიერ საბინაო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო და კომუნალური მშენებლობის განხორციელებისას, მიწის ნაკვეთი მშენებლობისათვის შეიძლება მიეცეს აღნიშნულ შემკვეთს დროებითი სარგებლობისათვის. მშენებლობის დამთავრების შემდეგ საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებებისათვის შენობებისა და ნაგებობათა საქესპლუატაციოდ გადაცემასთან ერთად მშრომელთა დებუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი მისცემს მათ მიწის ნაკვეთს უვადო სარგებლობისათვის.

მუხლი 98. მიწის ნაკვეთით სარგებლობის უფლების შენარჩუნება ნაგებობის დანგრევისას

სტიქიური უბედურების გამო ნაგებობის დანგრევისას მიწათმოსარგებლელ ინარჩუნებს მიწის ნაკვეთის უვადო სარგებლობის უფლებას, თუ იგი ორი წლის განმავლობაში დანგრევის დღიდან შეუდგება ნაგებობის აღდგენას ან ახლის აშენებას, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ამ მიწის ნაკვეთის სხვაგვარად გამოყენება გათვალისწინებულია ქალაქის დაგეგმარებისა და განაშენიანების პროექტით. ასეთ შემთხვევაში დანგრეული ნაგებობის მესაკუთრეს დადგენილი წესით იმავე ქალაქის ფარგლებში მიეცემა სხვა მიწის ნაკვეთი, თუ ამ ქალაქში აკრძალული არ არის ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობა.

მუხლი 99. საქალაქო განაშენიანების მიწები

საქალაქო განაშენიანების მიწები შედგება საბინაო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო, სამრეწველო და სხვა შენობებითა და ნაგებობებით გაშენებული და გასაშენებელი მიწებისაგან.

ამ მიწებს აძლევენ საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს სამრეწველო, საბინაო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო და სხვა შენობათა და ნაგებობათა აშენებისა და ექსპლუატაციისათვის, აგრეთვე მოქალაქეებს — ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის.

მიწის ნაკვეთის ოდენობა და აღნიშნული მიზნით მისი გამოყენების პირობები განისაზღვრება დადგენილი წესით დამტკიცებული ნორმებისა და საპროექტო-ტექნიკური დოკუმენტაციის შესაბამისად.

მშენებლობისა და არქიტექტურის ორგანოს ნებართვის მიღებამდე აკრძალულია გამოყოფილ მიწის ნაკვეთზე მშენებლობის დაწყება.

მუხლი 100. საერთო სარგებლობის მიწები

საერთო სარგებლობის მიწები შედგება მიმოსვლის გზებად გამოყენებული მიწების (მოედნები, ქუჩები, გასასვლელები, გზები, სანაპიროები), ქალაქის მოსახლეობის კულტურულ-საყოფაცხოვრებო მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად განკუთვნილი მიწების (პარკები, ტყეპარკები, ბულვარები, სკვერები, წყალსატევები), სააფლაოებისა და კომუნალურ საყოფაცხოვრებო დანიშნულების სხვა მიწებისაგან.

საერთო სარგებლობის მიწებზე ნებადართულია, ამ მიწების მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად, კაპიტალური შენობებისა და ნაგებობათა აშენება და აგრეთვე მსუბუქი ტიპის დროებითი შენობებისა და ნაგებობების (კარგების, ფარდულების და ა. შ.) დადგმა საერთო სარგებლობის მიწების მიზნობრივი დანიშნულებისათვის ზიანის მიუყენებლად.

მუხლი 101. სასოფლო-სამეურნეო გამოყენების მიწები და სხვა სავარგულები

სასოფლო-სამეურნეო გამოყენების მიწებს და სხვა სავარგულებს ქალაქში მიეკუთვნება ბაღები, ვენახები, ბოსტნები, სათიბები, საძოვრები, ტორფნარები, კარიერები, ქვის სამტეხლოები და სხვა.

სასოფლო-სამეურნეო გამოყენების მიწები და სხვა სავარგულე ქალაქებში შეიძლება მიეცეს კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს სოფლის მეურნეობის წარმოებისათვის, მუშა-მომსამსახურეთა კოლექტიური მებოსტნეობისათვის, აგრეთვე მოქალაქეებს — სათიბად და პირუტყვის სძოვრად.

მუხლი 102. ქალაქის ფარგლებში კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიწათსარგებლობა

კოლმეურნეობათა საწოგადობრივი სარგებლობის, საბჭოთა მეურნეობების და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების მიწა, თუ მდებარეობს ქალაქის ფარგლებში, მაგრამ ქალაქის დაგეგმარების და განაშენიანების პროექტით არ არის გათვალისწინებული განაშენიანების ან კეთილმოწყობის ობიექტად, ემაგრება მათ უვადო სარგებლობაში.

ამ მიწებზე საცხოვრებელი, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო, საწარმოო შენობებისა და ნაგებობათა განლაგება წარმოებს მშრომელთა დებუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტთან შეთანხმებით.

მუხლი 103. ქალაქის ტყეებით დაკავებული მიწა

ქალაქის ტყეებით დაკავებული მიწა ემსახურება მიკროჰავის გაუმჯობესებას, მოსახლეობის დასვენების ორგანიზაციას, კულტურულ-ესთეტიკურ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებას, წყლისმიერი და ქარისმიერი ეროზიისაგან ტერიტორიის დაცვას.

მუხლი 104. რკინიგზის, წყლის, საჰაერო, მილსადენი ტრანსპორტის, სამთო მრეწველობის და სხვა მიწები ქალაქებში

რკინიგზის, წყლის, საჰაერო, მილსადენი ტრანსპორტის, სამთო მრეწველობის და სხვა მიწებს ქალაქებში მიეკუთვნება მიწა, რომელიც მიცემული აქვთ საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს მათზე დაკისრებული სპეციალური ამოცანების განსახორციელებლად.

აღნიშნული მიზნისათვის გასაცემი მიწის ნაკვეთის ოდენობა განისაზღვრება დადგენილი წესით დამტკიცებული ნორმების და საპროექტო-ტექნიკური დოკუმენტაციის შესაბამისად.

ამ მიწებზე შენობათა და ნაგებობათა განლაგება, აგრეთვე კეთილმოწყობის სამუშაოები ხორციელდება მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის თანხმობით.

მუხლი 105. ქალაქის ტიპის დაბების მიწები

მიწა ქალაქის ტიპის დაბის ფარგლებში მშრომელთა დეპუტატების სადაბო საბჭოს გამგებლობაშია.

ამ კოდექსის 89-ე—93-ე, 95-ე—104-ე, 113-ე მუხლების დებულებები ვრცელდება ქალაქის ტიპის დაბების მიწებზეც.

თ ა ვ ი XIX

საგარეუბნო და მწვანე ზონები

მუხლი 106. საგარეუბნო და მწვანე ზონის მიწები

ქალაქის ფარგლებს გარეთ მდებარე მიწას, რომელიც ქალაქის ტერიტორიის გაფართოების რეზერვია, იმ აუცილებელ ნაგებობათა განლაგებისა და მშენებლობის ადგილს, რომლებიც დაკავშირებულია საქალაქო მეურნეობის კეთილმოწყობასა და ნორმალურ მუშაობასთან, აგრეთვე ტყეებით, ტყეპარკებით და სხვა მწვანე ნარგავებით დაკავებულ მიწას, რომელსაც აქვს დამცავი და სანიტარიულ-ჰიგიენური ფუნქცია და წარმოადგენს მოსახლეობის დასვენების ადგილს, — გამოყოფენ, შესაბამისად, საგარეუბნო და მწვანე ზონებად.

მუხლი 107. საგარეუბნო და მწვანე ზონების გამოყოფის და ამ ზონებში მიწათსარგებლობის წესი

სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად, საგარეუბნო და მწვანე ზონის გამოყოფისა და აგრეთვე ამ ზონებში მიწათსარგებლობის წესს ადგენს სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობა.

საგარეუბნო და მწვანე ზონის მიწას იყენებენ ამ ზონის დაგეგმარების დამტკიცებული პროექტების მიხედვით.

მწვანე ზონის მიწა საგანგებოდ უნდა იქნეს დაცული. ამ მიწაზე დაუშვებელია იმ შენობებისა და ნაგებობების აგება, რომლებიც არ შეესაბამება მწვანე ზონის საცავ, სანიტარიულ-ჰიგიენურ ფუნქციებს და მოსახლეობის დასვენების ორგანიზაციის მიზნებს.

თ ა ვ ი X X

სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწები

მუხლი 108. სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწები

სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწებს მიეკუთვნება მიწა, რომელიც ამ პუნქტისათვის დადგენილ საზღვრების ფარგლებშია.

მუხლი 109. სასოფლო დასახლებული პუნქტის საზღვრების დადგენა და შეცვლა

შემდგომი განვითარებისათვის პერსპექტიულად მიჩნეული სასოფლო-დასახლებული პუნქტის მიწა, სხვა მიწებისაგან გაიმიჯნება ამ დასახლებული პუნქტის დაგეგმარებისა და განაშენიანების პროექტების შესაბამისად მისი საზღვრების დადგენის გზით.

პერსპექტიული განვითარების სასოფლო დასახლებული პუნქტის საზღვრებს ადგენს და ცვლის, შესაბამისად, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭო, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭო და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

წარაპერსპექტიულად მიჩნეული სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწა, სხვა მიწებისაგან გაიმიჯნება შიდასამეურნეო მიწათმოყვობის წესით.

მუხლი 110. სასოფლო დასახლებული პუნქტის პერსპექტიულად მიჩნევა

სასოფლო დასახლებულ პუნქტს შემდგომი განვითარებისათვის პერსპექტიულად მიიჩნევეს, შესაბამისად, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭო, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭო და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი, რაიონული დაგეგმარების დამტკიცებული სქემების მიხედვით.

მუხლი 111. სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწების სარგებლობისათვის გაცემა

სასოფლო დასახლებული პუნქტის ფარგლებში მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭო ახორციელებს ყველა მიწის ნაკვეთის სარგებლობაში გაცემის კონტროლს, იღებს გადაწყვეტილებას მიწის ნაკვეთის გაცემის შესახებ იმ მიწიდან, რომელიც არ შედის კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების მიწათსარგებლობის შემადგენლობაში.

კულტურულ-საყოფაცხოვრებო, საცხოვრებელი აგრეთვე სხვა, შენობების და ნაგებობების მშენებლობისა და ექსპლუატაციისათვის გასაცემი მიწის ნაკვეთების ოდენობა განისაზღვრება დადგენილი წესით დამტკიცებული ნორმებისა და საპროექტო-ტიქნიკური დოკუმენტაციის შესაბამისად.

მუხლი 112. სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწებით სარგებლობის წესი

შემდგომი განვითარებისათვის პერსპექტიულად მიჩნეული სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწებით სარგებლობა წარმოებს ამ დასახლებული პუნქტის დაგეგმარებისა და განაშენიანების პროექტების შესაბამისად.

შემდგომი განვითარებისათვის არაპერსპექტიულად მიჩნეული სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწებით სარგებლობა წარმოებს შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის პროექტების შესაბამისად.

სასოფლო დასახლებული პუნქტის ფარგლებში კოლმეურნეობები, საბჭოთა მეურნეობები და სასოფლო-სამეურნეო სხვა საწარმოები მათზე მიმაგრებულ მიწის ნაკვეთებს იყენებენ საცხოვრებელი, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო, საწარმოო შენობებისა და ნაგებობების ასაშენებლად და აგრეთვე საკარმიდამო მიწათსარგებლობისათვის სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების, სსრ კავშირის სხვა კანონმდებლობის, ამ კოდექსის 59-ე-62-ე, 64-ე-65-ე, 70-ე-83-ე მუხლებისა და საქართველოს სსრ სხვა კანონმდებლობის შესაბამისად.

ამ მიწებზე საცხოვრებელი, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო, საწარმოო შენობებისა და ნაგებობების განლაგება წარმოებს სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტთან შეთანხმებით.

საბინაო-სამშენებლო და სააგარაკო-სამშენებლო კოოპერატივების, აგრეთვე მოქალაქეთათვის ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთების გაცემა

მუხლი 113. საბინაო-სამშენებლო და სააგარაკო-სამშენებლო კოოპერატივების, აგრეთვე მოქალაქეთათვის ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთების გაცემა

საბინაო-სამშენებლო და სააგარაკო-სამშენებლო კოოპერატივებს, აგრეთვე მოქალაქეებს ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთები ეძლევათ დასახლებული პუნქტების მიწებიდან, ქალაქის მწვანე ზონის გარეთ მდებარე სახელმწიფო სატყეო ფონდის და სახელმწიფო მარაგის მიწებიდან, იმ პირობითა და იმ წესით, რომელიც დადგენილია სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

საბინაო-სამშენებლო და სააგარაკო-სამშენებლო კოოპერატივებს და აგრეთვე მოქალაქეებს მიწის ნაკვეთებს ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის ეძლევათ უვადო სარგებლობაში.

მუხლი 114. საბინაო-სამშენებლო და სააგარაკო-სამშენებლო კოოპერატივებისათვის, აგრეთვე მოქალაქეთათვის ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობის მიზნით მისაცემი მიწის ნაკვეთების ოდენობა

საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივებისათვის მისაცემი მიწის ნაკვეთების ოდენობა განისაზღვრება სათანადო წესით დამტკიცებული ნორმებისა და საპროექტო-ტექნიკური დოკუმენტაციის შესაბამისად.

სააგარაკო-სამშენებლო კოოპერატივებს მიწის ნაკვეთებს აძლევენ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილი ნორმების ფარგლებში.

ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთებს გაცემენ სახლის მოცულობის და ადგილობრივი პირობების მიხედვით, შემდეგი ნორმების ფარგლებში: ქალაქად — 0,03-დან 0,06 ჰექტარამდე, ქალაქგარეთ — 0,07-დან 0,12 ჰექტარამდე.

ცალკეულ ქალაქებში ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთების მიცემ, შეიძლება შეზღუდოს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ.

პ ა რ ი IV

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კურორტების, ნაკრძალების და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები

მუხლი 115. მრეწველობის ტრანსპორტის, კურორტების, ნაკრძალების და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კურორტების, ნაკრძალებისა და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებზე მიჩნეულია ის მიწები, რომლებიც სარგებლობისათვის მიცემული აქვთ საწარმოებს, ორგანიზაციებს, დაწესებულებებს დაკისრებული სპეციალური ამოცანების განსახორციელებლად (სამრეწველო წარმოების, ტრანსპორტის, კურორტების ორგანიზაციის, ნაკრძალების მოწყობისათვის და ა. შ.).

აღნიშნული მიზნისათვის გასაცემი მიწის ნაკვეთების ოდენობა განისაზღვრება დადგენილი წესით დამტკიცებული ნორმების ან საპროექტო-ტექნიკური დოკუმენტაციის შესაბამისად, ხოლო ნაკვეთების მიზომვა ხორციელდება მათი ათვისების რიგის გათვალისწინებით.

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კურორტების, ნაკრძალებისა და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწით სარგებლობის წესი, აგრეთვე იმ ზონების დადგენის წესი, სადაც შემოღებულია მიწით სარგებლობის განსაკუთრებული პირობები (სანიტარული დაცვის ოლქი და ა. შ.), სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად, განისაზღვრება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ ამ მიწების შესახებ დამტკიცებული დებულებებით.

მუხლი 116. კურორტების მიწები

კურორტების მიწებს მიეკუთვნება სამკურნალო მნიშვნელობის და გამაჯანსაღებელ ღონისძიებათა ორგანიზაციისათვის ხელსაყრელი პირობების მქონე მიწის ნაკვეთები, რომლებიც დადგენილი წესით სარგებლობისათვის გადაეცა სამკურნალო-საკურორტო დაწესებულებებს. კურორტების მიწები საგანგებოდ უნდა იქნეს დაცული.

მოსახლეობის მკურნალობისა და დასვენებისათვის საჭირო პირობების უზრუნველსაყოფად და აგრეთვე ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორების დაცვის მიზნით, ყველა კურორტზე ეწყობა სანიტარული დაცვის ზონები. კურორტის სანიტარული დაცვის ზონების ფარგლებში მიწის ნაკვეთი მიწათმოსარგებლებს არ ჩამოერთმევა. ამ ნაკვეთებით სარგებლობა ხორციელდება ოლქისათვის დადგენილი რეჟიმის დაცვით. ამ ზონის ფარგლებში აკრძალულია სარგებლობაში მიწის ნაკვეთის მიცემა იმ საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებებისათვის, რომელთა საქმიანობა შეუთავსებელია ბუნებრივი სამკურნალო თვისებების და მოსახლეობის დასვენების ხელსაყრელი პირობების დაცვასთან.

მუხლი 117. ნაკრძალების მიწები

ნაკრძალების მიწებს მიეკუთვნება დადგენილი წესით გამოყოფილი მიწის ნაკვეთები, რომელთა ფარგლებში იმყოფება განსაკუთრებული სამეცნიერო და კულტურული ღირებულების ბუნებრივი ობიექტები (ტიბიური ან იშვიათი ლანდშაფტები, მცენარეული და ცხოველური ორგანიზმები, იშვიათი გეოლოგიური წარმონაქმნები, მცენარეების, ცხოველების სახეობები და ა. შ.).

ნაკრძალების მიწებს ამორიცხავენ სამეურნეო მოხმარებიდან. ყოველგვარი საქმიანობა, რომელიც არღვევს ნაკრძალების ბუნებრივ კომპლექსებს ან საფრთხეს უქმნის განსაკუთრებული ღირებულების სამეცნიერო ან კულტურული ბუნებრივი ობიექტების შენარჩუნებას, აკრძალულია როგორც ნაკრძალების ტერიტორიაზე, ასევე ნაკრძალების ირგვლივ დაწესებულ საცავი ზონის ფარგლებში.

მუხლი 118. სამრეწველო, სატრანსპორტო, სხვა არასასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიერ მიწების გაცემა სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის

სამრეწველო, სატრანსპორტო, სხვა არასასოფლო-სამეურნეო-საწარმოები და დაწესებულებები, მშრომელთა დეპუტატების რაიონული ან საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე, კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა საწარმოებს, ორგანიზაციებს, დაწესებულებებსა და მოქალაქეებს დროებით სარგებლობაში აძლევენ მათ მიერ გამოუყენებელ მიწებს სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის, იმ პირობითა და იმ წესით, რომელიც დადგენილია სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

აღმასრულებელი კომიტეტების გადაწყვეტილება მიუთითებს მიწის ნაკვეთის გამოყოფის ვადას, მის ოდენობას, აგრეთვე მიწის ნაკვეთით სარგებლობის პირობებს.

მუხლი 119. სასამსახურო მიწის ნაკვეთი

სასამსახურო მიწის ნაკვეთი ეძლევა ტრანსპორტის, სატყეო მეურნეობის, სატყეო მრეწველობის, კავშირგაბმულობის, წყლის, თევზის; სანადირო მეურნეობების და აგრეთვე სახალხო მეურნეობის ზოგიერთი სხვა დარგის მუშაკთა ცალკეულ კატეგორიებს.

სასამსახურო მიწის ნაკვეთის მიღების უფლების მქონე მუშაკთა კატეგორიების სიას და სასამსახურო მიწის ნაკვეთის ნორმას მუშაკების ცალკეული კატეგორიებისათვის ადგენს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

სასამსახურო მიწის ნაკვეთს გამოყოფენ იმ მიწებიდან, რომლებიც სათანადო სამინისტროების და უწყებების, საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების სარგებლობაშია, ხოლო ასეთი მიწების ნაკლებობისას — სახელმწიფო მარაგის და სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწებიდან. სასამსახურო მიწის ნაკვეთები იმ მიწებიდან, რომლებიც საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების სარგებლობაშია, გამოიყოფა საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით, ხოლო სახელმწიფო მარაგის და სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწებიდან — მშრომელთა დეპუტატების რაიონული (საქალაქო) საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით.

მუხლი 120. სასამსახურო მიწის ნაკვეთის გამოყოფის პირობები

სასამსახურო მიწის ნაკვეთს შესაბამისი კატეგორიის მუშაკებს გამოუყოფენ ამ სამუშაოზე მათი მუშაობის ვადით, გარდა იმ შემთხვევებისა, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ კოდექსის 121-ე მუხლით. სამსახურიდან დათხოვნის შემთხვევაში, თუ სასამსახურო მიწის ნაკვეთი დაკავებულია სასოფლო-სამეურნეო კულტურებით, მიწით სარგებლობის უფლება შეწყდება მოსავლის აღების შემდეგ.

სახნავი მიწის ნაკვეთს გამოყოფენ იმ ვარაუდით, რომ მუშაკისა და მისი ოჯახის სკარმიდამო ნაკვეთის და სახნავი მიწის მიზომილი ნაკვეთის საერთო ფართობი არ აღემატებოდეს ამ კატეგორიის მუშაკისათვის დადგენილი სასამსახურო მიწის ნაკვეთის ოდენობას. თუ ოჯახში არის სასამსახურო ნაკვეთზე უფლების მქონე რამდენიმე მუშაკი გამოყოფენ ერთ სასამსახურო მიწის ნაკვეთს.

მუშაკებს, რომელთათვის არ გამოუყვიათ სახნავი მიწის ნაკვეთი, შეიძლება გამოუყონ საბოსტნე მიწის ნაკვეთი დადგენილი ნორმის ფარგლებში.

სათიბი მიწის ნაკვეთები ეძლევათ მუშაკებს, რომელთაც პირად საკუთრებაში ჰყავთ პირუტყვი.

მუხლი 121. სასამსახურო მიწის ნაკვეთზე უფლების შენარჩუნება

სასამსახურო მიწის ნაკვეთი წინანდელი ოდენობით შეუნარჩუნდებათ მუშაკებს, რომლებმაც შრომითი ურთიერთობა შეწყვიტეს მოხუცებულობის ან ინვალიდობის გამო პენსიაზე გადასვლასთან დაკავშირებით, იმ მუშაკების ოჯახებს, რომელნიც გაწვეული არიან სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალების რიგებში ნამდვილი ვადიან სამხედრო სამსახურში ან შევიდნენ სასწავლებელში, — სამხედრო სამსახურში ან სასწავლებელში ყოფნის მთელი ვადის განმავლობაში, აგრეთვე იმ მუშაკების ოჯახებს, რომლებიც დაიღუპნენ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით, — შრომისუუნარო მეუღლესა და მოხუცებულ მშობლებს სიცოცხლის განმავლობაში, ხოლო შვილებს — მათ სრულწლოვანებამდე.

კ ა რ ი ვ

სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწები

მუხლი 122. სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწები

სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწებად ითვლება ტყით დაფარული და აგრეთვე ტყით დაუფარავი მიწები, რომლებიც განკუთვნილია სატყეო მეურნეობის საჭიროებისათვის.

სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწებით სარგებლობის წესი განისაზღვრება სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწებს საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები იყენებენ სატყეო მეურნეობის საჭიროებისა და ხე-ტყის დამზადებისათვის. სხვა საჭიროებისათვის სახელმწიფო სატყეო ფონდის მიწები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება სატყეო მეურნეობის ინტერესებს.

მუხლი 123. სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწებიდან სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების გაცემა

სახელმწიფო სატყეო სამეურნეო საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები სატყეო მეურნეობის და ხე-ტყის დამზადების მრეწველობის საჭიროებისათვის გამოუყენებელ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს მათ სარგებლობაში მყოფი სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწებიდან მშრომელთა დეპუტატების რაიონული ან საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით აღსაღებ კომეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა საწარმოებს, ორგანიზაციებს, დაწესებულებებს და მოქალაქეებს დროებით სარგებლობაში სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება სატყეო მეურნეობის ინტერესებს.

პ ა რ ი VI

სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწები

მუხლი 124. სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწები

სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწებზე მიიჩნევა ის მიწები, რომლებიც დაკავებულია წყალსატევებით (მდინარეები, ტბები, წყალსაცავები, არხები, ტერიტორიული წყლები და ა. შ.), მყინვარებით, პიდროტექნიკური და სხვა წყალსამეურნეო ნაგებობებით, აგრეთვე მიწები, რომლებიც გამოყოფილია წყალსატევების სანაპირო გასხვიების ზოლად, საცავ ზონად და ა. შ.

მუხლი 125. სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწების გამოყენება

სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწებს იყენებენ იმ ნაგებობათა აშენებისა და ექსპლუატაციისათვის, რომლებიც უზრუნველყოფენ მოსახლეობის სასმელი, საყოფაცხოვრებო, გამაჯანსაღებელი და

სხვა საქირო წყლით მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას, სასოფლო-სამეურნეო, სამრეწველო, თევზის მეურნეობის, ენერგეტიკული, სატრანსპორტო და სხვა სახელმწიფო და საზოგადოებრივ საქიროებს.

სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწებით სარგებლობის წესი განისაზღვრება სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით.

პ ა რ ი VII

სახელმწიფო მარაგის მიწები

მუხლი 126. სახელმწიფო მარაგის მიწები

სახელმწიფო მარაგის მიწებს წარმოადგენს ყველა მიწა, რომელიც მიწათმოსარგებლებებისათვის არ მიუძღიათ უვადო ან გრძელვადიან სარგებლობაში.

სახელმწიფო მარაგის მიწები მუდმივ ან დროებით სარგებლობაში ეძლევათ კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს, აგრეთვე მოქალაქეებს ამ კოდექსის მე-13 მე-20 მუხლებით გათვალისწინებული წესით.

პ ა რ ი VIII

სახელმწიფო მიწის კადასტრი

მუხლი 127. სახელმწიფო მიწის კადასტრის მიზანი და ამოცანები

მიწის რესურსების რაციონალური გამოყენების უზრუნველსაყოფად აწარმოებენ სახელმწიფო მიწის კადასტრს, რომელიც შეიცავს სარწმუნო და საქირო ყველა ცნობას მიწების ბუნებრივი, სამეურნეო და სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ.

სახელმწიფო მიწის კადასტრის მონაცემები ემსახურება მიწების ეფექტიანი გამოყენების ორგანიზაციისა და დაცვის, სახალხო მეურნეობის დაგეგმვის, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების განლაგებისა და სპეციალიზაციის, მიწების მელიორაციისა და სოფლის მეურნეობის ქიმიზაციის მიზნებს, აგრეთვე მიწის გამოყენებასთან დაკავშირებულ სხვა სახალხო-სამეურნეო ღონისძიებათა განხორციელებას.

მუხლი 128. სახელმწიფო მიწის კადასტრის შინაარსი

სახელმწიფო მიწის კადასტრი შეიცავს მიწათსარგებლობის რეგისტრაციის, მიწების რაოდენობის და ხარისხის აღრიცხვის, ნიადაგის ბონიტორებისა და მიწების ეკონომიური შეფასების მონაცემებს.

**მუხლი 129. სახელმწიფო მიწის კადასტრის წარმოების წესი და
საკადასტრო დოკუმენტაცია**

სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლებზე შესაბამისად მიწის კადასტრი წარმოებს სახელმწიფოს ხარჯზე სსრ კავშირისათვის ერთიანი სისტემით. სახელმწიფო მიწის კადასტრის წარმოების წესს, საკადასტრო დოკუმენტაციის ფორმებს, საკადასტრო მონაცემების დაზუსტებისა და განახლების პერიოდულობას ადგენს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო.

კ ა რ ი IX

სახელმწიფო მიწათმოწყობა

მუხლი 130. სახელმწიფო მიწათმოწყობა და მისი ამოცანები

მიწათმოწყობა მოიცავს იმ სახელმწიფო ღონისძიებათა სისტემას, რომლებიც მიმართულია სახელმწიფო ორგანოების გადაწყვეტილებათა განსახორციელებლად მიწით სარგებლობის დარგში.

სახელმწიფო მიწათმოწყობის ამოცანებია მიწების უფრო სრული, რაციონალური და ეფექტიანი გამოყენების ორგანიზაცია, მიწათმოქმედების კულტურის ამაღლება და მიწების დაცვა.

მიწათმოწყობა, საპროექტო-საგამოკვლევო, აგეგმვისა და გამოკვლევითი სამუშაოების ჩათვლით, ხორციელდება სახელმწიფოს ხარჯზე. მიწათმოწყობას ახორციელებენ მიწათმოწყობის სახელმწიფო ორგანოები.

მუხლი 131. მიწათმოწყობის შინაარსი

მიწათმოწყობა იყოფა მეურნეობათაშორის და შიდასამეურნეო მიწათმოწყობად.

მიწათმოწყობა შეიცავს მიწათმოწყობის შემდეგ მოქმედებებს:

1) ახალი მიწათსარგებლობის შექმნას, აგრეთვე არსებული მიწათსარგებლობის მოწესრიგებას, მიწების ხარვეზიანობის და მათს განლაგებაში სხვა ნაკლოვანებების აღმოფხვრას, რაიონული დაგეგმარების სქემების საფუძველზე მიწათსარგებლობის საზღვრების დაზუსტებას და შეცვლას;

2) კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების ტერიტორიების შიდასამეურნეო მოწყობას ეკონომიურად და

საბუთებულო თესლბრუნვის შემოღებით და სხვა სასოფლო-სამეურნეო რნეო სავარგულების (სათიბების, საძოვრების, ბაღებისა და სხვა) მოწყობით, აგრეთვე ნიადაგების ეროზიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებათა შემუშავებას;

3) ახალი მიწების გამოკვლენას სასოფლო-სამეურნეო და სხვა სახალხო-სამეურნეო ათვისებისათვის;

4) მიწის ნაკვეთების მიზომვას და გამოყოფას;

5) ქალაქის, დაბისა და სასოფლო დასახლებული პუნქტების ფარგლების დადგენას და შეცვლას;

6) ტოპოგრაფიულ-გეოდეზიური, ნიადაგობრივი, გეობოტანიკური და სხვა გამოკვლევებისა და ძიების მოწყობას.

მუხლი 132. მიწათმოწყობის პროცესის სტადიები

მიწათმოწყობა შემდეგი თანმიმდევრობით ტარდება:

მიწათმოწყობის საქმის აღძვრა;

მიწათმოწყობის პროექტის შედგენა;

მიწათმოწყობის პროექტის განხილვა და დამტკიცება;

პროექტის აღვილზე გადატანა;

მიწათმოწყობის დოკუმენტების გაფორმება და გაცემა.

მიწათმოწყობი ორგანოები ახორციელებენ საავტორო ზედამხედველობას მიწათმოწყობის პროექტის შესრულებაზე.

მუხლი 133. მიწათმოწყობის საქმის აღძვრა

მიწათმოწყობის საქმეს აღძრავენ მშრომელთა დეპუტატების შესაბამისი საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი ან დაინტერესებული სამინისტროები, უწყებები და მიწათმოსარგებლენი ან სახელმწიფო მიწათმოწყობი ორგანოები მიწათსარგებლობის ნაკლოვანებების აღმოფხვრისა და მიწათმოწყობის რაციონალური ორგანიზაციის უზრუნველყოფის მიზნით.

მუხლი 134. მიწათმოწყობის პროექტების შედგენა

მიწათმოწყობის დროს შედგება მიწათმოწყობის პროექტები, აგრეთვე ამ კოდექსის მე-19-მე-20 და 137-ე მუხლებით გათვალისწინებული დოკუმენტები მიწათსარგებლობის უფლების შესახებ.

მიწათმოწყობის პროექტები შედგება დაინტერესებულ მიწათმოსარგებლეთა მონაწილეობით.

მუხლი 135. მიწათმოწყობის პროექტის განხილვა და დამტკიცება

შიდასამეურნეო და მეურნეობათაშორისი მიწათმოწყობის პროექტების განხილვა და დამტკიცება ხდება იმ წესით, რაც დადგენილია მიწათმოწყობის ძირითადი დებულებებით.

მუხლი 136. მიწათმოწყობის პროექტის გადატანა ადგილზე

მიწათმოწყობის პროექტი დამტკიცების შემდეგ გადააქვთ ადგილზე და მიწათსარგებლობის საზღვრებს აღნიშნავენ დადგენილი ნიმუშის სამიჯნე ნიშნებით.

მუხლი 137. მიწათმოწყობის დოკუმენტების გაფორმება და გაცემა

მეურნეობათაშორისი მიწათმოწყობის დამტკიცებული პროექტების საფუძველზე მიწათმოსარგებლეებს აძლევენ სახელმწიფო აქტს ან მიწათსარგებლობის უფლების დამადასტურებელ აქტს ან შეაქვთ ცვლილება ადრე გაცემულ აქტებში.

შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის შედეგად მიწათმოსარგებლეებს აძლევენ შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის პროექტს, დოკუმენტს პროექტის დამტკიცების შესახებ და საპროექტო გეგმებს.

ტერიტორიის შიდასამეურნეო ორგანიზაცია, რაც დადგენილია მიწათმოწყობის წესით, სავალდებულოა კოლმეურნეობებისათვის, საბჭოთა მეურნეობებისათვის და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებისათვის.

ბ ა რ ი X

საადგილმამულო დავის გადაწყვეტა

მუხლი 138. საადგილმამულო დავის გამაწყვეტი ორგანოები

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებს, დაწესებულებებსა და მოქალაქეებს შორის საადგილმამულო დავას წყვეტენ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭო, აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭო, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი, რაიონული, საქალაქო, სადაბო და სასოფლო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

მუხლი 139. საქართველოს სს რესპუბლიკის საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების ტერიტორიაზე მიწით სარგებლობის საკითხზე დავის გადაწყვეტა

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად, საქართველოს სს რესპუბლიკის კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციული, საზოგადოებრივი საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების დავას სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების ტერიტორიაზე მიწით სარგებლობის საკითხზე განიხილავს კომისია, რომელიც იქმნება დაინტერესებული მოკავშირე რესპუბლიკების წარმომადგენლებისაგან თანაბარ საწყისებზე. თუ კომისია ვერ მიიღებს შეთანხმებულ გადაწყვეტილებას აღნიშნულ საკითხზე, დავის განხილვა ექვემდებარება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს.

მუხლი 140. ავტონომიური რესპუბლიკის, ავტონომიური ოლქის საწარმოების, ორგანიზაციების და დაწესებულებების დავის გადაწყვეტა მეორე ავტონომიური რესპუბლიკის, ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე მიწით სარგებლობის საკითხის შესახებ

ავტონომიური რესპუბლიკის, ავტონომიური ოლქის კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციული, საზოგადოებრივი საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების დავას მეორე ავტონომიური რესპუბლიკის, ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე მიწით სარგებლობის საკითხის შესახებ განიხილავს კომისია, რომელსაც ქმნიან დაინტერესებული ავტონომიური რესპუბლიკის, ავტონომიური ოლქის წარმომადგენლებისაგან თანაბარ საწყისებზე, იმ შემთხვევაში თუ კომისია ვერ მიიღებს შეთანხმებულ გადაწყვეტილებას, დავას აღნიშნულ საკითხებზე განიხილავს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

მუხლი 141. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს, ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს, ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დებუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის კომპეტენცია საადგილმამულო დავის გადაწყვეტისას

საქართველოს სსრ სხვადასხვა რაიონების და ქალაქების კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სახელმწიფო, კოოპერა-

ციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს შორის საადგილმამულო დავას განიხილავს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

ავტონომიური რესპუბლიკის, ავტონომიური ოლქის სხვადასხვა რაიონისა და ქალაქის კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს შორის საადგილმამულო დავას განიხილავს ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭო, ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

მუხლი 142. მშრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის კომპეტენცია საადგილმამულო დავის გადაწყვეტისას

მშრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის კომპეტენციას მიეკუთვნება დავის გადაწყვეტა მიწით სარგებლობის საკითხებზე:

- ა) რაიონის ტერიტორიაზე მდებარე კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს და სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს შორის;
- ბ) ამ საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებსა და მოქალაქეთა შორის.

მუხლი 143. მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის კომპეტენცია საადგილმამულო დავის გადაწყვეტისას

მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის კომპეტენციას მიეკუთვნება დავის გადაწყვეტა მიწით სარგებლობის საკითხებზე:

- ა) ქალაქის ტერიტორიაზე მდებარე სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებსა, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს შორის;
- ბ) ამ საწარმოებს, დაწესებულებებს და ორგანიზაციებსა და მოქალაქეთა შორის;
- გ) მოქალაქეთა შორის

გარდა იმ დავისა, რომელიც ვათვალისწინებულია ამ კოდექსის 149-ე მუხლით.

მუხლი 144. მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო და სადაბო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის კომპეტენცია საადგილმამულო დავის გადაწყვეტისას

მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო და სადაბო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის კომპეტენციას მიეკუთვნება მოქალაქეთა შორის მიწით სარგებლობის საკითხზე დავის განხილვა, გარდა იმ დავისა, რომელიც გათვალისწინებულია ამ კოდექსის 149-ე მუხლით.

მუხლი 145. საადგილმამულო დავის აღძვრა

საადგილმამულო დავა აღძვრება ერთ-ერთი მხარის განცხადებით. განცხადებას უნდა დაერთოს საჭირო დოკუმენტები.

საადგილმამულო დავის მონაწილე მხარეებს უფლება აქვთ: გაეცნონ საადგილმამულო დავის მასალებს; ამოიწერონ საჭირო მონაცემები; მონაწილეობა მიიღონ საადგილმამულო დავის განხილვაში; წარადგინონ დოკუმენტები და სხვა მტკიცებულებანი; აღძვრან შუამდგომლობა; მისცენ ზეპირი და წერილობითი ახსნა-განმარტება; უარყონ მეორე მხარის შუამდგომლობანი, დასკვნები და მოსაზრებანი; მიიღონ საადგილმამულო დავის შესახებ გამოტანილი გადაწყვეტილების ასლი.

მუხლი 146. მასალის მომზადება საადგილმამულო დავის გადასაწყვეტად

საადგილმამულო დავის გადასაწყვეტად საჭირო მასალას ამზადებენ მიწათმომწყობი ორგანოები.

საადგილმამულო დავის გადასაწყვეტად მასალების მომზადებისათვის მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტს შეუძლია აუცილებელ შემთხვევებში შექმნას სპეციალური კომისია მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს დეპუტატების, მიწათმომწყობი ორგანოების წარმომადგენლებისა და სპეციალისტებისაგან.

საადგილმამულო დავის განხილვაში მონაწილეობენ დაინტერესებული მხარეები, რომლებსაც უნდა შეატყობინონ დავის განხილვის დროისა და ადგილის შესახებ.

საადგილმამულო დავის განხილვა ხდება მშრომელთა დეპუტატების შესაბამისი საბჭოების აღმასრულებელი კომიტეტების სხდომებზე მხარეთა გამოწვევით. მხარის გამოუცხადებლობა, თუ მას შეატყობინეს საადგილმამულო დავის განხილვის დღის შესახებ, არ დააბრკოლებს დავის განხილვას.

საადგილმამულო დავის განმხილველი ორგანო დავის თაობაზე იღებს გადაწყვეტილებას, რომელშიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს მისი შესრულების წესი და ღონისძიებები მიწათმოსარგებლის დარღვეული უფლების აღსადგენად.

მუხლი 148. საადგილმამულო დავის თაობაზე გადაწყვეტილების აღსრულება

გადაწყვეტილებას საადგილმამულო დავის თაობაზე აღსრულებენ მიწათმომწყობი ორგანოები, თუ გადაწყვეტილებაში მითითებული არ არის აღსრულების სხვა ორგანო.

გადაწყვეტილება საადგილმამულო დავის თაობაზე შეიძლება გასაჩივრებულ იქნეს ზემდგომ ორგანოში ათი დღის ვადაში მისი ჩაბარების დღიდან. გადაწყვეტილების გასაჩივრება ვერ შეაჩერებს მის აღსრულებას.

საადგილმამულო დავის თაობაზე გადაწყვეტილების მიმღებ ორგანოს აქვს გადაწყვეტილების აღსრულების შეჩერების ან განვადების უფლება საადგილმამულო დავის გამამწყვეტი ზემდგომი ორგანოს მიერ საჩივრის განხილვამდე.

მუხლი 149. ინდივიდუალურ ნაგებობათა თანამფლობელებს შორის საადგილმამულო დავის განხილვა

ქალაქების, ქალაქის ტიპის დაბების მიწებზე და მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო საბჭოების აღმასრულებელი კომიტეტების მიერ სასოფლო დასახლებულ პუნქტებში მიზომილ მიწის ნაკვეთებზე ინდივიდუალურ ნაგებობათა თანამფლობელებს შორის დავის განხილვა საერთო მიწის ნაკვეთით სარგებლობის წესის შესახებ ხდება სასამართლო წესით.

საერთო მიწის ნაკვეთით სარგებლობის წესის განსაზღვრა ხდება მოქალაქეთა საკუთრებაში მყოფ ნაგებობათა ნაწილის გათვალისწინებით სასამართლოს შეუძლია გადაუხვიოს ამ წესს იმ შემთხვევაში, როდესაც ინდივიდუალური ნაგებობის თანამფლობელთა შორის დამკვიდრებულია მიწის ნაკვეთით გარკვეული სარგებლობის წესი და მის შეცვლას შეუძლია არსებითად შელახოს მათი ინტერესები.

მუხლი 150. საადგილმუშალო ურთიერთობებთან დაკავშირებული ქონებრივი დავის განხილვის წესი

საადგილმამულო ურთიერთობასთან დაკავშირებული ქონებრივი დავის განხილვა ხდება სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

ბ ა რ ი XI

პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის დარღვევისათვის

მუხლი 151. მიწაზე სახელმწიფო საკუთრების უფლების დარღვევი გარიგების ბათილობა

მიწის ნაკვეთის ყიდვა-გაყიდვა, დავირაგება, ანდერძით დატოვება, ჩუქება, იჯარით გაცემა, თვითნებური გაცემა და სხვა გარიგებანი, რომლებიც აშკარა თუ ფარული ფორმით არღვევენ მიწაზე სახელმწიფო საკუთრების უფლებას, ბათილია.

მუხლი 152. სისხლისსამართლებრივი და ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის დარღვევისათვის

თანამდებობის პირებს და მოქალაქეებს, რომელთაც ბრალი მიუძღვით ამ კოდექსის 152-ე მუხლში მითითებულ გარიგებების დადებაში და აგრეთვე —

მიწის ნაკვეთების თვითნებურად დაკავებაში;

მიწის უყაირათო და არაშრომითი შემოსავლის წყაროდ გამოყენებაში;

სასოფლო-სამეურნეო და სხვა მიწების ვაფუჭებაში, საწარმოს ან სხვა ნარჩენებით დანაგვიანებასა და ჩამდინარე წყლებით მათ გაუუქყიანებაში;

იმაში, რომ არ ასრულებენ სავალდებულო ღონისძიებებს მიწის გაუმჯობესების და ქარისმიერი თუ წყლისმიერი ეროზიისა და ნიადაგის მდგომარეობის გამაუარესებელი სხვა პროცესებისაგან ნიადაგების დასაცავად;

იმაში, რომ თავის დროზე არ აბრუნებენ დროებით დაკავებულ მიწას ან არ ასრულებენ თავის მოვალეობას გავარგისონ მიწა დანიშნულებისამებრ გამოსაყენებლად;

მიწათსარგებლობის სამიჯნე ნიშნების მოსპობაში;

დადგენილი წესით დამტკიცებული შიდასამეურნეო მიწათმოქმედობის პროექტებისაგან სათანადო ნებართვის გარეშე გადახვევაში;

იმაში, რომ არ იღებენ ღონისძიებებს სარეველების წინააღმდეგ საბრძოლველად;

ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის აღებისა და შენახვის პირობების შეუსრულებლობაში, —

ეკისრებათ სისხლის სამართლის ან ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად, სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით შეიძლება დადგენილ იქნეს პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის სხვა სახის დარღვევებისათვისაც.

მუხლი 153. თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთის დაბრუნება

თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთი უნდა დაუბრუნდეს კუთვნილებისამებრ იმ ხარჯების აღნაზღაურებლად, რომლებიც უკანონო სარგებლობის დროს იყო გაწეული.

მიწის ნაკვეთის გამოსაყენებლად გავარგისება, ნაგებობათა აღებითურთ, წარმოებს იმ საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების თუ მოქალაქის ხარჯზე, რომელმაც თვითნებურად დაიკავა მიწის ნაკვეთი.

თვითნებურად დაკავებული ნაკვეთის დაბრუნება ხდება მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო, სადაბო, საქალაქო, რაიონული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით.

მუხლი 154. მიწის ნაკვეთის ჩამორთმევა მიწათსარგებლობის წესების სისტემატური დარღვევისათვის

სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში, მიწათმოსარგებლებს, რომლებიც სისტემატუ-

რად არღვევენ მიწათსარგებლობის წესს, შეიძლება ჩამოერთვას მათ მიერ არასწორად გამოყენებული ნაკვეთი.

მიწათსარგებლობის წესის სისტემატური დარღვევისათვის მიწის ნაკვეთის ჩამორთმევა ხდება იმ ორგანოს დადგენილებით (გადაწყვეტილებით), რომლის მიერაც გაცემულია ეს მიწის ნაკვეთი.

მუხლი 155. მიწის კანონმდებლობის დარღვევის შედეგად გამოწვეული ზარალის ანაზღაურება

საწარმოები, ორგანიზაციები, დაწესებულებები და მოქალაქენი ვალდებული არიან აანაზღაურონ მათ მიერ მიწის კანონმდებლობის დარღვევის შედეგად გამოწვეული ზარალი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

საქართველოს სსრ მიწის კოდექსი

პ ა რ ი I

ზოგადი დებულებანი

	მუხ.	გვ.
თავი პირველი ძირითადი დებულებანი	1—	12
თავი მეორე სარგებლობისათვის მიწის მიცემა	13—	21
თავი მესამე მიწათმოსარგებლეთა უფლებები და მოვალეობები	22—	28
თავი მეოთხე მიწების დაცვა და ნიადაგის ნაყოფიერების გაუმჯობესება	29—	35
თავი მეხუთე მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტა	36—	39
თავი მეექვსე სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის მიწების გამოყოფა	40—	42
თავი მეშვიდე საგამოკვლევო სამუშაოებისათვის მიწის ნაკვეთების გამოყენება	43—	45
თავი მერვე მიწათმოსარგებლეთათვის ზარალისა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დანაკარგის ანაზღაურება	46—	47
თავი მეცხრე მიწის გამოყენების სახელმწიფო კონტროლი	48—	49

პ ა რ ი II

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები

თავი მეთე ძირითადი დებულებანი	50—	58
თავი მეორემეტე კოლმეურნეობათა მიწათსარგებლობა	59—	61
თავი მეთორმეტე საბჭოთა მეურნეობების და სხვა სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიწათსარგებლობა	62—	65
თავი მეცამეტე სამეცნიერო-კვლევითი, სასწავლო და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებების მიწათსარგებლობა	66—	68
თავი მეოთხემეტე არასასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიწათსარგებლობა	69	
თავი მეთხუთმეტე საკოლმეურნეო კომლის მიწათსარგებლობა	70—	74
თავი მეთექვსმეტე სოფლად მცხოვრები მუშების, მოსამსახურეებისა და სხვა მოქალაქეების მიწათსარგებლობა	75—	83
თავი მეჩვიდმეტე კოლექტიური მებაღეობა და მებოსტნეობა	84—	88

კ ა რ ი III

დასახლებული პუნქტების (ქალაქის, ქალაქის ტიპის დაბის, სასოფლო დასახლებული პუნქტის) მიწები

	მუხ.	გვ.
თავი მეთვრამეტე ქალაქის მიწები	89—	105
თავი მეცხრამეტე საგარეუბნო და მწვანე ზონები	106—	107
თავი მეოცე სასოფლო დასახლებული პუნქტის მიწები	108—	112
თავი ოცდამეერთე საბინაო-სამშენებლო და საავარაკო-სამშენებლო კოოპერატივების, აგრეთვე მოქალაქეებისათვის ინდივიდუალური საბინაო მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთების მიცემა	113—	114

კ ა რ ი IV

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კურორტების, ნაკრძალებისა და სხვა არასასოფლოსამეურნეო დანიშნულების მიწები	115—	121
--	------	-----

კ ა რ ი V

სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწები	122—	123
---	------	-----

კ ა რ ი VI

სახელმწიფო წყლის ფონდის მიწები	124—	125
--	------	-----

კ ა რ ი VII

სახელმწიფო მარაგის მიწები	126
-------------------------------------	-----

კ ა რ ი VIII

სახელმწიფო მიწის კადასტრი	127—	129
-------------------------------------	------	-----

კ ა რ ი IX

სახელმწიფო მიწათმოყვობა	130—	137
-----------------------------------	------	-----

კ ა რ ი X

საადგილმამულო დავის გადაწყვეტა *	138—	150
--	------	-----

კ ა რ ი XI

პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის დარღვევისათვის	151—	155
---	------	-----

ЗЕМЕЛЬНЫЙ КОДЕКС

ГРУЗИНСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Великая Октябрьская социалистическая революция уничтожила полукрепостнический земельный строй царской России, обрекавший крестьянство на нищету и тормозивший развитие производительных сил страны. Декретом «О земле» Второго Всероссийского съезда Советов от 26 октября (8 ноября) 1917 года, а также декретом Революционного комитета Грузии от 6 апреля 1921 года «О земле» частная собственность на землю была отменена навсегда, вся земля обращена во всенародное достояние и бесплатно передана трудящимся в пользование.

Государственная собственность на землю, возникшая в результате национализации, составляет основу земельных отношений в СССР, в состав которого на основе добровольного объединения и равноправия с другими союзными республиками входит Грузинская Советская Социалистическая Республика. Земля, служившая в условиях частной собственности орудием эксплуатации человека человеком, используется в СССР для развития производительных сил страны в интересах всего народа.

Государственная собственность на землю сыграла огромную роль в обеспечении победы социализма в СССР. Она создала возможность наиболее целесообразного размещения всех отраслей народного хозяйства и явилась одним из важнейших условий перехода к социалистическим формам землепользования.

С созданием в ходе социалистического строительства условий для массовой коллективизации разрозненных индивидуальных хозяйств крестьянство под руководством Коммунистической партии, при всемерной помощи и поддержке рабочего класса встало на путь социализма. В результате претворения

34135373
203509033

в жизнь Ленинского кооперативного плана и победы колхозного строя крестьянский вопрос получил свое подлинное разрешение.

Государственная собственность на землю содействует созданию в нашей стране материально-технической базы коммунизма, постепенному переходу к коммунистическим общественным отношениям и ликвидации различия между городом и деревней.

Земля — важнейшее богатство советского общества — является главным средством производства в сельском хозяйстве и пространственным базисом размещения и развития всех отраслей народного хозяйства. Научно обоснованное, рациональное использование всех земель, охрана их и всемерное повышение плодородия почв являются общенародной задачей.

РАЗДЕЛ I

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава I

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1. Задачи Земельного кодекса Грузинской ССР

Задачами Земельного кодекса Грузинской Советской Социалистической Республики являются регулирование земельных отношений в целях обеспечения рационального использования земель, создания условий повышения их эффективности, охрана прав социалистических организаций и граждан, укрепление законности в области земельных отношений.

Статья 2. Земельное законодательство Союза ССР и Грузинской ССР

Земельные отношения в Грузинской ССР регулируются Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик и издаваемыми в соответствии с ними другими актами земельного законодательства Союза ССР, Земельным кодексом Грузинской ССР и иными актами земельного законодательства Грузинской ССР.

Статья 3. Регулирование горных, лесных и водных отношений

Горные, лесные и водные отношения в Грузинской ССР регулируются специальным законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Статья 4. Государственная собственность на землю

В соответствии с Конституцией СССР и Конституцией Грузинской ССР земля является государственной собственностью, то есть всенародным достоянием.

საქართველოს
საბჭოთაო სოციალისტური
რესპუბლიკის

Земля состоит в исключительной собственности государства и предоставляется только в пользование. Действия, в прямой или скрытой форме нарушающие право государственной собственности на землю, запрещаются.

Статья 5. Единый государственный земельный фонд

Вся земля в Грузинской Советской Социалистической Республике входит в состав единого государственного земельного фонда, который в соответствии с основным целевым назначением земель состоит из:

- 1) земель сельскохозяйственного назначения, предоставленных в пользование колхозам, совхозам и другим землепользователям для сельскохозяйственных целей;
- 2) земель населенных пунктов (городов, поселков городского типа и сельских населенных пунктов);
- 3) земель промышленности, транспорта, курортов, заповедников и иного несельскохозяйственного назначения;
- 4) земель государственного лесного фонда;
- 5) земель государственного водного фонда;
- 6) земель государственного запаса.

Статья 6. Порядок отнесения земель к категориям и перевода их из одной категории в другую

Отнесение земель к указанным в статье 5 настоящего Кодекса категориям производится в соответствии с основным целевым назначением земель.

Перевод земель из одной категории в другую производится в случае изменения основного целевого назначения этих земель.

Отнесение земель к указанным категориям и перевод их из одной категории в другую производится органами, принимающими решения о предоставлении этих земель, а в случаях, не связанных с предоставлением земель в пользование, — органами, утверждающими проекты землеустройства, если иной порядок не предусмотрен законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Статья 7. Компетенция Союза ССР в области регулирования земельных отношений

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик ведению Союза ССР в области регулирования земельных отношений подлежат:

- 1) распоряжение единым государственным земельным фондом в пределах, необходимых для осуществления полномочий Союза ССР в соответствии с Конституцией СССР;
- 2) установление основных положений землепользования и землеустройства;
- 3) установление перспективных планов рационального использования земельных ресурсов страны, обеспечивающих потребности сельскохозяйственного производства и других отраслей народного хозяйства;
- 4) установление планов общесоюзных мероприятий по мелиорации земель и других мероприятий по повышению плодородия почв, а также установление основных положений по охране почв от эрозии, засоления и других процессов, ухудшающих состояние почв;
- 5) установление государственного контроля за использованием земель;
- 6) установление единой для Союза ССР системы государственного учета земель, государственной регистрации землепользований и порядка ведения земельного кадастра;
- 7) установление порядка составления ежегодного земельного баланса СССР.

Статья 8. Компетенция Грузинской ССР в области регулирования земельных отношений

Ведению Грузинской ССР в области регулирования земельных отношений подлежат распоряжение в пределах республики единым государственным земельным фондом и установление перспективных планов его использования, установление порядка пользования землей и организация землеустройства, установление планов по мелиорации земель, борьбе с эрозией и повышению плодородия почв, а также регулирование земельных отношений по другим вопросам, если они не отнесены к компетенции Союза ССР.

Статья 9. Компетенция Юго-Осетинской автономной области, Абхазской АССР и Аджарской АССР в области регулирования земельных отношений

Ведению Юго-Осетинской автономной области, Абхазской АССР и Аджарской АССР в области регулирования земельных отношений подлежат распоряжение в пределах области, республики единым государственным земельным фондом, руководство и контроль за порядком пользования землей в соответствии с законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Статья 10. Землепользователи

Земли в Грузинской ССР предоставляются в пользование: колхозам, совхозам, другим сельскохозяйственным государственным, кооперативным, общественным предприятиям, организациям и учреждениям;

промышленным, транспортным, другим несельскохозяйственным государственным, кооперативным, общественным предприятиям, организациям и учреждениям;

гражданам СССР.

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик в случаях, предусмотренных законодательством Союза ССР, земля может предоставляться в пользование и иным организациям и лицам.

Статья 11. Бесплатность пользования землей

Колхозам, совхозам и другим государственным, кооперативным, общественным предприятиям, организациям, учреждениям и гражданам СССР земля предоставляется в бесплатное пользование.

Статья 12. Сроки землепользования

Земля предоставляется в бессрочное или временное пользование.

Бессрочным (постоянным) признается землепользование без заранее установленного срока.

Земля, занимаемая колхозами, закрепляется за ними в бессрочное пользование, то есть навечно.

Временное пользование землей может быть краткосрочным — до трех лет и долгосрочным — от трех до десяти лет.

В случае производственной необходимости эти сроки могут быть продлены на период, не превышающий соответственно сроков краткосрочного или долгосрочного временного пользования. Продление сроков временного пользования земельными участками производится органами, предоставившими эти земли.

Земельные участки для отгонного животноводства могут предоставляться колхозам, совхозам и другим сельскохозяйственным предприятиям, организациям и учреждениям на срок до 25 лет.

Глава II

ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ ЗЕМЕЛЬ В ПОЛЬЗОВАНИЕ

Статья 13. Порядок предоставления земель в пользование

Предоставление земельных участков в пользование осуществляется в порядке отвода.

Отвод земельных участков в пользование производится на основании постановления Совета Министров Грузинской ССР, Совета Министров Абхазской АССР, Совета Министров Аджарской АССР, решения исполкома Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области, либо решения исполнительного комитета соответствующего местного Совета депутатов трудящихся в порядке, устанавливаемом законодательством Союза ССР, настоящим Кодексом и иным законодательством Грузинской ССР.

В постановлениях или решениях о предоставлении земельных участков должна быть указана цель, для которой они отводятся, и основные условия пользования землей.

Порядок возбуждения и рассмотрения ходатайств о предоставлении земельных участков в пользование устанавливается Советом Министров Грузинской ССР.

Статья 14. Органы, имеющие право предоставления в пользование земельных участков

Предоставление земельных участков в пользование производится:

1) Советом Министров Грузинской ССР—в постоянное или временное пользование колхозам, совхозам, предприятиям, ор-

ганизациям, учреждениям и гражданам — из любых земель независимо от размера предоставляемого участка;

2) исполнительным комитетом районного Совета депутатов трудящихся:

во временное пользование колхозам, совхозам и другим хозяйствам — из земель колхозов, совхозов и других государственных сельскохозяйственных предприятий и организаций в соответствии со статьями 58 и 67 настоящего Кодекса;

во временное пользование колхозам, совхозам, другим предприятиям, организациям, учреждениям и гражданам — из земель промышленных, транспортных, лесохозяйственных и других несельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений в соответствии со статьями 84—85, 118, 123 настоящего Кодекса;

в краткосрочное временное пользование предприятиям, организациям и учреждениям — из земель государственного запаса;

в постоянное или временное пользование гражданам — из земель государственного земельного запаса в соответствии с установленными нормами;

3) исполнительным комитетом городского, поселкового Совета депутатов трудящихся — в постоянное или временное пользование предприятиям, организациям, учреждениям и гражданам — из земель городов, поселков;

4) исполнительным комитетом сельского Совета депутатов трудящихся — в постоянное или временное пользование предприятиям, организациям, учреждениям и гражданам — из земель, находящихся в непосредственном ведении сельского Совета депутатов трудящихся.

Предоставление орошаемых и осушенных земель, пашни, земельных участков, занятых многолетними плодовыми насаждениями, виноградниками и чайными плантациями, для несельскохозяйственных нужд, земель, занятых водоохранными, защитными и другими лесами первой группы для использования в целях, не связанных с ведением лесного хозяйства, а также предоставление земельных участков для строительства санаторно-курортных и туристско-оздоровительных учреждений в курортных местностях и зонах отдыха, предоставление

пастбищных угодий для нужд отгонного животноводства межрайонного значения, независимо от их размера, — производится только по постановлению Совета Министров Грузинской ССР.

Статья 15. Предоставление земельного участка, находящегося в пользовании, другому землепользователю

Предоставление земельного участка, находящегося в пользовании, другому землепользователю производится только после изъятия данного участка в порядке, предусмотренном статьями 40—42 настоящего Кодекса.

Статья 16. Предоставление земель, пригодных для нужд сельского хозяйства

Земли, признанные в установленном порядке пригодными для нужд сельского хозяйства, прежде всего должны предоставляться сельскохозяйственным предприятиям, организациям и учреждениям.

Признание земель пригодными для нужд сельского хозяйства производится органами, которые принимают решения об их предоставлении.

Статья 17. Предоставление земель для несельскохозяйственных нужд

Для строительства промышленных предприятий, жилых объектов, железных и автомобильных дорог, линий электропередачи, магистральных трубопроводов, а также для иных несельскохозяйственных нужд предоставляются земли несельскохозяйственного назначения или непригодные для сельского хозяйства, либо сельскохозяйственные угодья худшего качества.

Предоставление для указанных целей земельных участков из земель государственного лесного фонда производится преимущественно за счет не покрытых лесом площадей или площадей, занятых кустарниками и малоценными насаждениями.

Предоставление земельных участков под застройку на площадях залегания полезных ископаемых производится по согласованию с органами государственного горного надзора.

Линии электропередачи, связи и прочие коммуникации проводятся главным образом вдоль дорог, существующих трасс и т. п.

Отвод используемых в сельском хозяйстве земель, предоставленных для несельскохозяйственных нужд, производится по мере их фактической надобности и, как правило, после уборки выращенного на них урожая.

Статья 18. Недопустимость пользования земельным участком до оформления права землепользования

Приступать к пользованию предоставленным земельным участком до установления соответствующими землеустроительными органами границ этого участка в натуре (на местности) и выдачи документа, удостоверяющего право пользования землей, запрещается.

Статья 19. Документы, удостоверяющие право бессрочного землепользования

Право бессрочного землепользования колхозов, совхозов и других землепользователей удостоверяется государственными актами на право пользования землей, которые выдаются исполнительными комитетами районных, городских Советов депутатов трудящихся.

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик форма актов устанавливается Советом Министров СССР.

Статья 20. Документы, удостоверяющие право временно-го землепользования

Право временного землепользования удостоверяется актом на право временного пользования землей.

Порядок выдачи актов, а также их форма устанавливаются Советом Министров Грузинской ССР.

Статья 21. Вторичное землепользование

Колхозы, совхозы, другие предприятия, организации и учреждения в установленных законом случаях могут предоставлять из закрепленных за ними земель земельные участки во вторичное пользование.

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик порядок и условия вторичного землепользования определяются законодательством Союза ССР, статьями 58, 67, 70—83, 93, 118—121, 123 настоящего Кодекса и другим законодательством Грузинской ССР.

Право вторичного землепользования удостоверяется вышешкой из решения органа, предоставившего земельные участки, если иное не предусмотрено законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Глава III

ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ

Статья 22. Использование земельных участков по целевому назначению

Землепользователи имеют право и обязаны пользоваться земельными участками в тех целях, для которых они им предоставлены.

Землепользователи обязаны рационально использовать предоставленные им земельные участки, не совершать на своем участке действий, нарушающих интересы соседних землепользователей.

Статья 23. Запрещение использования земли для извлечения нетрудовых доходов

Использование земли для извлечения нетрудовых доходов запрещается.

Статья 24. Права землепользователей

В зависимости от целевого назначения каждого земельного участка, предоставленного в пользование, землепользователи имеют право в установленном порядке:

- возводить жилые, производственные, культурно-бытовые и иные строения и сооружения;
- производить посевы сельскохозяйственных культур, посадку лесных, плодовых, декоративных и других насаждений;
- пользоваться сенокосами, пастбищами и другими угодьями;

производить оросительные, осушительные и другие мелиоративные работы, создавать пруды и иные водоемы;

использовать для нужд хозяйства имеющиеся на земельном участке общераспространенные полезные ископаемые, торф и водные объекты, а также эксплуатировать другие полезные свойства земли.

Права землепользователей могут быть ограничены законом в государственных интересах, а также в интересах других землепользователей.

Статья 25. Охрана прав землепользователей

Права землепользователей охраняются законом.

Нарушенные права землепользователей подлежат восстановлению в порядке, предусмотренном законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Убытки, причиненные землепользователям, подлежат возмещению.

Статья 26. Приведение земель в пригодное для дальнейшего использования состояние

Предприятия, организации и учреждения, разрабатывающие месторождения полезных ископаемых открытым или подземным способом, проводящие геологоразведочные, строительные или иные работы на предоставленных им во временное пользование сельскохозяйственных землях или лесных угодьях, обязаны за свой счет приводить эти земельные участки в состояние, пригодное для использования в сельском, лесном или рыбном хозяйстве, а при проведении указанных работ на других землях — в состояние, пригодное для использования их по назначению. Приведение земельных участков в пригодное состояние производится в ходе работ, а при невозможности этого — не позднее чем в течение года после завершения работ.

Условия приведения земельных участков в пригодное для дальнейшего использования состояние определяются органами, предоставляющими эти участки.

Статья 27. Сохранение плодородного слоя почвы

Предприятия, организации и учреждения, осуществляющие промышленное или иное строительство, разрабатывающие месторождения полезных ископаемых открытым способом, а также проводящие другие работы, связанные с нарушением почвенного покрова, обязаны снимать и хранить плодородный слой почвы в целях использования его для рекультивации земель и повышения плодородия малопродуктивных угодий.

Условия и порядок снятия, хранения и использования плодородного слоя почвы определяются органами, предоставляющими земельные участки.

Статья 28. Сохранение межевых знаков и граничных линий

Землепользователи обязаны сохранять и содержать в исправном состоянии межевые знаки и граничные линии.

Глава IV

ОХРАНА ЗЕМЕЛЬ И ПОВЫШЕНИЕ ПЛОДОРОДИЯ ПОЧВ

Статья 29. Меры по охране земель и повышению плодородия почв

Землепользователи обязаны проводить эффективные меры по охране земель и повышению плодородия почв, осуществлять комплекс организационно-хозяйственных, агротехнических, лесомелиоративных и гидротехнических мероприятий по предотвращению ветровой и водной эрозии почв, не допускать загрязнения, засоления, заболачивания, зарастания их сорняками, а также других процессов, ухудшающих состояние почв.

Мероприятия по мелиорации и охране земель, полезавитному лесоразведению, по борьбе с эрозией почв и другие меры, направленные на коренное улучшение земель, предусматриваются в государственных планах развития народного хозяйства и осуществляются соответствующими министерствами, ведомствами и землепользователями.

Статья 30. Специальная охрана сельскохозяйственных угодий

Специальной охране подлежат сельскохозяйственные угодья, особенно орошаемые и осушенные земли. Колхозы, сов-

Статья 35. Поощрение землепользователей

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик меры материального поощрения землепользователей, стимулирующие осуществление мероприятий по охране земель, повышению плодородия почв и вовлечению в сельскохозяйственный оборот неиспользуемых земель, могут быть установлены законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Глава V

ПРЕКРАЩЕНИЕ ПРАВА ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ

Статья 36. Основания прекращения права землепользования предприятий, организаций и учреждений

Право предприятий, организаций и учреждений на пользование предоставленной им землей подлежит прекращению соответственно полностью или частично в случаях:

- 1) минования надобности в земельном участке;
- 2) истечения срока, на который был предоставлен земельный участок;
- 3) ликвидации предприятия, организации или учреждения;
- 4) возникновения необходимости изъятия земельного участка для государственных или общественных нужд;
- 5) неосвоения в течение двух лет подряд предоставленного земельного участка;
- 6) реорганизации предприятия, организации и учреждения или изменения профиля их производства, влекущего за собой уменьшение размера земельного участка;
- 7) необходимости вынесения предприятия за пределы жилого района по санитарно-гигиеническим причинам;
- 8) передачи земельного участка другому землепользователю без разрешения соответствующих государственных органов.

Право землепользования может быть также прекращено в случае использования земельного участка не в соответствии с той целью, для которой он предоставлен и в случае бесхозяйственного использования земли.

Статья 37. Порядок прекращения права землепользования предприятий, организаций и учреждений

Прекращение права землепользования предприятий, организаций и учреждений, за исключением случаев, указанных в пункте 4 статьи 36 настоящего Кодекса, производится по решению органа, предоставившего земельный участок в пользование. В решении указывается срок прекращения права землепользования, определяется дальнейшее использование земельного участка, а в необходимых случаях — находящихся на нем строений, сооружений, посевов и насаждений.

Статья 38. Основания прекращения права землепользования граждан

Право граждан на пользование предоставленным земельным участком подлежит прекращению соответственно полностью или частично в случаях:

- 1) добровольного отказа от пользования земельным участком;
- 2) истечения срока, на который был предоставлен земельный участок;
- 3) переселения в другое постоянное место жительства всех членов двора или семьи;
- 4) прекращения трудовых отношений, в связи с которыми был предоставлен служебный надел, если иное не предусмотрено законодательством Союза ССР и Грузинской ССР;
- 5) смерти всех членов двора или семьи;
- 6) возникновения необходимости изъятия земельного участка для государственных или общественных нужд.

Право пользования земельным участком может быть прекращено в случаях совершения гражданином действий, предусмотренных статьями 151, 154 настоящего Кодекса, а также при неиспользовании в течение двух лет подряд земельного участка или использования его не в соответствии с той целью, для которой он предоставлен.

Право граждан на пользование земельным участком может быть прекращено и в случаях использования земли для извлечения нетрудовых доходов.

Статья 39. Порядок прекращения права землепользования граждан

Прекращение права землепользования граждан, за исключением случаев, указанных в пункте 6 статьи 38 настоящего Кодекса, производится по решению органа, предоставившего земельный участок в пользование. В решении указывается срок прекращения права землепользования, определяется дальнейшее использование земельного участка, а в необходимых случаях — находящихся на нем строений, сооружений, посевов и насаждений.

Глава VI

ИЗЪЯТИЕ ЗЕМЕЛЬ ДЛЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ИЛИ ОБЩЕСТВЕННЫХ НУЖД

Статья 40. Порядок изъятия земельного участка для государственных или общественных нужд

Изъятие земельного участка либо его части для государственных или общественных нужд производится на основании постановления Совета Министров Грузинской ССР, Совета Министров Абхазской АССР, Совета Министров Аджарской АССР, исполкома Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области или решения исполнительного комитета соответствующего Совета депутатов трудящихся в порядке, установленном законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Статья 41. Органы, имеющие право изъятия земельных участков

Изъятие земельных участков для государственных или общественных нужд производится:

Советом Министров Грузинской ССР — из любых земель; исполнительным комитетом городского, поселкового Советов депутатов трудящихся — из земель городов, поселков в соответствии со статьей 95 настоящего Кодекса.

Статья 42. Условия изъятия земельных участков для государственных или общественных нужд

Изъятие участков из земель, находящихся в пользовании колхозов, совхозов, других сельскохозяйственных предприя-

гий, организаций и учреждений, из земель, имеющих культурное либо научное значение, допускается лишь в случаях особой необходимости.

Изъятие орошаемых и осушенных земель, пашни, земельных участков, занятых многолетними плодовыми насаждениями, виноградниками и чайными плантациями, для несельскохозяйственных нужд, а также земель, занятых водоохранными, защитными и другими лесами первой группы, для использования в целях, не связанных с ведением лесного хозяйства, производится в исключительных случаях и только по постановлению Совета Министров Грузинской ССР.

Предприятия, организации и учреждения, заинтересованные в изъятии земельных участков для несельскохозяйственных нужд, обязаны до начала проектных работ предварительно согласовать с землепользователями и органами, осуществляющими государственный контроль за использованием земель, место расположения объекта и примерные размеры намечаемой к изъятию площади.

Изъятие участков из земель, находящихся в пользовании колхозов, может производиться только с согласия общих собраний членов колхозов или собраний уполномоченных, а из земель, находящихся в пользовании совхозов, других государственных, кооперативных, общественных предприятий, организаций, учреждений союзного или республиканского подчинения, — по согласованию с землепользователями и соответствующими министерствами и ведомствами Союза ССР, Грузинской ССР или другой союзной республики.

Глава VII

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ДЛЯ ИЗЫСКАТЕЛЬСКИХ РАБОТ

Статья 43. Порядок использования земельных участков для изыскательских работ

Предприятия, организации и учреждения, осуществляющие геологосъемочные, поисковые, геодезические и другие изыскательские работы, могут проводить эти работы на всех землях в порядке, установленном законодательством Союза ССР

и Грузинской ССР без изъятия земельных участков у землепользователей.

Сроки начала и место указанных работ согласовываются с землепользователями, а при недостижении соглашения определяются исполнительными комитетами районных или городских Советов депутатов трудящихся.

Разрешение на проведение изыскательских работ на земельных участках выдается соответственно Советом Министров Грузинской ССР, Советом Министров Абхазской АССР, Советом Министров Аджарской АССР, исполнительным комитетом Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области на срок не свыше одного года.

Статья 44. Права предприятий, организаций и учреждений, осуществляющих изыскательские работы

Предприятия, организации и учреждения, проводящие изыскательские работы, имеют право в установленном порядке проводить предусмотренные планом работы, возводить сооружения и строения временного типа для производственных, жилищных и культурно-бытовых нужд, использовать для нужд хозяйства общераспространенные полезные ископаемые и водные объекты.

Статья 45. Обязанности предприятий, организаций и учреждений, осуществляющих изыскательские работы

Предприятия, организации и учреждения, проводящие указанные в статье 43 настоящего Кодекса работы, обязаны за свой счет приводить занимаемые земельные участки в состояние, пригодное для использования их по назначению. Приведение земельных участков в пригодное состояние производится в ходе работ, а при невозможности этого — не позднее чем в месячный срок после завершения работ, исключая период промерзания почвы.

При производстве указанных работ предприятия, организации и учреждения должны принять меры к обеспечению сохранности земель, посевов, насаждений, лесов, вод и других природных объектов, а также водопроводов, газопроводов, канализации, мелиоративных систем и других сооружений.

Глава VIII

ВОЗМЕЩЕНИЕ УБЫТКОВ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАТЕЛЯМ И ПОТЕРЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

Статья 46. Возмещение землепользователям убытков, причиненных изъятием или временным занятием земельных участков

Убытки, причиненные землепользователям изъятием либо временным занятием земельных участков для государственных или общественных нужд, подлежат возмещению.

Согласно Основам земельного законодательства Союза ССР и союзных республик возмещение убытков, причиненных землепользователям, производится предприятиями, организациями и учреждениями, которым отводятся земельные участки, в соответствии с положением, утверждаемым Советом Министров СССР.

Статья 47. Возмещение потерь сельскохозяйственного производства, связанных с изъятием земель для несельскохозяйственных нужд

Предприятия, организации и учреждения, которым отводятся для строительства и других несельскохозяйственных нужд земельные участки, занятые сельскохозяйственными угодьями, возмещают потери сельскохозяйственного производства, связанные с изъятием этих участков (помимо возмещения землепользователям убытков, предусмотренных статьей 46 настоящего Кодекса).

Согласно Основам земельного законодательства Союза ССР и союзных республик размеры и порядок определения подлежащих возмещению потерь сельскохозяйственного производства, а также порядок использования соответствующих средств устанавливаются Советом Министров СССР.

Глава IX

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОНТРОЛЬ ЗА ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЗЕМЕЛЬ

Статья 48. Задачи государственного контроля за использованием земель

Государственный контроль за использованием всех земель имеет своей задачей обеспечить соблюдение министерствами, ведомствами, государственными, кооперативными, общественными предприятиями, организациями и учреждениями, а также гражданами земельного законодательства, порядка пользования землей, правильности ведения земельного кадастра и землеустройства в целях рационального использования и охраны земель.

Статья 49. Органы, осуществляющие государственный контроль за использованием земель

Государственный контроль за использованием всех земель осуществляется Советами депутатов трудящихся, их исполнительными и распорядительными органами, а также специально уполномоченными на то государственными органами, в порядке, устанавливаемом законодательством Союза ССР.

РАЗДЕЛ II

ЗЕМЛИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

Глава X

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 50. Земли сельскохозяйственного назначения

Землями сельскохозяйственного назначения признаются все земли, предоставленные для нужд сельского хозяйства или предназначенные для этих целей.

Земли сельскохозяйственного назначения используются социалистическими сельскохозяйственными предприятиями, организациями и учреждениями в соответствии с планами развития сельского хозяйства в целях удовлетворения воз-

растающих потребностей народного хозяйства в сельскохозяйственной продукции.

Статья 51. Изменение площадей высокопродуктивных земель и угодий

Землепользователи должны принимать меры к увеличению площадей высокопродуктивных земель путем вовлечения в сельскохозяйственное производство неиспользуемых и малопродуктивных земель.

Уменьшение площадей орошаемых и осушенных земель, пашни, многолетних плодовых насаждений, виноградников и чайных плантаций, а также иных высокопродуктивных угодий, в том числе и перевод их в менее-продуктивные угодья, не допускается, за исключением случаев особой необходимости и производится только по постановлению Совета Министров Грузинской ССР.

Статья 52. Предоставление в пользование земель сельскохозяйственного назначения

Земли сельскохозяйственного назначения предоставляются в бессрочное пользование:

1) колхозам, совхозам, другим сельскохозяйственным государственным, кооперативным, общественным предприятиям и организациям — для ведения сельского хозяйства;

2) научно-исследовательским, учебным и другим сельскохозяйственным учреждениям — для ведения полевых исследований, практического применения и распространения достижений науки и передового опыта в сельском хозяйстве, а также для производственных целей;

3) несельскохозяйственным предприятиям, организациям и учреждениям—для ведения подсобного сельского хозяйства;

4) гражданам — для ведения личного хозяйства без применения наемного труда;

5) предприятиям, организациям и учреждениям могут предоставляться земельные участки для коллективного садоводства и огородничества в порядке и на условиях, предусмотренных статьями 84—88 настоящего Кодекса.

Кроме земель, предоставленных в бессрочное пользование, указанных в настоящей статье, землепользователям могут предоставляться земли и во временное пользование.

Статья 53. Условия изменения границ и размеров землепользований

Изменение границ и размеров землепользований колхозов, совхозов, других государственных сельскохозяйственных предприятий и организаций, а также научно-исследовательских, учебно-опытных и иных сельскохозяйственных учреждений при укрупнении и разукрупнении хозяйств, перераспределение земель между землепользователями может производиться на основании научно обоснованных проектов землеустройства, утвержденных в установленном порядке.

Статья 54. Изменение границ и размеров землепользований при укрупнении и разукрупнении хозяйств

При укрупнении в установленном порядке колхозов, совхозов, других государственных сельскохозяйственных предприятий и организаций, а также научно-исследовательских, учебно-опытных и иных сельскохозяйственных учреждений их земельные участки объединяются по решению исполнительного комитета районного (городского) Совета депутатов трудящихся в единый земельный массив и закрепляются за вновь образованным хозяйством по государственному акту на право пользования землей.

В случае разукрупнения в установленном порядке перечисленных хозяйств земельные участки, находящиеся в их пользовании, делятся по решению исполнительного комитета районного (городского) Совета депутатов трудящихся между вновь образованными хозяйствами и закрепляются за ними государственными актами на право пользования землей.

Статья 55. Перераспределение земель между землепользователями

Перераспределение между колхозами, совхозами, другими землепользователями земель государственного запаса и государственного лесного фонда производится Советом Министров Грузинской ССР.

Статья 56. Обязанности землепользователей по использованию земель сельскохозяйственного назначения

Колхозы, совхозы, другие предприятия, организации и учреждения, пользующиеся землями сельскохозяйственного на-

значения, на основе достижений науки и передового опыта, с учетом местных условий, обязаны:

1) предусматривать в планах организационно-хозяйственного устройства и производственно-финансовых планах конкретные мероприятия по повышению плодородия почв и рациональному использованию земель;

2) внедрять в соответствии с зональными условиями и специализацией хозяйства наиболее эффективные системы земледелия, экономически выгодное сочетание отраслей хозяйства, вводить и осваивать севообороты, вовлекать в сельскохозяйственное производство неиспользуемые земли;

3) развивать орошение, осушение и обводнение земель, улучшать луга и пастбища, производить известкование и гипсование почв;

4) принимать меры против ветровой и водной эрозии почв, оползней, заболачивания и засоления земель, осуществлять посадку полезных насаждений, облесение и закрепление песков, оврагов и крутых склонов, берегов рек и водоемов, не допускать загрязнения почв;

5) очищать сельскохозяйственные угодья от камней, мелколесья и кустарников, вести борьбу с сорняками, вредителями и болезнями сельскохозяйственных растений.

Статья 57. Размещение объектов внутрихозяйственного строительства

Объекты внутрихозяйственного строительства колхозов, совхозов и других сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений размещаются в соответствии с утвержденной схемой районной планировки, проектами внутрихозяйственного землеустройства, орошения и осушения и генеральными планами застройки населенных пунктов. При отсутствии этих документов места размещения объектов внутрихозяйственного строительства определяются исполнительным комитетом районного (городского) Совета депутатов трудящихся.

Использование для строительства объектов, непосредственно не связанных с сельскохозяйственным производством, орошаемых, осушенных земель и пашни, а также площадей, занятых многолетними плодовыми насаждениями, виноградни-

ками и чайными плантациями, может быть допущено в случаях особой необходимости и только по постановлению Совета Министров Грузинской ССР.

Статья 58. Порядок и условия предоставления землепользователями сельскохозяйственных земель во временное пользование другим землепользователям

Колхозы, совхозы и другие государственные сельскохозяйственные предприятия, организации и учреждения, не использующие временно часть закрепленных за ними сельскохозяйственных угодий, могут передавать эти угодья во временное пользование нуждающимся в них колхозам, совхозам и другим хозяйствам по решению исполнительного комитета районного (городского — если ему подчинены поселковые или сельские Советы) Совета депутатов трудящихся. В решении районного (городского) исполнительного комитета указываются размеры земельного участка, срок и условия пользования участком.

Хозяйство, получившее с соблюдением указанных правил земельный участок на определенный срок, возмещает землепользователю неиспользованные затраты соответственно времени пользования землей.

Передача части земельных угодий одного хозяйства в постоянное пользование другому хозяйству допускается в порядке, предусмотренном статьями 13—19 настоящего Кодекса.

Глава XI

ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЕ КОЛХОЗОВ

Статья 59. Состав земель, закрепленных за колхозом

Земли, предоставленные колхозу по государственному акту на бессрочное (вечное) пользование, состоят из земель общественного пользования и приусадебных земель. Приусадебные земли отграничиваются в натуре от земель общественного пользования.

Статья 60. Внутрихозяйственное использование земель колхоза

Внутрихозяйственное использование земель, закрепленных за колхозами, осуществляется на основе устава колхоза в со-

ответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик, другим законодательством Союза ССР, настоящим Кодексом и иным законодательством Грузинской ССР.

Земли общественного пользования колхоза используются для ведения сельскохозяйственного производства, увеличения общественного богатства, подъема материального благосостояния колхозников, для жилищного, культурно-бытового строительства и других нужд.

Приусадебные земли колхоза используются для предоставления приусадебных земельных участков членам колхоза, специалистам сельского хозяйства, рабочим, служащим и другим гражданам, указанным в статьях 75—76 настоящего Кодекса.

При недостатке приусадебных земель для предоставления колхозным дворам земельных участков по нормам, предусмотренным уставом колхоза, допускается увеличение площади приусадебных земель за счет земель общественного пользования по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных, утвержденному соответственно Советом Министров Грузинской ССР, Советом Министров Абхазской АССР, Советом Министров Аджарской АССР, исполнительным комитетом Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области.

Статья 61. Землепользование рыболовецких колхозов

Земли, предоставляемые в бессрочное пользование рыболовецким колхозам, используются ими для ведения общественного хозяйства, размещения производственных, жилых и культурно-бытовых строений колхоза, для наделения колхозных дворов приусадебными участками, а также для обеспечения кормами и пастбищами скота, находящегося в личной собственности членов колхоза.

Внутрихозяйственное использование земель рыболовецкими колхозами осуществляется на основе их уставов в соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик и другим законодательством Союза ССР, а также настоящим Кодексом и иным законодательством Грузинской ССР.

ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЕ СОВХОЗОВ И ДРУГИХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ, ОРГАНИЗАЦИЙ И УЧРЕЖДЕНИЙ

Статья 62. Состав земель совхозов и других государственных сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений

Земли, предоставленные совхозам и другим государственным сельскохозяйственным предприятиям, организациям и учреждениям состоят из земель основного (производственного) назначения и приусадебных земель.

Статья 63. Закрепление земельных участков за производственными подразделениями

Земельные участки в совхозах и других государственных сельскохозяйственных предприятиях, организациях и учреждениях закрепляются за производственными подразделениями хозяйств и используются ими для ведения сельского хозяйства в соответствии с утвержденным проектом внутрихозяйственного землеустройства.

Статья 64. Выделение приусадебных земель

Из земель, предоставленных в пользование совхозу и иному государственному сельскохозяйственному предприятию, организации и учреждению для сельскохозяйственных нужд, в соответствии с утвержденным проектом внутрихозяйственного землеустройства выделяются и отграничиваются в натуре приусадебные земли, предназначенные для предоставления рабочим и служащим приусадебных земельных участков.

Статья 65. Порядок увеличения площади приусадебных земель

При недостатке приусадебных земель для обеспечения рабочих и служащих по ходатайству руководителей хозяйств площадь этих земель может быть увеличена с разрешения Совета Министров Грузинской ССР, Совета Министров Абхазской АССР, Совета Министров Аджарской АССР и исполнительного комитета Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области.

ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ, УЧЕБНЫХ И ДРУГИХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Статья 66. Землепользование научно-исследовательских, учебных и других сельскохозяйственных учреждений

Научно-исследовательские институты, селекционные и опытные станции, экспериментальные хозяйства, учебные заведения и другие сельскохозяйственные учреждения используют предоставленные им земли в соответствии с утвержденными в установленном порядке планами и программами научно-исследовательских, опытных и учебных работ, а также планами производственной деятельности.

Статья 67. Землепользование межколхозных, государственно-колхозных и иных государственно-кооперативных предприятий и организаций

Межколхозным, государственно-колхозным и иным государственно-кооперативным предприятиям и организациям земля предоставляется для организации производства и переработки сельскохозяйственных продуктов, заготовки и выработки строительных материалов и для других целей в соответствии с планами этих предприятий и организаций.

Статья 68. Порядок предоставления земель межколхозным, государственно-колхозным и иным государственно-кооперативным организациям и предприятиям

Межколхозным организациям и предприятиям сельскохозяйственного направления (межколхозным птицефермам, откормочным пунктам и т. п.) земельные участки предоставляются по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных, на землях которого организуется предприятие или организация, утверждаемому исполнительным комитетом районного Совета депутатов трудящихся.

Межколхозным предприятиям и организациям несельскохозяйственного направления (межколхозным строительным организациям, предприятиям по производству строительных материалов и т. п.) земельные участки из земель колхозов—участников объединения—предоставляются в общем порядке изъятия земель для государственных или общественных нужд.

Межколхозным, государственно-колхозным и иным государственно-кооперативным предприятиям и организациям земельные участки могут быть также предоставлены из земель государственного запаса, государственного лесного фонда и других земель на общих основаниях.

Глава XIV

ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЕ НЕСЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ, ОРГАНИЗАЦИЙ И УЧРЕЖДЕНИЙ

Статья 69. Землепользование несельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений

Несельскохозяйственные предприятия, организации и учреждения используют предоставленные им земли сельскохозяйственного назначения для ведения подсобного сельского хозяйства с целью производства сельскохозяйственных продуктов для снабжения рабочих и служащих указанных предприятий, организаций и учреждений, а также снабжения столовых, школ, детских учреждений, больниц, домов престарелых и инвалидов, санаториев, домов отдыха и т. п.

Глава XV

ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЕ КОЛХОЗНОГО ДВОРА

Статья 70. Право колхозного двора на приусадебный земельный участок

Каждый колхозный двор имеет право на приусадебный земельный участок, предоставляемый в порядке и в пределах норм, предусмотренных уставом колхоза.

Приусадебный земельный участок предоставляется для строительства жилого дома, хозяйственных сооружений и ведения подсобного сельского хозяйства. В размер участка включается площадь, занятая постройками.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА СССР

Приусадебный участок не может передаваться в пользование другим лицам или обрабатываться с применением наемного труда.

Статья 71. Порядок предоставления приусадебных земельных участков

Приусадебный участок колхозному двору предоставляется по решению общего собрания членов колхоза и его размеры устанавливаются с учетом количества членов двора и их трудового участия в общественном хозяйстве колхоза.

При осуществлении компактной застройки сельских населенных пунктов колхоз выделяет колхозникам около их жилых домов (квартир) приусадебные участки в меньшем размере, предоставляя им остальную часть земельного участка за пределами жилой зоны населенного пункта. При этом общая земельная площадь, выделенная в пользование колхозному двору, не должна превышать размера приусадебного участка, предусмотренного уставом колхоза.

Статья 72. Предоставление приусадебного земельного участка при разделе колхозного двора

При разделе колхозного двора, зарегистрированном в исполнительном комитете сельского, поселкового Совета депутатов трудящихся, общее собрание членов колхоза предоставляет вновь образованному двору приусадебный земельный участок в порядке и в пределах норм, предусмотренных Уставом колхоза.

Статья 73. Сохранение права пользования приусадебным земельным участком за колхозным двором

Право пользования предоставленным приусадебным участком сохраняется за колхозными дворами, в которых единственный трудоспособный член двора призван на действительную срочную военную службу в ряды Вооруженных Сил СССР или состоит на выборной должности, поступил на учебу, временно перешел на другую работу с согласия колхоза или в порядке организованного набора, а также когда в составе колхозного двора остались только несовершеннолетние.

Право пользования приусадебным участком сохраняется также за колхозными дворами, все члены которых потеряли трудоспособность вследствие старости или инвалидности.

За одиночными престарелыми и нетрудоспособными членами колхозов, преобразованных в совхозы и другие государственные сельскохозяйственные предприятия, сохраняется пожизненно приусадебный земельный участок, которым они пользовались в колхозе.

Во всех других случаях вопрос о сохранении приусадебного участка решается общим собранием членов колхоза.

Статья 74. Право колхозных дворов на пользование пастбищами

В соответствии с уставом колхоза колхозным дворам выделяются пастбища для их скота.

Для обеспечения кормами скота, находящегося в личной собственности колхозников, колхозным дворам выделяются участки для заготовки сена из земель государственного запаса, государственного лесного фонда, земель населенных пунктов и неиспользуемых в общественном хозяйстве земель колхозов.

Участки для сенокосения из неиспользуемых в общественном хозяйстве земель колхозов выделяются по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных из земель государственного запаса и государственного лесного фонда — по решению исполнительного комитета районного Совета депутатов трудящихся, а из земель населенных пунктов — по решению исполнительного комитета городского, поселкового или сельского Советов депутатов трудящихся.

Глава XVI

ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЕ РАБОЧИХ, СЛУЖАЩИХ И ДРУГИХ ГРАЖДАН, ПРОЖИВАЮЩИХ В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ

Статья 75. Предоставление приусадебных земельных участков рабочим, служащим и специалистам, работающим и проживающим в сельской местности

Совхозы и другие государственные предприятия, организации и учреждения предоставляют приусадебные земельные

участки или огороды из земель, предназначенных для этих целей, постоянным рабочим и служащим, а также учителям, врачам и другим специалистам, работающим и проживающим в сельской местности. Предоставление приусадебных земельных участков или огородов производится на основании решения администрации совхоза, предприятия, организации и учреждения.

Колхоз по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных предоставляет приусадебные земельные участки учителям, врачам и другим специалистам, работающим и проживающим в сельской местности.

Статья 76. Предоставление приусадебных земельных участков рабочим, служащим, пенсионерам и инвалидам, проживающим в сельской местности

Рабочим, служащим, пенсионерам и инвалидам, проживающим в сельской местности, при наличии свободных приусадебных земель в колхозах, совхозах, других государственных сельскохозяйственных предприятиях, организациях и учреждениях, приусадебные участки предоставляются соответственно по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных либо администрации совхоза, предприятия, организации и учреждения, утверждаемому исполнительным комитетом сельского Совета депутатов трудящихся.

Статья 77. Нормы приусадебных земельных участков, предоставляемых рабочим и служащим совхозов и другим гражданам

Приусадебные земельные участки, включая площадь, занятую жилыми и хозяйственными постройками, предоставляются в пределах следующих норм на семью:

1) постоянным рабочим, служащим и специалистам совхозов и других государственных сельскохозяйственных предприятий, работающим и проживающим в сельской местности — до 0,25 гектара;

2) рабочим и служащим государственных и общественных предприятий, учреждений и организаций, а также учителям, врачам и другим специалистам, постоянно работающим и про-

живающим в сельской местности, в соответствии с перечнем, утверждаемым Советом Министров Грузинской ССР, — до 0,25 гектара; за бывшими колхозниками, перешедшими на постоянную работу в совхозы или иные государственные сельскохозяйственные предприятия в связи с преобразованием колхоза в государственное хозяйство, сохраняются приусадебные участки в размерах, которыми они пользовались в колхозе;

3) постоянным рабочим, служащим, работающим и проживающим в сельской местности, на которых не распространяется действие пунктов 1 и 2 настоящей статьи, а также рабочим, служащим, пенсионерам и инвалидам, проживающим в сельской местности, — до 0,15 гектара.

В пользование рабочим, служащим и другим гражданам, проживающим в сельской местности, сверх предусмотренных норм могут оставаться в установленном Советом Министров Грузинской ССР порядке мелкие земельные участки, образовавшиеся в результате упорядочения землепользования, если невозможно использовать их для производственных нужд колхозов, совхозов и иных предприятий и организаций или передать другим гражданам.

Статья 78. Сохранение права на приусадебный земельный участок за рабочими и служащими, а также за другими гражданами, проживающими в сельской местности

Приусадебные земельные участки в прежних размерах сохраняются за указанными в статье 75 настоящего Кодекса рабочими и служащими при переходе их на пенсию по старости или инвалидности, а также за семьями рабочих и служащих, призванных на действительную срочную военную службу в ряды Вооруженных Сил СССР или поступивших на учебу — на весь срок нахождения их на военной службе либо в учебном заведении.

Статья 79. Предоставление земельных участков под огороды

Постоянным рабочим и служащим, а также учителям, врачам и другим специалистам, работающим и проживающим в сельской местности, которые не имеют приусадебных участ-

ков, по решению общего собрания членов колхозов или собрания уполномоченных, либо администрации совхоза, предприятия, организации и учреждения могут предоставляться земельные участки под огороды в пределах до 0,15 гектара на семью.

Статья 80. Выделение земельных участков под пастбища

Перечисленным в статьях 75 и 76 настоящего Кодекса категориям граждан, имеющим скот в личной собственности, выделяются земельные участки для выпаса скота из земель государственного запаса, государственного лесного фонда, городов, поселков городского типа, а также земель несельскохозяйственного назначения. Земельные участки для выпаса скота выделяются по решению исполнительного комитета районного Совета депутатов трудящихся, а в пределах населенных пунктов — по решению исполнительного комитета городского, поселкового или сельского Советов депутатов трудящихся.

При отсутствии таких земель участки для выпаса скота могут выделяться из земель колхозов, совхозов, других сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений с возмещением владельцами скота землепользователям расходов по содержанию и улучшению этих участков. Выделение участков для выпаса скота постоянным рабочим, служащим и специалистам, работающим и проживающим в сельской местности, производится по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных либо администрации совхоза, предприятия, организации, учреждения, а рабочим, служащим, пенсионерам и инвалидам, проживающим в сельской местности, по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных либо администрации совхоза, предприятия, организации и учреждения, утверждаемому исполнительным комитетом городского, поселкового или сельского Советов депутатов трудящихся. Размеры расходов по содержанию и улучшению этих участков определяются землепользователем и утверждаются исполнительным комитетом городского, поселкового или сельского Советов депутатов трудящихся.

Статья 81. Предоставление земельных участков для сенокосения

Земельные участки для сенокосения перечисленным в статьях 75 и 76 настоящего Кодекса категориям граждан из

земель государственного запаса, государственного лесного фонда, в полосе отвода железных и шоссейных дорог и земель иного несельскохозяйственного назначения предоставляются землепользователями на основании решения исполнительного комитета районного Совета депутатов трудящихся, а в пределах населенных пунктов — на основании решения исполнительного комитета городского, поселкового или сельского Советов депутатов трудящихся, если сенокосение совместимо с использованием этих земель по целевому назначению.

При отсутствии таких земель участки для сенокосения могут выделяться из неиспользуемых в общественном хозяйстве земель колхозов, совхозов, других сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений по решению общего собрания членов колхоза или собрания уполномоченных либо администрации совхоза, предприятия, организации, учреждения.

Статья 82. Пользование приусадебным земельным участком при переходе права собственности на жилое строение в сельской местности

Переход права собственности на жилое строение, расположенное в сельской местности, не влечет за собой перехода права пользования приусадебным, земельным участком в прежних размерах.

Предоставление приусадебного земельного участка лицу, к которому перешло право собственности на жилое строение, производится на общих основаниях в соответствии с требованиями настоящего Кодекса.

Статья 83. Землепользование единоличных крестьянских хозяйств

Единоличные крестьянские хозяйства, имеющиеся в отдельных районах, пользуются предоставленными им участками полевой и приусадебной земли для ведения сельского хозяйства без применения наемного труда.

Участки полевой земли единоличному крестьянскому хозяйству предоставляются по решению исполнительного комитета районного Совета депутатов трудящихся из земель государственного запаса, а приусадебные земли — из земель насе-

ленного пункта в соответствии со статьей 14 настоящего Кодекса.

Порядок пользования и размеры полевой и приусадебной земли для единоличных крестьянских хозяйств устанавливаются Советом Министров Грузинской ССР.

Глава XVII

КОЛЛЕКТИВНОЕ САДОВОДСТВО И ОГОРОДНИЧЕСТВО

Статья 84. Предоставление земельных участков для коллективного садоводства

Земельные участки для коллективного садоводства предоставляются предприятиям, организациям и учреждениям из земель государственного запаса и не подлежащих облесению земель государственного лесного фонда за пределами зеленой зоны городов или чертой других населенных пунктов с учетом перспективного расширения территории населенных пунктов.

При отсутствии земель государственного запаса и государственного лесного фонда, пригодных под коллективные сады, в виде исключения, могут предоставляться несельскохозяйственные угодья из земель, занятых подсобным сельским хозяйством предприятий, организаций и учреждений, а также совхозов и колхозов, не подлежащих освоению по перспективному плану развития хозяйства.

Статья 85. Предоставление земельных участков для коллективного огородничества

Земельные участки для коллективного огородничества могут предоставляться предприятиям, организациям и учреждениям из земель населенных пунктов, земель государственного запаса и государственного лесного фонда, не предназначенных к использованию в ближайшие годы под застройку или для других целей.

Для коллективного огородничества могут предоставляться временно неиспользуемые земли сельскохозяйственного назначения, а также земли промышленных, транспортных и иных несельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений.

Статья 86. Порядок предоставления земельных участков для коллективного садоводства и огородничества

Земельные участки для коллективного садоводства и огородничества предоставляются предприятиям, организациям и учреждениям в бессрочное пользование в порядке, установленном статьями 13—19 настоящего Кодекса.

Статья 87. Использование земельных участков, предоставленных для коллективного садоводства и огородничества

Земельные участки, предоставленные для коллективного садоводства, используются в соответствии с уставом садоводческого товарищества.

Земельные участки, предоставленные для коллективного огородничества, используются для выращивания овощей, картофеля и бахчевых культур. Возведение на этих участках отроений и посадка плодово-ягодных насаждений запрещается.

Статья 88. Размеры земельных участков для коллективного садоводства и огородничества

Размеры земельных участков, предоставляемых для коллективного садоводства и огородничества, устанавливаются Советом Министров Грузинской ССР.

РАЗДЕЛ III

ЗЕМЛИ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ (ГОРОДОВ, ПОСЕЛКОВ ГОРОДСКОГО ТИПА, СЕЛЬСКИХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ)

Глава XVIII

ЗЕМЛИ ГОРОДОВ

Статья 89. Земли городов

К землям городов относятся земли, находящиеся в пределах городской черты.

Все земли в пределах городской черты находятся в ведении городских Советов депутатов трудящихся.

Статья 90. Состав земель городов

В состав земель городов входят:

- 1) земли городской застройки;
- 2) земли общего пользования;
- 3) земли сельскохозяйственного использования и другие угодья;
- 4) земли, занятые городскими лесами;
- 5) земли железнодорожного, водного, воздушного, грубо-проводного транспорта, горной промышленности и другие.

Статья 91. Городская черта

Городская черта — внешняя граница земель города, которая отделяет их от других земель единого государственного земельного фонда и определяется на основе генерального плана и технико-экономических основ развития города.

Городская черта городов республиканского подчинения устанавливается Президиумом Верховного Совета Грузинской ССР, а городов районного подчинения — соответственно Президиумом Верховного Совета Грузинской ССР, Президиумом Верховного Совета Абхазской АССР и Президиумом Верховного Совета Аджарской АССР, исполнительным комитетом Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области.

Включение земельных участков в черту города не влечет прекращения права пользования ими прежних землепользователей. Изъятие этих участков производится в порядке, установленном статьями 40—42, 94 настоящего Кодекса.

Статья 92. Использование земель городов

Все земли городов используются в соответствии с генеральными планами городов, проектами планировки и застройки и планами земельно-хозяйственного устройства территории городов.

Генеральные планы городов определяют основные направления использования земель городов для промышленного, жилищного и иного строительства, благоустройства и размещения мест отдыха населения.

Разработанные на основе генеральных планов городов проекты планировки и застройки определяют использование земель отдельных частей городской застройки.

Планы земельно-хозяйственного устройства территории городов определяют основные направления использования не подлежащих застройке и временно не застраиваемых земель города.

Порядок пользования землями, указанными в пунктах 3—5 статьи 90 настоящего Кодекса, определяется законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Статья 93. Предоставление земельных участков в городах

Земельные участки в городах предоставляются в бессрочное или временное пользование на основании решения исполнительного комитета городского Совета депутатов трудящихся.

Статья 94. Изъятие земельных участков в городах

Изъятие земельных участков в городах производится на основании решения исполнительного комитета городского Совета депутатов трудящихся за исключениями, предусмотренными действующим законодательством.

Статья 95. Обязанности землепользователей по благоустройству земельных участков в городах

Предприятия, организации, учреждения и граждане, имеющие в пользовании земельные участки в городах, обязаны проводить необходимые работы по благоустройству и озеленению земельных участков, сохранению и содержанию зеленых насаждений в соответствии с правилами, установленными исполнительными комитетами городских Советов депутатов трудящихся.

Статья 96. Переход права пользования земельным участком при переходе права собственности на строение в городах

На землях городов при переходе права собственности на строение переходит также и право пользования земельным участком или его частью.

При переходе права собственности на строение к нескольким собственникам, а также при переходе права собственности на часть строения земельный участок переходит в общее пользование собственников строения.

В случаях, предусмотренных настоящей статьей, право землепользования лица, к которому перешло право собственности на строение, регистрируется органами коммунального хозяйства.

Статья 97. Переход права пользования земельным участком при передаче зданий и сооружений

При передаче зданий и сооружений от одних предприятий, организаций и учреждений другим, вместе с этими объектами переходит и право пользования земельным участком, необходимым для обслуживания передаваемых зданий и сооружений.

При осуществлении единым заказчиком жилищного, культурно-бытового и коммунального строительства, земельный участок может предоставляться указанному заказчику во временное пользование для строительства. По окончании строительства одновременно с передачей предприятиям, организациям и учреждениям зданий и сооружений для эксплуатации исполнительный комитет городского Совета депутатов трудящихся предоставляет им в бессрочное пользование земельные участки.

Статья 98. Сохранение права пользования земельным участком при разрушении строения

В случае разрушения строения в результате стихийного бедствия за собственником разрушенного строения сохраняется право бессрочного пользования земельным участком, если он приступит к восстановлению строения или возведению нового строения на этом участке не позднее двух лет со дня разрушения, за исключением случаев, когда проектом планировки и застройки города предусмотрено иное использование этого земельного участка. В этих случаях собственнику разрушенного строения предоставляется в установленном порядке другой земельный участок в черте данного города, если в этом городе не запрещено индивидуальное жилищное строительство.

Статья 99. Земли городской застройки

Земли городской застройки состоят из земель, застроенных и подлежащих застройке жилыми, культурно-бытовыми, промышленными и иными строениями и сооружениями.

Эти земли предоставляются предприятиям, организациям и учреждениям для строительства и эксплуатации промышленных, жилых, культурно-бытовых и других строений и сооружений, а также гражданам для индивидуального жилищного строительства.

Размеры земельных участков и условия пользования ими для указанных целей определяются в соответствии с утвержденными в установленном порядке нормами и проектно-технической документацией.

Приступать к строительству на предоставленных земельных участках до получения разрешения органов строительства и архитектуры запрещается.

Статья 100. Земли общего пользования

Земли общего пользования состоят из земель, используемых в качестве путей сообщения (площади, улицы, проезды, дороги, набережные) для удовлетворения культурно-бытовых потребностей населения города (парки, лесопарки, бульвары, скверы, водоемы), кладбищ и других земель коммунально-бытового назначения.

На землях общего пользования разрешается возведение капитальных строений и сооружений в соответствии с целевым назначением этих земель, а также временных строений и сооружений облегченного типа (палатки, киоски и т. п.) без ущерба для целевого назначения земель общего пользования.

Статья 101. Земли сельскохозяйственного использования и другие угодья

К землям сельскохозяйственного использования и другим угодьям в городах относятся: пашни, сады, виноградники, огороды, сенокосы, пастбища, торфяники, карьеры, каменоломни и другие.

Земли сельскохозяйственного использования и другие угодья в городах могут предоставляться колхозам, совхозам и

другим предприятиям, организациям и учреждениям для ведения сельского хозяйства, коллективного огородничества рабочих и служащих, а также гражданам для выпаса скота и сенокосения.

Статья 102. Землепользование колхозов, совхозов и других государственных сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений в пределах городской черты

Земли общественного пользования колхозов, земли совхозов и других государственных сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений, расположенные в пределах городской черты и не подлежащие застройке или благоустройству по проекту планировки и застройки города, закрепляются за ними в бессрочное пользование.

Размещение на этих землях жилых, культурно-бытовых, производственных построек и сооружений производится по согласованию с исполнительными комитетами городских Советов депутатов трудящихся.

Статья 103. Земли, занятые городскими лесами

Земли, занятые городскими лесами, служат целям улучшения микроклимата, организации отдыха, удовлетворения культурно-эстетических потребностей населения, защиты территории города от водной и ветровой эрозий.

Статья 104. Земли железнодорожного, водного, воздушного, трубопроводного транспорта, горной промышленности и другие земли в городах

К землям железнодорожного, водного, воздушного, трубопроводного транспорта, горной промышленности и другим землям в городах относятся земли, предоставленные в пользование предприятиям, организациям и учреждениям для осуществления возложенных на них специальных задач.

Размеры земельных участков, предоставляемых для указанных целей, определяются в соответствии с утвержденными в установленном порядке нормами и проектно-технической документацией.

საქართველოს
რესპუბლიკის
ხელისუფლების
სამართლებრივი
სისტემა

Размещение на этих землях построек и сооружений, а также проведение работ по благоустройству осуществляются по согласованию с исполнительными комитетами городских Советов депутатов трудящихся.

Статья 105. Земли поселков городского типа

Все земли в пределах поселковой черты находятся в ведении поселковых Советов депутатов трудящихся.

Положения статей 89—93, 95—104, 113 настоящего Кодекса распространяются на земли поселков городского типа.

Глава XIX

ПРИГОРОДНЫЕ И ЗЕЛЕННЫЕ ЗОНЫ

Статья 106. Земли пригородных и зеленых зон

Земли за пределами городской черты, служащие резервом для расширения территории города, местом размещения и строительства необходимых сооружений, связанных с благоустройством и нормальным функционированием городского хозяйства, а также занятые лесами, лесопарками и другими зелеными насаждениями, выполняющими защитные и санитарно-гигиенические функции и являющиеся местом отдыха населения, выделяются соответственно в пригородную и зеленую зону города.

Статья 107. Порядок выделения пригородных и зеленых зон, а также землепользования в них

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик порядок выделения пригородных и зеленых зон, а также землепользования в них устанавливается законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Земли пригородных и зеленых зон используются согласно утвержденным проектам планировки этих зон.

Земли зеленых зон подлежат особой охране. На этих землях не допускается возведение строений и сооружений, не совместимых с защитными, санитарно-гигиеническими функциями зеленых зон и целями организации отдыха населения.

Глава XX

ЗЕМЛИ СЕЛЬСКИХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ

Статья 108. Земли сельских населенных пунктов

К землям сельских населенных пунктов относятся все земли, находящиеся в пределах границ, установленных для этих пунктов.

Статья 109. Установление и изменение границ сельских населенных пунктов

Земли сельских населенных пунктов, отнесенных к перспективным для дальнейшего развития, отграничиваются от других земель путем установления черты населенных пунктов в соответствии с проектами их планировки и застройки.

Черта сельских населенных пунктов, отнесенных к перспективным для дальнейшего развития, устанавливается и изменяется соответственно Советом Министров Грузинской ССР, Советом Министров Абхазской АССР, Советом Министров Аджарской АССР, исполнительным комитетом Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области.

Земли сельских населенных пунктов, не отнесенных к перспективным, отграничиваются от других земель в порядке внутрихозяйственного землеустройства.

Статья 110. Отнесение сельских населенных пунктов к перспективным

Отнесение сельских населенных пунктов к перспективным для дальнейшего развития производится Советом Министров Грузинской ССР, Советом Министров Абхазской АССР, Советом Министров Аджарской АССР, исполнительным комитетом Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области в соответствии с утвержденными схемами районной планировки.

Статья 111. Предоставление в пользование земель сельских населенных пунктов

В пределах сельских населенных пунктов сельский Совет депутатов трудящихся осуществляет контроль за предостав-

лением всех земельных участков, принимает решение о предоставлении земельных участков из земель, не входящих в состав землепользования колхозов, совхозов, других сельскохозяйственных предприятий.

Размеры земельных участков, предоставляемых для строительства и эксплуатации культурно-бытовых, жилых и иных строений и сооружений, определяются в соответствии с утвержденными в установленном порядке нормами и проектно-технической документацией.

Статья 112. Порядок пользования землями сельских населенных пунктов

Пользование землями сельских населенных пунктов, отнесенных к перспективным для дальнейшего развития, производится в соответствии с проектами планировки и застройки этих населенных пунктов.

Пользование землями сельских населенных пунктов, не отнесенных к перспективным для дальнейшего развития, производится в соответствии с проектом внутрихозяйственного землеустройства.

Земельные участки в пределах сельского населенного пункта, закрепленные за колхозами, совхозами и другими сельскохозяйственными предприятиями, используются ими под застройку жилыми, культурно-бытовыми, производственными постройками и сооружениями, а также для приусадебного землепользования в соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик, другим законодательством Союза ССР, статьями 59—62, 64—65, 70—83 настоящего Кодекса и иным законодательством Грузинской ССР.

Размещение на этих землях жилых, культурно-бытовых, производственных построек и сооружений производится по согласованию с исполнительными комитетами сельских Советов депутатов трудящихся.

ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ В ПОЛЬЗОВАНИЕ ЖИЛИЩНО-СТРОИТЕЛЬНЫМ И ДАЧНО- СТРОИТЕЛЬНЫМ КООПЕРАТИВАМ, А ТАКЖЕ ГРАЖДАНАМ ДЛЯ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА

Статья 113. Предоставление земельных участков в пользование жилищно-строительным и дачно-строительным кооперативам, а также гражданам для индивидуального жилищного строительства

Жилищно-строительным и дачно-строительным кооперативам, а также гражданам для индивидуального жилищного строительства предоставляются земельные участки из земель населенных пунктов, государственного запаса и из находящихся за пределами зеленой зоны городов земель государственного лесного фонда в порядке и на условиях, устанавливаемых законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Земельные участки жилищно-строительным и дачно-строительным кооперативам, а также гражданам для индивидуального жилищного строительства предоставляются в бессрочное пользование.

Статья 114. Размеры земельных участков, предоставляемых жилищно-строительным и дачно-строительным кооперативам, а также гражданам для индивидуального жилищного строительства

Размеры земельных участков, предоставляемых жилищно-строительным кооперативам, определяются в соответствии с утвержденными в установленном порядке нормами и проектно-технической документацией.

Земельные участки дачно-строительным кооперативам предоставляются в пределах норм, устанавливаемых Советом Министров Грузинской ССР.

Земельные участки для индивидуального жилищного строительства предоставляются в зависимости от размера дома и местных условий в пределах следующих норм: в городах от 0,03 до 0,06 гектара, вне городов — от 0,07 до 0,12 гектара.

В отдельных городах предоставление земельных участков гражданам для индивидуального жилищного строительства может быть ограничено Советом Министров Грузинской ССР.

РАЗДЕЛ IV

ЗЕМЛИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ, ТРАНСПОРТА, КУРОРТОВ, ЗАПОВЕДНИКОВ И ИНОГО НЕСЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

Статья 115. Земли промышленности, транспорта, курортов, заповедников и иного несельскохозяйственного назначения

Землями промышленности, транспорта, курортов, заповедников и иного несельскохозяйственного назначения признаются земли, предоставленные в пользование предприятиям, организациям и учреждениям для осуществления возложенных на них специальных задач (промышленного производства, транспорта, организации курортов, заповедников и т. п.).

Размеры земельных участков, предоставляемых для указанных целей, определяются в соответствии с утвержденными в установленном порядке нормами или проектно-технической документацией, а отвод участков осуществляется с учетом очередности их освоения.

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик порядок пользования землями промышленности, транспорта, курортов, заповедников и иного несельскохозяйственного назначения, установления зон с особыми условиями землепользования (округа санитарной охраны и т. д.) определяется положениями об этих землях, утверждаемыми Советом Министров СССР и Советом Министров Грузинской ССР.

Статья 116. Земли курортов

К землям курортов относятся земельные участки, имеющие лечебное значение и благоприятные условия для организации оздоровительных мероприятий, предоставленные в установлен-

ном порядке в пользование лечебно-курортным учреждениям. Земли курортов подлежат особой охране.

В интересах обеспечения необходимых условий для лечения и отдыха населения, а также с целью охраны природных лечебных факторов на всех курортах устанавливаются округа санитарной охраны. Земельные участки в пределах округов санитарной охраны курорта у землепользователей не изымаются. Пользование участками осуществляется в установленном режиме округа. В пределах этих округов запрещается предоставлять земельные участки в пользование тем предприятиям, организациям и учреждениям, деятельность которых несовместима с охраной природных лечебных свойств и благоприятных условий для отдыха населения.

Статья 117. Земли заповедников

Землями заповедников признаются выделенные в установленном порядке участки земли, в пределах которых имеются природные объекты, представляющие особую научную или культурную ценность (типичные или редкие ландшафты, сообщества растительных и животных организмов, редкие геологические образования, виды растений, животных и т. п.).

Земли заповедников изымаются из хозяйственного использования. Всякая деятельность, нарушающая природные комплексы заповедников или угрожающая сохранению природных объектов, имеющих особую научную или культурную ценность, запрещается как на территории заповедников, так и в пределах устанавливаемых вокруг заповедников охранных зон.

Статья 118. Предоставление промышленными, транспортными, другими несельскохозяйственными предприятиями, организациями и учреждениями земель для сельскохозяйственных целей

Промышленные, транспортные, другие несельскохозяйственные предприятия, организации и учреждения по решению исполнительных комитетов районных или городских Советов депутатов трудящихся предоставляют неиспользуемые ими земли во временное пользование колхозам, совхозам, другим

предприятиям, организациям, учреждениям и гражданам для сельскохозяйственных целей в порядке и на условиях, устанавливаемых законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

В решениях исполнительных комитетов указывается срок, на который предоставляется земельный участок, его размеры, а также условия пользования этим участком.

Статья 119. Служебные земельные наделы

Служебные земельные наделы предоставляются отдельным категориям работников транспорта, лесного хозяйства, лесной промышленности, связи, водного, рыбного, охотничьего хозяйства, а также некоторых других отраслей народного хозяйства.

Перечень категорий работников, имеющих право на служебный земельный надел, и нормы служебных земельных наделов для отдельных категорий работников устанавливаются Советом Министров Грузинской ССР.

Служебные наделы выделяются из земель, находящихся в пользовании предприятий, организаций и учреждений соответствующих министерств и ведомств, а при недостатке таких земель — из земель государственного запаса и земель государственного лесного фонда. Служебные наделы из земель, находящихся в пользовании предприятий, организаций и учреждений, выделяются по решению администрации предприятий, организаций и учреждений, а из земель государственного запаса и земель государственного лесного фонда — по решению исполнительных комитетов районных (городских) Советов депутатов трудящихся.

Статья 120. Условия предоставления служебных земельных наделов

Служебные земельные наделы предоставляются соответствующим работникам на период их работы, в связи с которой предоставлен участок, за исключением случаев, предусмотренных статьей 121 настоящего Кодекса. В случае увольнения с работы, если на служебном земельном наделе имеются посевы сельскохозяйственных культур, право землепользования прекращается после снятия урожая.

Участки пахотной земли предоставляются исходя из того, чтобы общая площадь имеющегося у работника и его семьи приусадебного земельного участка и отводимого участка пахотной земли не превышала размеры участка пахотной земли, установленные для данной категории работников. При наличии в семье нескольких работников, имеющих право на служебный надел, выделяется один служебный надел.

Работникам, которым не предоставлены участки пахотной земли, могут выделяться земельные участки под огороды в пределах установленных норм.

Земельные участки для сенокосения предоставляются работникам, имеющим скот в личной собственности.

Статья 121. Сохранение права на служебный земельный надел

Служебные земельные наделы в прежних размерах сохраняются за работниками, прекратившими трудовые отношения при переходе их на пенсию по старости или инвалидности, за семьями работников, призванных на действительную срочную военную службу в ряды Вооруженных Сил СССР или поступивших на учебу—на весь срок нахождения на военной службе либо в учебном заведении, а также за семьями работников, погибших в связи с исполнением служебных обязанностей: для нетрудоспособного супруга и престарелых родителей — пожизненно, а для детей — до их совершеннолетия.

РАЗДЕЛ V

ЗЕМЛИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЛЕСНОГО ФОНДА

Статья 122. Земли государственного лесного фонда

Землями государственного лесного фонда признаются земли, покрытые лесом, а также не покрытые лесом, но предназначенные для нужд лесного хозяйства.

Порядок пользования землями государственного лесного фонда определяется законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

Земли государственного лесного фонда используются предприятиями, организациями и учреждениями для нужд лесного хозяйства и лесозаготовок. Для иных нужд земли государствен-

ного лесного фонда могут использоваться, если такое использование совместимо с интересами лесного хозяйства.

Статья 123. Предоставление сельскохозяйственных угодий из земель государственного лесного фонда

Государственные лесохозяйственные предприятия, организации и учреждения по решению исполнительных комитетов районных или городских Советов депутатов трудящихся предоставляют не используемые для нужд лесного хозяйства и лесозаготовительной промышленности сельскохозяйственные угодья из имеющихся в их пользовании земель государственного лесного фонда колхозам, совхозам, другим предприятиям, организациям, учреждениям и гражданам во временное пользование для сельскохозяйственных целей, если такое использование совместимо с интересами лесного хозяйства.

РАЗДЕЛ VI

ЗЕМЛИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ВОДНОГО ФОНДА

Статья 124. Земли государственного водного фонда

Землями государственного водного фонда признаются земли, занятые водоемами (реками, озерами, водохранилищами, каналами, территориальными водами и т. п.), ледниками, гидротехническими и другими водохозяйственными сооружениями, а также земли, выделенные под полосы отвода по берегам водоемов, под зоны охраны и т. п.

Статья 125. Использование земель государственного водного фонда

Земли государственного водного фонда используются для строительства и эксплуатации сооружений, обеспечивающих удовлетворение питьевых, бытовых, оздоровительных и других нужд населения, сельскохозяйственных, промышленных, рыбохозяйственных, энергетических, транспортных и иных государственных и общественных надобностей.

Порядок пользования землями государственного водного фонда определяется законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

РАЗДЕЛ VII

ЗЕМЛИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЗАПАСА

Статья 126. Земли государственного запаса

Землями государственного запаса являются все земли, не предоставленные землепользователям в бессрочное или долгосрочное пользование.

Земли государственного запаса предоставляются в постоянное или временное пользование колхозам, совхозам, другим государственным, кооперативным, общественным предприятиям, организациям и учреждениям, а также гражданам в порядке, предусмотренном статьями 13—20 настоящего Кодекса.

РАЗДЕЛ VIII

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЗЕМЕЛЬНЫЙ КАДАСТР

Статья 127. Цели и задачи государственного земельного кадастра

Для обеспечения рационального использования земельных ресурсов ведется государственный земельный кадастр, содержащий совокупность достоверных и необходимых сведений о природном, хозяйственном и правовом положении земель.

Данные государственного земельного кадастра служат целям организации эффективного использования земель и их охраны, планирования народного хозяйства, размещения и специализации сельскохозяйственного производства, мелиорации земель и химизации сельского хозяйства, а также осуществления других народнохозяйственных мероприятий, связанных с использованием земель.

Статья 128. Содержание государственного земельного кадастра

Государственный земельный кадастр включает данные регистрации землепользований, учета количества и качества земель, бонитировки почв и экономической оценки земель.

Статья 129. Порядок ведения государственного земельного кадастра и кадастровая документация

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик земельный кадастр ведется

за счет государства по единой для Союза ССР системе. Порядок ведения государственного земельного кадастра, формы кадастровой документации, периодичность уточнения и обновления кадастровых данных устанавливаются Советом Министров СССР.

РАЗДЕЛ IX

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ЗЕМЛЕУСТРОЙСТВО

Статья 130. Государственное землеустройство и его задачи

Землеустройство включает систему государственных мероприятий, направленных на осуществление решений государственных органов в области пользования землей.

Задачами государственного землеустройства являются организация наиболее полного, рационального и эффективного использования земель, повышение культуры земледелия и охрана земель.

Землеустройство, включая проектно-изыскательские, съемочные и обследовательские работы, проводится за счет государства. Осуществляется землеустройство государственными землеустроительными органами.

Статья 131. Содержание землеустройства

Землеустройство подразделяется на межхозяйственное и внутрихозяйственное.

Землеустройство включает следующие землеустроительные действия:

1) образование новых, а также упорядочение существующих землепользований с устранением чересполосицы и других неудобств в расположении земель; уточнение и изменение границ землепользований на основе схем районной планировки;

2) внутрихозяйственную организацию территории колхозов, совхозов и других сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений с введением экономически обоснованных севооборотов и устройством всех других сельскохозяйственных угодий (сенокосов, пастбищ, садов и др.), а также разработку мероприятий по борьбе с эрозией почв;

-
- 3) выявление новых земель для сельскохозяйственного и народного хозяйственного освоения;
- 4) отвод и изъятие земельных участков;
- 5) установление и изменение городской черты, поселковой черты и черты сельских населенных пунктов;
- 6) проведение топографо-геодезических, почвенных, геоботанических и других исследований и изысканий.

Статья 132. Стадии землеустроительного процесса

Землеустройство проводится в следующей последовательности:

- возбуждение землеустроительного дела;
- составление проекта землеустройства;
- рассмотрение и утверждение проекта землеустройства;
- перенесение проекта в натуру (на местности);
- оформление и выдача землеустроительных документов землепользователям.

Землеустроительные органы осуществляют авторский надзор за выполнением проектов землеустройства.

Статья 133. Возбуждение землеустроительного дела

Землеустроительное дело возбуждается исполнительными комитетами соответствующих Советов депутатов трудящихся, заинтересованными министерствами, ведомствами и землепользователями, либо государственными землеустроительными органами с целью устранения недостатков землепользования и обеспечения рациональной организации использования земли.

Статья 134. Составление проектов землеустройства

В процессе землеустройства составляются землеустроительные проекты, а также документы на право пользования землей, предусмотренные статьями 19—20 и 137 настоящего Кодекса.

Землеустроительные проекты составляются при участии заинтересованных землепользователей.

Статья 135. Рассмотрение и утверждение проекта землеустройства

Проекты внутрихозяйственного и межхозяйственного землеустройства рассматриваются и утверждаются в порядке, установленном Основными положениями землеустройства.

Статья 136. Перенесение проекта землеустройства в натуру

Проект землеустройства после утверждения переносится в натуру (на местность) с обозначением границ заземельствований межевыми знаками установленного образца.

Статья 137. Оформление и выдача землеустроительных документов землепользователям

На основании утвержденных проектов межхозяйственного землеустройства землепользователям выдаются государственные акты либо акты на право пользования землей или вносятся изменения в ранее выданные акты.

В результате внутрихозяйственного землеустройства землепользователю выдаются проект внутрихозяйственного землеустройства, документ об утверждении проекта и проектные планы.

Установленная в порядке землеустройства внутрихозяйственная организация территории является обязательной для колхозов, совхозов и других сельскохозяйственных предприятий.

РАЗДЕЛ X

РАЗРЕШЕНИЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ СПОРОВ

Статья 138. Органы, разрешающие земельные споры

Земельные споры между колхозами, совхозами, другими государственными, кооперативными, общественными предприятиями, организациями, учреждениями и гражданами разрешаются Советом Министров Грузинской ССР, Советом Министров Абхазской АССР, Советом Министров Аджарской АССР, исполнительным комитетом Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской автономной области, исполнительными комитетами районных, городских, поселковых и сельских Советов депутатов трудящихся.

Статья 139. Разрешение споров предприятий, организаций и учреждений Грузинской ССР по вопросам пользования землей на территории другой союзной республики

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик споры колхозов, совхозов, других государственных, кооперативных, общественных предприятий, организаций и учреждений Грузинской ССР по вопросам пользования землей на территории другой союзной республики рассматриваются комиссией, образуемой на паритетных началах из представителей заинтересованных союзных республик. В случае, если комиссия не пришла к согласованному решению, споры по указанным вопросам подлежат рассмотрению Советом Министров СССР.

Статья 140. Разрешение споров предприятий, организаций и учреждений одной автономной республики и автономной области по вопросам пользования землей на территории другой автономной республики, автономной области

Споры колхозов, совхозов, других государственных, кооперативных, общественных предприятий, организаций и учреждений одной автономной республики, автономной области по вопросам пользования землей на территории другой автономной республики, автономной области рассматриваются комиссией, образуемой на паритетных началах из представителей заинтересованных автономных республик или автономной республики и автономной области. В случае, если комиссия не пришла к согласованному решению, споры по указанным вопросам подлежат рассмотрению Советом Министров Грузинской ССР.

Статья 141. Компетенция Совета Министров Грузинской ССР, Совета Министров автономной республики, исполнительного комитета Совета депутатов трудящихся автономной области по разрешению земельных споров

Земельные споры между колхозами, совхозами, другими государственными, кооперативными, общественными пред-

приятными, организациями и учреждениями разных районов и городов Грузинской ССР подлежат рассмотрению Советом Министров Грузинской ССР.

Земельные споры между колхозами, совхозами, другими государственными, кооперативными, общественными предприятиями, организациями и учреждениями разных районов и городов автономной республики, автономной области, подлежат рассмотрению Советом Министров автономной республики, исполнительным комитетом Совета депутатов трудящихся автономной области.

Статья 142. Компетенция исполнительного комитета районного Совета депутатов трудящихся по разрешению земельных споров

К ведению исполнительного комитета районного Совета депутатов трудящихся относится разрешение споров по вопросам пользования землей:

- а) между колхозами, совхозами и другими государственными, кооперативными, общественными предприятиями, организациями и учреждениями, расположенными на территории района;
- б) между указанными предприятиями, организациями, учреждениями и гражданами.

Статья 143. Компетенция исполнительного комитета городского Совета депутатов трудящихся по разрешению земельных споров

К ведению исполнительного комитета городского Совета депутатов трудящихся относится разрешение споров по вопросам пользования землей:

- а) между государственными, кооперативными, общественными предприятиями, организациями, учреждениями, расположенными на территории города;
- б) между указанными предприятиями, организациями, учреждениями и гражданами;
- в) между гражданами, кроме споров, предусмотренных статьей 149 настоящего Кодекса.

ЗЕМЛЕУСТРОИТЕЛЬНЫЙ КОДЕКС

Статья 144. Компетенция исполнительного комитета сельского и поселкового Советов депутатов трудящихся по разрешению земельных споров

К ведению исполнительного комитета сельского и поселкового Советов депутатов трудящихся относится разрешение споров по вопросам пользования землей между гражданами, кроме споров, предусмотренных статьей 149 настоящего Кодекса.

Статья 145. Возбуждение земельного спора

Земельные споры возбуждаются по заявлению одной из сторон. К заявлению прилагаются необходимые документы.

Стороны, участвующие в земельном споре, имеют право: знакомиться с материалами по разрешению земельного спора, делать из них выписки, участвовать при рассмотрении земельного спора; представлять документы и другие доказательства; заявлять ходатайства; давать устные и письменные объяснения; возражать против ходатайств, заключений и соображений другой стороны; получить копию решения по земельному спору.

Статья 146. Подготовка материалов по разрешению земельных споров

Необходимые для разрешения земельного спора материалы подготавливаются землеустроительными органами.

Для подготовки материалов по разрешению земельных споров исполнительные комитеты местных Советов депутатов трудящихся могут в необходимых случаях образовывать специальные комиссии из депутатов местных Советов депутатов трудящихся, представителей землеустроительных органов и специалистов.

Статья 147. Порядок рассмотрения земельных споров

Земельные споры рассматриваются при участии заинтересованных сторон, которые должны быть уведомлены о времени и месте рассмотрения спора.

Рассмотрение земельных споров производится на заседаниях исполнительных комитетов соответствующих местных

Советов депутатов трудящихся с вызовом сторон. Неявка стороны, извещенной о дне рассмотрения земельного спора, не является препятствием для рассмотрения спора.

Орган, рассматривающий земельный спор, принимает решение, в котором предусматриваются порядок исполнения решения и мероприятия по восстановлению нарушенного права землепользователя.

Статья 148. Исполнение решения по земельному спору

Решение по земельному спору исполняется землеустроительными органами, если в решении не указан другой орган исполнения.

Решение по земельному спору может быть обжаловано в вышестоящий орган в десятидневный срок со дня его вручения. Обжалование решения не приостанавливает его исполнения.

Орган, принявший решение по земельному спору, вправе приостановить или отсрочить исполнение решения до рассмотрения жалобы вышестоящим органом, разрешающим земельный спор.

Статья 149. Разрешение споров между совладельцами индивидуальных строений

Споры между совладельцами индивидуальных строений на землях городов, поселков городского типа и на отводимых исполнительными комитетами сельских Советов депутатов трудящихся земельных участках в сельских населенных пунктах о порядке пользования общим земельным участком рассматриваются судами.

Порядок пользования общим земельным участком определяется с учетом частей строения, принадлежащих гражданам. Суд может отступить от этого правила в случае, когда между совладельцами индивидуального строения уже сложился порядок пользования земельным участком и его изменение существенно нарушит их интересы.

Статья 150. Порядок рассмотрения имущественных споров, связанных с земельными отношениями

Имущественные споры, связанные с земельными отношениями, рассматриваются в порядке, установленном законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

**ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА НАРУШЕНИЕ ЗЕМЕЛЬНОГО
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА**

Статья 151. Недействительность сделок, нарушающих право государственной собственности на землю

Купля-продажа, залог, завещание, дарение, аренда, самовольный обмен земельными участками и другие сделки, в прямой или скрытой форме нарушающие право государственной собственности на землю, недействительны.

Статья 152. Уголовная и административная ответственность за нарушение земельного законодательства

Должностные лица и граждане, виновные в совершении сделок, указанных в статье 151 настоящего Кодекса, а также: самовольном занятии земельных участков;

бесхозном использовании земель и в использовании их в целях извлечения нетрудовых доходов;

порче сельскохозяйственных и других земель, загрязнении их производственными и иными отходами и сточными водами; невыполнении обязательных мероприятий по улучшению земель и охране почв от ветровой, водной эрозии и других процессов, ухудшающих состояние почв;

несвоевременном возврате временно занимаемых земель или невыполнении обязанностей по приведению их в состояние, пригодное для использования по назначению;

уничтожении межевых знаков границ землепользований; отступлении без надлежащего разрешения от утвержденных в установленном порядке проектов внутрихозяйственного землеустройства;

непринятии мер по борьбе с сорняками;

невыполнении условий снятия и хранения плодородного слоя почвы, —

несут уголовную или административную ответственность, в порядке, устанавливаемом законодательством Союза ССР и Грузинской ССР.

В соответствии с Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик, законодательством Союза ССР и Грузинской ССР может быть установлена ответственность и за другие виды нарушений земельного законодательства.

Статья 153. Возврат самовольно занятых земельных участков

Самовольно занятые земельные участки возвращаются по их принадлежности без возмещения затрат, произведенных за время незаконного пользования.

Приведение земельных участков в пригодное для использования состояние, включая снос строения, производится за счет предприятий, организаций, учреждений и граждан, самовольно занявших земельные участки.

Возвращение самовольно занятого участка производится по решению исполнительного комитета сельского, поселкового, городского, районного Совета депутатов трудящихся.

Статья 154. Изъятие земельного участка за систематические нарушения правил пользования землей

В случаях, устанавливаемых законодательством Союза ССР и Грузинской ССР, у землепользователей, допускающих систематические нарушения правил пользования землей, могут быть изъяты неправильно используемые ими земельные участки.

Изъятие земельного участка за систематические нарушения правил пользования землей производится по постановлению (решению) органов, предоставивших земельные участки.

Статья 155. Возмещение вреда, причиненного в результате нарушения земельного законодательства

Предприятия, организации, учреждения и граждане обязаны возместить вред, причиненный ими в результате нарушения земельного законодательства.

ОГЛАВЛЕНИЕ

Раздел I

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

	Ст.
Глава первая. Основные положения	1—12
Глава вторая. Предоставление земель в пользование . .	13—21
Глава третья. Права и обязанности землепользователей .	22—28
Глава четвертая. Охрана земель и повышение плодородия почв	29—35
Глава пятая. Прекращение права землепользования . .	36—39
Глава шестая. Изъятие земель для государственных или общественных нужд	40—42
Глава седьмая. Использование земельных участков для изыскательских работ	43—45
Глава восьмая. Возмещение убытков землепользователям и потерь сельскохозяйственного производства . .	46—47
Глава девятая. Государственный контроль за использованием земель	48—49

Раздел II

ЗЕМЛИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

Глава десятая. Основные положения	50—58
Глава одиннадцатая. Землепользование колхозов	59—61
Глава двенадцатая. Землепользование совхозов и других государственных сельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений	62—65
Глава тринадцатая. Землепользование научно-исследовательских, учебных и других сельскохозяйственных учреждений	66—68
Глава четырнадцатая. Землепользование несельскохозяйственных предприятий, организаций и учреждений	69
Глава пятнадцатая. Землепользование колхозного двора	70—74
Глава шестнадцатая. Землепользование рабочих, служащих и других граждан, проживающих в сельской местности	75—83
Глава семнадцатая. Коллективное садоводство и огородничество	84—88

Раздел III

ЗЕМЛИ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ (ГОРОДОВ, ПОСЕЛКОВ ГОРОДСКОГО ТИПА, СЕЛЬСКИХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ)

	Ст.	Стр.
Глава восемнадцатая. Земли городов	89—	105
Глава девятнадцатая. Пригородные и зеленые зоны	106—	107
Глава двадцатая. Земли сельских населенных пунктов	108—	112
Глава двадцать первая. Предоставление земельных участков в пользование жилищно-строительным и дачно-строительным кооперативам, а также гражданам для индивидуального жилищного строительства	113—	114

Раздел IV

Земли промышленности, транспорта, курортов, заповедников и иного несельскохозяйственного назначения	115—	121
---	------	-----

Раздел V

Земли государственного лесного фонда	122—	123
--	------	-----

Раздел VI

Земля государственного водного фонда	124—	125
--	------	-----

Раздел VII

Земли государственного запаса	126	
---	-----	--

Раздел VIII

Государственный земельный кадастр	127—	129
---	------	-----

Раздел IX

Государственное землеустройство	130—	137
---	------	-----

Раздел X

Разрешение земельных споров	138—	150
---------------------------------------	------	-----

Раздел XI

Ответственность за нарушение земельного законодательства	151—	155
--	------	-----

Заказ № 716

Тираж 5180

Типография Управления
Делами Совета Министров
Грузинской ССР